

GRAMOFON

Klasszikus és Jazz

2015–2016. TÉL

2015–2016. TÉL

MOSONYI MIHÁLY

200 éve született a nemzeti romantika úttörője

ÍRORSZÁG

A zöld sziget zenei fesztiváljai

KURT ELLING

Érzelmes időutazó

SZABÓ DÉNES

Égig érő Cantemus-fa

XXX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

ISSN 1416-1109

9 771416 110003

ÁRA:
900 Ft

Ünnepre hangolva

müpa
Budapest

Élmény! Minden tekintetben.

Ajándékozzon Müpa-élményt!

**Vásároljon jegyet vagy ajándékutalványt
karácsonyra a Müpa saját rendezésű előadásaira,
és minden elköltött 10 ezer forint után egy 1000 forint értékű
ajándékutalvánnyal lepjük meg Önt!***

*Az ajánlat 2015. december 23-ig érvényes.

mupa.hu

Stratégiai partnereink

Stratégiai médiapartnereink

A Müpa támogatója az
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Keresse a Müpa jegypénztárait az Andrassy úton, illetve az Allee, a Mammut és a MOM bevásárlóközpontokban, vagy vásároljon online.
További információ: **+36 1 555 3300, +36 1 555 3310**

ISO 9001:2000

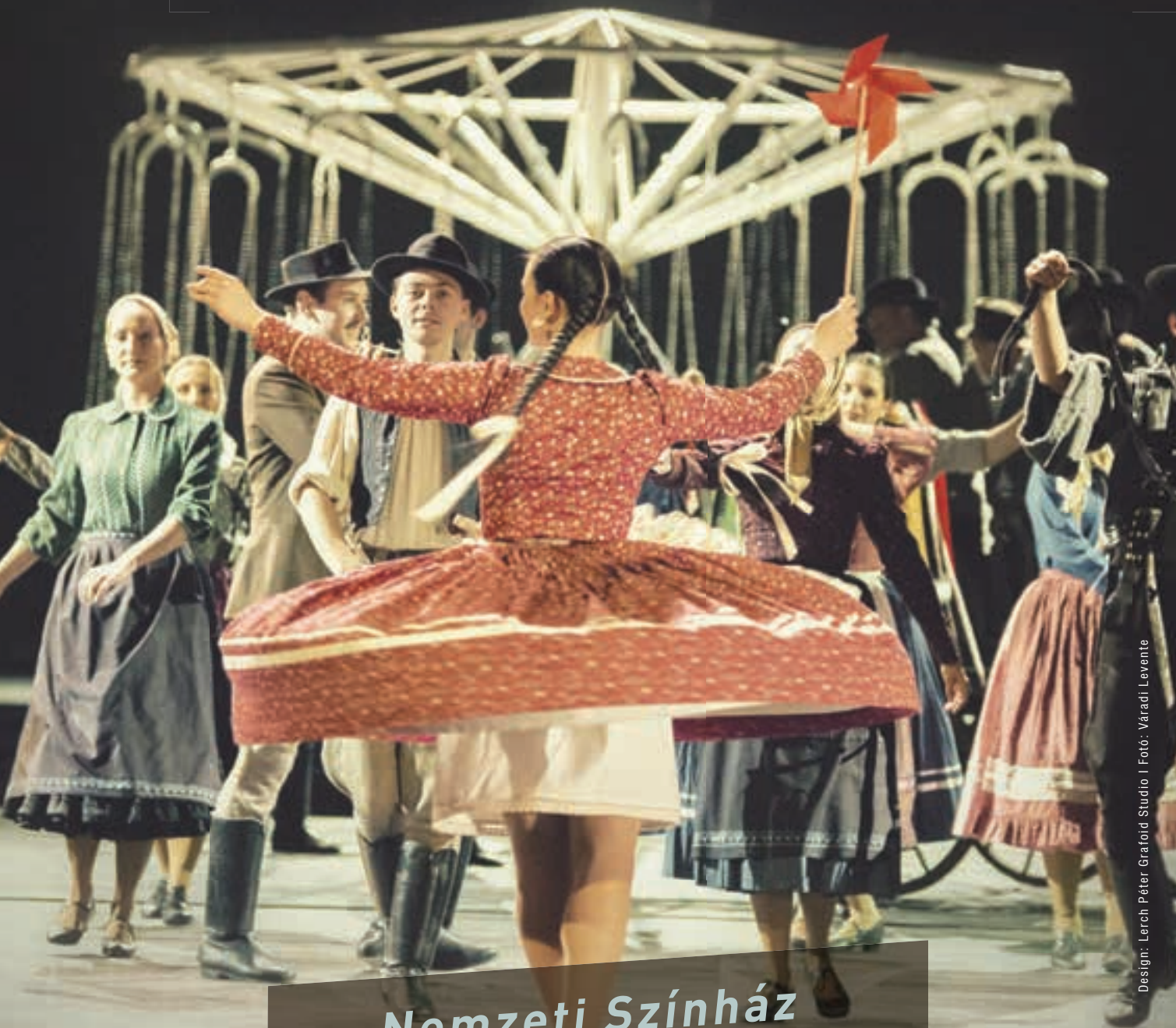

MAGYAR NEMZETI TÁNCÉGYÜTTES

MŰVÉSZETI VEZETŐ: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

KÖRHINTA

SARKADI - FÁBRI - NÁDASY - VINCZE

Nemzeti Színház
2015. december 4. 19:00 óra
2015. december 27. 15:00 és 19:00 óra
A Nemzeti Színházzal közös produkció.

www.mnte.hu
www.honvedart.hu
www.nemzetiszinhaz.hu

HONVÉD
EGYÜTTES

/magyarnemzetitancegyuttas

Partner:

NEMZETI SZÍNHÁZ

Támogató:

NKA
Nemzeti Kulturális Alap

Fenntartó:

MOSONYI MIHÁLY EMLÉKEZETE (6–10. oldal)

JUKKA-PEKKA SARASTE BUDAPESTRE JÖN (36. oldal)

KURT ELLING NAGYKANIZSÁN (48–50. oldal)

DOSSZIÉ

A 200 éve született Mosonyi Mihály emlékezete

Mosonyi és sógora – Portrék és zsánerképek Weber Henrik életművéből
Peternák Anna tanulmánya

6

KLASSZIKUS

Farkas Ferenc és Goldmark Károly emléktárlat az Országos Széchényi Könyvtárban

12

Gramofon-díjak fiatal tehetségeknek

14

A Filharmónia Magyarország adventi hangversenyei

16

Uránia – a mór palota zenés kincsesára

17

Vashegyi, Furlanetto, Gergiev

Tallózás a Müpa téli klasszikus koncertkinálatából

18

Bach-muzsikától az Átlátszó Hangig

20

Írország 2015

Csábító operák Wexfordban
Zongorännep a zöld szigeten

22

25

CÍMLAPSZTORI

Cantemus-fa – tiszta forrásból

Találkozás Szabó Dénes Kossuth-díjas karnaggyal

28

Körkép

Budapesti Fesztivälzenekar, Concerto Budapest, Budafoki Dohnányi Zenekar, Miskolci Szimfonikus Zenekar, Pannon Filharmonikusok, Kodály Filharmónia, Szegedi Szimfonikus Zenekar, Honvéd Együttes, Duna Szimfonikusok, Óbudai Társaskör

28

JAZZ

Kurt Elling – Az érzelmes időutazó

Halász Gyula portréja a világhírű jazz-énekesről

48

Szövetségbe forrt jazzben gondolkodók

51

Puzzle-darabkák a magyar jazztörténetből

Kiállítás és társprogramok a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban

52

Magyar jazzfókusz a téli szezonban – Koncertajánló

54

VILÁGZENE

„Már jön is az ajtón az örök elégedetlenség”

Beszélgetés Szabó Balázs énekeszenekarvezetővel

56

„Páratlan lehetőséget kaptunk”

Kelemen László főigazgató a Hagyományok Háza felelősségéről

60

„Teszünk bele cifrát!”

Ünnepel a húszéves Fonó”

61

GRAMOFON-HANG

A Magyar Rádió 6-os stúdiója

Nyolcvan év a magyar zenekultúra szolgálatában (3. rész)

Ujházy László tanulmánya

62

GRAMOFON ZENEKRITIKAI MŰHELY

Klasszikus zene, opera, jazz, népzene és világzene

65

Terjesztési pontok

82

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Főszerkesztő: **Retkes Attila** Főszerkesztő-helyettes: **Bércsi Barbara** Főmunkatársak: **Réfi Zsuzsanna, Ujházy László, Várkonyi Tamás, Zipernovszky Kornél**
Lapterv: **Práczy István** Tervező szerkesztő: **Kondor Anna**

Címlapon: **SZABÓ DÉNES**. Fotó: Cantemus

A szerkesztőség levelezési címe: Gramofon – H-1282 Budapest, Pf. 68 Telefon: +36 20 998 1499 E-mail: retkesattila@retkesattila.hu; zene@gramofon.hu • **Internetes folyóirat: www.gramofon.hu** • Kiadja a **Retkes Attila Kulturális Értéktérítő Kft.** H-1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 54. V. ép. Felelős kiadó: Retkes Attila • Előfizetés, terjesztés, hirdetés: 06 20 998 1499, e-mail: retkesattila@retkesattila.hu

Nyomás és kötés: Kapitális Nyomdaipari Kft. 4002 Debrecen, Balmazújvárosi út 14. Felelős vezető: ifj. Kapusi József

Megjelenik évszakonként. Előfizethető a kiadó címén; postai úton, telefonon vagy e-mailben.
Az éves előfizetés ára 2016-ban: 3000 forint

A Gramofon az ICMA nemzetközi zsűrijének tagja

MVM
KONCERTEK

Ránki Dezső

Nikolai Lugansky

Grigory Sokolov

A Zongora 2016

Müpa Budapest

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

2016. március 22. (kedd), 19.30 óra – **Ránki Dezső**

2016. április 25. (hétfő), 19.30 óra – **Grigory Sokolov**

2016. október 20. (csütörtök), 19.30 óra – **Nikolai Lugansky**

2016. november 17. (csütörtök), 19.30 óra – **Bogányi Gergely**

Zeneakadémia Nagyterem

2016. január 9. (szombat), 19.30 – **Gyöngyösi Ivett**

2016. január 29. (péntek), 19.30 óra – **Várjon Dénes**

2016. február 10. (szerda), 19.30 – **Vadym Kholodenko**

2016. február 29. (hétfő), 19.30 – **Jandó Jenő**

2016. április 7. (csütörtök), 19.30 – **Stefan Vladar**

2016. május 5. (csütörtök), 19.30 óra – **Alexei Volodin**

2016. október 14. (péntek), 19.30 óra – **David Fray**

2016. november 10. (csütörtök), 19.30 óra – **Evgeni Koroliov**

2016. november 26. (szombat), 19.30 óra – **Richard Goode**

2016. december 9. (péntek), 19.30 óra – **Balázs János**

A jegyek megvásárolhatók a Művészetek Palotája és a Zeneakadémia jegypénztáiraiban, a www.jakobikoncert.hu honlapon a Jegyvásárlás menüpontban, megrendelhetők a jakobikoncert@gmail.com email címen és a 30-257-7150-es mobilszámon, hétköznapokon 9-16 óráig.

Bővebb információ: www.azongora.hu

A hangversenysorozat
névadó szponzora:

A 200 éve született Mosonyi Mihály emlékezete

2015. október 3-án egész napos ünnepséget rendezett a Liszt Kutatóközpont Mosonyi Mihály zeneszerző születésének 200. évfordulója alkalmából. A délelőtti matinékoncerten Mosonyi Mihály és a szintén 200 éve született Robert Volkmann, a Zeneakadémia első összhangzattan és ellenpont tanára kamaraművei közül néhány került előadásra; a délutáni tudományos ülészakon előadások hangzottak el Mosonyi Mihály műveiről, személyiségéről, koráról; este pedig Mosonyi és Liszt műveiből adott koncertet Kassai István és a Festetics vonósnégyes.

A koncertek és az előadások iránt nagy volt az érdeklődés, jó hangulatban telt az emléknap. A tudományos ülészakot a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont igazgatója, Domokos Zsuzsanna szervezte, a konferencia a Kutatóközpont és Kutatókönyvtár munkatársainak részvételével és meghívott előadók közreműködésével zajlott. Először került sor olyan alkalomra, amelyen a Liszt Kutatóközpont több generációjának képviselői – tapasztaltabb kutatók és pályakezdő fiatalok – egymás után felszólalhattak, bemutatva a Liszt Kutatóközpont sokrétű, nemesak Lisztre kiterjedő tudományos munkáját. Az ülészakot Eckhardt Mária, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont alapító igazgatója vezette és moderálta. A Zeneakadémia Kutatókönyvtárának munkatársai szintén értékes előadásokkal járultak hozzá a nap sikeréhez, mutatva a közönségnek, hogy a könyvtár és a múzeum szoros együttműködésben dolgozik, jó kapcsolatot ápolnak egymással.

A Gramofon szerkesztősége úgy döntött: a 2015 téli szám Dosszié rovatában Peternák Anna – zenei és képzőművészeti vonatkozású, különlegesen érdekes – előadásának közlésével tiszteleg a 200 éve született Mosonyi Mihály emléke előtt.

Peternák Anna: Mosonyi és sógora – Portrék és zsánerképek Weber Henrik életművéből

Előadásomhoz Mosonyi Mihály sógorának, Weber Henrik festőművésznak alkotásai szolgálnak kiindulópontul, a zeneszerzőről készített portréi és néhány, áttételesen Mosonyihoz is köthető festménye. Mosonyi és Weber kapcsolatáról a rendelkezésünkre álló leghitelesebb források tehát képek; ezek alapján igyekszem kideríteni, ami a képzőművészet szempontjából Mosonyiról és koráról meg tudható.

A magyar biedermeier festészet egyik legszebb, művészettörténeti szempontból is jelentős portréja Mosonyi Mihályt ábrázolja, feleségével, Weber Paulinával együtt, aki a kép alkotójának, Weber Henriknek húga volt. Paulina 1846. október 3-án¹ lett az akkor még Brand Mihály felesége, s boldog, de rövid ideig tartó házasságuk Paulina korai halálával ért véget 1851. július 13-án. A kettős portré valószínűleg az 1840-es évek végén keletkezhetett, pontos évszámot nem tudunk.

Weber szokványos, divatos portréfestészeti eszközöket is használ, modelljeit sötét háttér és függöny elé helyezi, frontális beállításban, némileg idealizálva, megszépítve: hibátlan, világos bőrük, selymesen fénylő hajuk és ruhájuk kontrasztot képez a háttérrel. A házaspár testtartásán minimálisan érezhető csak, hogy beállított; a festő hihetően ábrázolja a modelljeire jellemző gesztusokat, érdeme, hogy a hagyományos portré műfaji keretein belül mozogva visz különleges intimitást, személyességet, természetességet festményébe.

Tény, hogy a biedermeier jellegzetességei közé tartozik az ilyen típusú közvetlen, meghitt hangulatot árasztó ábrázolás, mely által betekintést nyerhetünk egy-egy család magánéletébe. Függetlenül attól, hogy a portréfestő milyen viszonyban állt a modelljeivel, törekedett az intimitás illúziójára, a nézőt is be akarta vonni a személyes családi légkör varázsába.

¹ Bónis Ferenc: *Mosonyiana. A Mosonyi-kutatás új eredményei*. Magyar Zene, 1989 XXX/2., 161.

Mosonyi Mihály és Weber Paulina (Magyar Nemzeti Galéria)

Weber Henrik festményét az teszi különlegessé, hogy családjának közeli hozzátartozóit, hűgát és sógorát örökítette meg, akiket jól ismert és szeretett. Brand (Mosonyi) Mihály mint Paulina férje jelenik meg, házikabátban, kigombolt mellénnyel, gyűrűvel az ujján, feleségét átkarolva. Semmilyen attribútum nem utal arra, hogy ő zeneszerző – nem látunk a képen kottát, hangszert, de még egy tintatartót vagy papírtekercset sem. Különösen érdekes ezt összehasonlítani más, korabeli magyar zeneszerzők, költők, írók portréival, ahol a magyar kultúra kiválóságai reprezentatív módon, foglalkozásukat jelző szimbolikus tárgyakkal jelennek meg – és persze feleség nélkül. Weber képen úgy tűnik, maga Paulina a zeneszerző attribútuma.

A feleség korai halála után évekkel Mosonyi nyílt levelet publikált a Zenészeti Lapokban *Levelek Paulina kisaszszonynak* címmel. Párhuzamba állítható Weber portréjával egy ilyen levélből származó leírás,² melyet Mosonyi a feleségéről készített, „leecsetelte őt”, amint koncertet hallgatva, átszellemült arccal elmerengve hallgatja az égi hangokat.

„Azért, mivel kegyed e hangversenyeknek bájoló hallgatónői virágkoszorújában mint egy érdekes rózsaszál nem akart, vagy gátolva volt részt venni, megboszulom magamat, leírom, s leecsetelem kegyedet, hogy miként tünt volna fel előttem e művészeti előadások alkalmával. (Nagy merénylet egy kontár

festésztől, ki most olyan dologba fog, melyre mind eddig még a legnagyobb művészek sem mertek vállalkozni.)

Ott ül kegyed az Európához címzett szállodának vagy a nemzeti muzeumnak megvilágított pompás termében, s elmerengve hallgatja az égi hangokat. Nem mozdul, szép sötét szempillái, mintha hallérzékekké változtak volna alighogy néha néha rezgenek, s átszellemült arc-kifejezéssel kíséri a legfinomabb hangok hullámzatát is ép úgy, mint azoknak eget ostromló menydörgős kitöréseit. Rafael látva, szent Ceciliájának mintaképeül választotta volna kegyedet. Némely helyeknél, mintha gyémánt keretbe lennének foglalva szemei, úgy ragyognak. S mit értek e gyémánt-szerűen ragyogó tekintet alatt? Nem mást, mint azon belső szellemi élvezetből folyó elragadtatást, melynek érzetével nem minden közönséges emberfiát áldotta meg a természet. S lássa kegyed! azon bűvös hatás, melyet kegyedben s talán másokban is a hallgatók közül a zene ellenállhatatlanul előidéz, ez a zeneköltőknek legnagyobb élvezete s jutalma; mert ilyenkor érzi, hogy nemcsak ő maga egyedül száll fel e földről a költészet magaslataiba; de a zene hangjainak szárnyain masok is – levetkezvén földiségök sár-részeit – követik őt oda, hogy háladalat, s magasztaló dicséneket zengjenek a legfelsőbb lény színe előtt.”

Ugyanazt a mély szeretetet tükrözik e sorok, mint amit Weber Henrik festményén is felfedezhetünk Mosonyi gesztusaiban (például ahogy feleségét átkarolja); a zeneszerző személyiségének olyan oldalát tárja elénk, amely rendkívül szimpatikus, emberi, nem megközelíthetetlen művészként áll előttünk, hanem feleségét odaadóan szerető férjként.

Családi festmény 1848-ból

Kevésbé ismert, de nem kevésbé érdekes festmény Weber Henrik saját családját ábrázoló, nagy méretű kompozíciója 1848-ból, melyen Mosonyi és felesége képmását is megtaláljuk. Mosonyi kockás házikabátot visel, feleségét átkarolja – e két motívum az előbb tárgyalt kettős portréra emlékeztet. A zeneszerző – némileg háttérbe vonulva, árnyékban – Weber Henrik és Paulina egyik testvérével, Gusztávval beszélget. Weber Henrik saját magát is ilyen rejtőzködő helyzetben ábrázolja,³ háttal, a kép jobb szélén látjuk, amint kezében egy jelzésértékűen megfestett papírlapot (talán rajzot?) mutat testvéreinek, a szobrász Frigyesnek. A művész apja, Weber Mihály pesti posztókereskedő épp újságot olvas, ifjabb Weber Mihály, a legkisebb fiú szintén, vélhetően egy illusztrációt tanulmányoz éppen, a kép bal szélén pedig könyv, újság, valamilyen szelence sziluettjét sejtjük. Mindebből már látható, hogy a kép egy intellektuális, művészet iránt érdeklődő polgárcsaládot ábrázol. Weber szorosán egymás mellé helyezte alakjait. Nagyon valószínű, hogy ilyen módon nem ülhetek neki egyszerre

² Zenészeti Lapok, 1860/61, január, 133.

³ Vajon Weber azért ábrázolta magát és Mosonyit ilyen rejtőzködő módon, alig kivehető arccal (árnyékban és szinte háttal), mert hasonlóságot vél felfedezni kettejük lelki alkata, karaktere közt, vagy csak véletlenül alakult így a kompozíció? Biztosat nem tudunk, csak találgatni lehet. Mindenesetre az összes többi szereplő arca jól kivehető és tisztán megvilágított.

A Weber-család (Kiscelli Múzeum)

modellt; a festő feltehetőleg külön-külön, legalábbis kisebb egységekben festette le családtagjait, kollázsszerűen építve fel a kompozíciót – talán ezért is sikerülhetett ilyen nehezen átláthatóra, zsúfoltra. De ez az elsőre hibának tűnő jellegzetesség teszi igazán megjegyezhetővé a képet. Számos, interakcióra, kommunikációra utaló gesztust figyelhetünk meg, Weber ügyesen kapcsolta össze a szereplőket. Mosonyi Mihály a kortársak, például Ábrányi Kornél feljegyzései szerint jó társalgó volt,⁴ nemcsak zenéről, hanem mindenféle tudományról, művészetről kellemesen lehetett vele beszélgetni. Weber festményén úgy tűnik, hogy Mosonyi figyelemmel hallgatja sógorát, kissé háttérbe húzódva, feleségére és a többiekre is figyelve, de türelmesen. Talán vitáznak, ezt elsősorban az egyértelműen Mosonyi felé forduló, neki magyarázó Weber Gusztáv aktív gesztu-

sából sejtethetjük (melyet egyébként az előtérben látható kislány megismétel – különleges báj és humor van ebben, ahogy a felnőttekhez hasonlóan ő is magyaráz a nagypapjának valami fontosat). Az egyes portrék hitelesek, finoman kidolgozott, élethű és élettelteli minden arc.

Ha nem is könnyen, de találunk Weber festményéhez hasonló közvetlenségű, szereteteli családportrét a korszakból, például Carl Joseph Begas vagy Wilhelm Lindenschmit saját családjáról készített portréit említhetnénk; az utóbbiban némi humort is felfedezhetünk, az előbbi pedig hangulatában hasonló, kedves családi kép, bár a családtagok itt befelé figyelnek, inkább magukkal, mint egymással vannak elfoglalva.

Mosonyi Mihály a magyar zene és kultúra kialakításáért, fejlesztéséért munkálkodott, éppen úgy, mint ahogy sógora, Weber Henrik a magyar festészetért. Mindketten olyan pionírok, akik németajkúként elsőként foglalkoztak magyarosnak tartott témákkal,⁵ keresték az egyéni, csak hazájukra jellemző hangulatot; német nevük, származásuk ellenére magyar földön érezték otthon magukat. A *Zenészeti Lapok* megalapításának idején felmerült a gondolat, hogy ne csak zenei, hanem összművészeti lapot indítsanak, s a képzőművészeti szekcióban részt vett volna Weber Henrik is, Than Mór és Orlai Petrich Soma mellett.⁶ Ez végül nem valósult meg, mégis mutatja a magyar kultúra felvirágoztatásáért munkálkodó közös szándékot, mely ekkoriban néhány kiemelkedő értelmiségi művész vezérelt, köztük Webert és Mosonyit is.

Weber Henrik magyar történelmi tárgyú festményei

Weber Henrik a Pesti Műegylet tagja volt, mely társaság Magyarország első és sokáig egyetlen képzőművészeti szakintézménye, 1840-től évente egy, 1853–1865 közt pedig havonta egy képzőművészeti kiállítást rendezett Pest-Budán.⁷ Az 1840-es évek elején még igencsak kevés, magyar történelemből vett témát feldolgozó festmény készült, s került kiállításra. 1843-ban a *Honderű* még mindig arról számol be, hogy a Pesti Műegylet kiállításán csak egy ilyen tárgyú kép szerepelt (Balassa Ferenc: *Corvin Mátyás halál-*

⁴ „[Mosonyi] Finom és megtisztult izlése fölkereste és fölkarolta a szépet, nemest és magasztosat a tudomány, irodalom és szépművészet minden ágában, s általában vele társalogni, eszmét cserélni bármely tárgy felett: valódi élvezet volt nemcsak beható éles belátása és ítéleténél, hanem vonzó és örökösfu kedélyénél fogva is, mely még az élet terhebb küzdelmei közt sem hagyta el soha egészen.” Ábrányi Kornél: *Mosonyi Mihály élet és jellemrajza*. (Pest: Corvina, 1872.) 7.

⁵ „Weber Henrik az elsők közé tartozott, aki a sok nehézség ellenére, egy-két kortársa jelentéktelen próbálkozása után már a 40-es évek elején jelesebb történelmi képeket állít ki a magyar história köréből. Előtte történelmi képeket festettek: Spiró Ede „Magyarország és Erdély egyesítése” (1825), három évvel később Wándza Mihály „Mátyás és Beatrix találkozása” és „Mária és Zsigmond herceg eljegyzése”. Schmidt József (1840) „Corvin Mátyás lovagá ütését”, „Árpád vezér és kísérői megvizsgálják Magyarország fűvét, földjét, vizét”. Kovács Mihály „Attila ütközetét”, „Mátyás királyt”. Ezek lehettek az első példák, amelyek történelmi képek festésére ösztönözték [Webert].” Koday Ernő: *Weber Henrik*. (Budapest: Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem, 1943.) 23.

⁶ Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály*. (Budapest: Gondolat, 1960.), 143. és Ábrányi, i. m. 45–47.

⁷ Szvoboda Dományszky Gabriella: *A Pesti Műegylet története*. In: Budapesti Negyed, IX. évf. 2–3. szám. *Művészet a városban*. 65.

la).⁸ Weber Henrik azonban az elsők közt dolgozott fel magyar történelmi témákat; az 1844-es Pesti Műegylet tárlaton nagy sikert aratott a *Hunyadi János Kapisztrán barátja karjai közt, a szent vacsora elfogadása után meghal* című festményével (a kép lappang). A kép sikeréhez hozzájárult, hogy ugyanebben az évben (1844. január 27-én) mutatták be nagy sikerrel Erkel Ferenc *Hunyadi László* című operáját a pesti Nemzeti Színházban, így a Hunyadiak története, a magyarok régi dicsősége és megpróbáltatásai különösen fókuszba kerültek.⁹ Weber Henrik ezen kívül még legalább három, Hunyadi Mátyást ábrázoló olajfestményt készített.¹⁰

A *Mátyás király a juhásznével a budai hegyekben* című festménye az 1845-ös műegyleti kiállításon került bemutatásra. A szép juhászné történetének első megfogalmazása Kiss Károly tollából ered; a szöveg 1828-ban jelent meg az *Aurorában*.¹¹ Az 1937–1938-ban rendezett műcsarnoki nagy biedermeier kiállításon¹² azonban Weber festményét *Mátyás király és Szép Ilonka* címen állították ki, így említi a mai egyetlen létező Weber Henrik monográfia is (Koday Ernő, 1943). Koday Ernő még Vörösmarty *Szép Ilonkájának* sorait is hallani véli a kép szemlélésekor: „Megelevenedik előttünk Vörösmarty Mihály bűbájós költői elbeszélése, s érezzük, hogy a mester onnan kapott ihletet műve elkészítéséhez.”¹³

Koday megállapítja, mennyire érdekes, hogy Vörösmarty költeménye Weber Henriket és zeneszerző sógorát, Mosonyi Mihályt is megihlette. Ám Weber festményének főalakjai, kedélyes, vidám párbeszédük, a hölgy kacér mosolya, kalapja és kosara, a kép háttérében sejtethető folyó (Duna?) sokkal inkább a szép juhászné történetét idézi elénk, mint Szép Ilonkát (a juhászné férjének vitt elemőzsiát – talán épp ezt rejti a kosár –, ekkor találkozott a vadász-áruhás Mátyás királlyal, aki udvarolni kezdett neki). A kép jóval korábbi, mint Mosonyi *Szép Ilonkája*,¹⁴ az operával ellentétben nem Vörösmarty verséből indul ki, de ugyanúgy a magyar történelem legdicsőbbnek és legboldo-

Mátyás király és Szép Ilonka (magántulajdon)

gabbnak tartott időszakát idézi, amikor igazságos Mátyás király áruhában járta az országot, személyes kapcsolatot alakított ki népével, melybe a legtermészetesebben beletartoznak az ilyen szerelmi kalandok is.

⁸ Koday, i. m. 22.

⁹ Szvoboda Dománzky Gabriella: *Régi dicsőségünk... : Magyar történelmi képek a XIX. században*. (Budapest: Corvina, 2001.) 44.

¹⁰ Koday, i. m. 51–51. (műjegyzék)

¹¹ Kiss Károly: *A szép juhászné*. *Aurora*, 1828. 161–172. l. A Mátyás királyról szóló anekdoták kétségtelenül divatosak voltak a korban. Vörösmarty *Szép Ilonkáján* kívül néhány, jóval alacsonyabb színvonalú költeményről is tudunk, mely Mátyás király szerelmi kalandjait dolgozza fel. Például Vahot Imre *Költő és király* (1846) című vígjátékában Mátyás igazi gátlástalan csábító, ellenben Lisznyay Kálmán *Vadászkaland* (1856) című költői „beszélése” elnézően naiv, hiszen úgy véli, Mátyás királynak bármi megengedhető.

Margócsy István: *A király mulat. Fejedelmi csábítás a magyar romantikában*. 2000 (irodalmi és társadalmi havi lap), 2004/9.

Egyéb példákat is említi: Versek: Kisfaludy Károly: *Eprészleány* (1829), Czuczor Gergely: *Vértesi vadászfajak* (1829), *Eprészleány* (1835), Bajza József: *Vadászkaland* (1831), Garay János: *Kis madár* (1828), *Királyi kaland* (1842), Kerényi Frigyes: *Lenke* (1842), Arany János: *Pázmán lovag* (1856). Színdarabok: Pálóczi Horváth Ádám: *A tétényi leány Mátyás királynál* (1816), Kisfaludy Károlytól a *Mátyás deák* (1826), *Hűség próbjája* (1828) vagy még inkább Gaál Józseftől *A király Ludason* (1837)

¹² *A magyar biedermeier*.

¹³ Koday, i. m. 24.

¹⁴ A kép 1845-ben már kiállításra került a Pesti Műegylet tárlatán – tehát vagy ebben az évben, vagy valamivel előtte keletkezhetett. Mosonyi *Szép Ilonkája* 1860–61-ben készült.

MOSONYI MIHÁLY ELFELEDETT MAGYAR OPERÁI

Mosonyi Mihály (1815–1870) 1861-ben ötfelvonásos operát komponált Vörösmarty költeménye, a *Szép Ilonka* nyomán. Vörösmarty lírai remeklése 22 strófába és epilógusba sűríti mindazt, amiből Mosonyi teljes estényi zenét írt. Merész vállalkozás volt, annyi szent. Bár első pillantásra kiválóan látszik témaválasztása: magyar történelmi tárgy Mátyás király főszereplésével, magyar jellemek, gyönyörű történet. Ám a bemutató után – amelyet 1861. december 19-én Erkel Ferenc vezényelt a Nemzeti Színházban – hamarosan kitűntek a darab dramaturgiai gyöngéi. Vörösmarty „cselekménye” – Ilonka fellobbanó szerelme, családása és halála – a lélek síkján játszódik. A költő zsenialitása épp abban mutatkozik meg, hogy kimondás helyett csak érzékelteti a történetet. Ebből a kivirágzásból és elhervadásból lehetetlen volt igazi, vérbő romantikus operalibrettót írni. (...) A bemutató kritikussai azt is szóvá tették, hogy Mosonyi – Erkellel ellentétben – semmit nem vett át a nemzetközi operairódalom eszköztárából, mindent verbunkos-matériából próbált felépíteni. „Még a szüneteket is kisujtásozta” – írták róla. Ha egybevetjük a *Szép Ilonkát* a vele egykorú Bánk bán-operával, kitűnik, hogy Erkel, a nagytapasztalatú színházi ember a nemzetközi formákat gazdagította magyar színezettel – vagyis a színpad felől közeledett a magyar zene felé. Mosonyi pedig az ellenkező utat választotta: ő a magyar zene felől próbálta megközelíteni az opera világát. Mosonyi műve bővelkedik a szebbnél-szebb részletekben, mint drámai egész azonban Erkel alkotása bizonyult időtállóknak.

Mosonyi második magyar operája, a Szigligeti Ede szövegkönyvére írt *Álmos*, immár nem nélkülözi a drámai konfliktust. Ez nem más, mint a honfoglaló magyarság harca a végzet földi és földöntúli erőivel. Szövegválasztásában is, zenei eszközeiben is a kor legmodernebb operaszerzőjétől tanult: Richard Wagnertől. Az *Álmos* afféle magyar nibelungi ének, a szó wagneri értelmében. Nem hiányoznak belőle a wagneri külsőségek sem: a végzetet szövő normák, a félszemű farkas, a legyőzhetetlen kard. Álmos maga Mózesre emlékeztető fenséges bibliai népvészér – aki vétkezik, ezért nem léphet a magyar Ígéret földjére, Pannóniába, csupán annak határáig vezetheti népét, ott meg kell halnia.

Az 1862-ben írt operával Mosonyi messze távolodott a *Szép Ilonka* lírájától. A verbunkos elvontabb művészi stilizációval jelenik meg benne, mint megelőző művében. Dikciója, jelenet-építkezése, harmóniavilága, hangszerezése mérhetetlenül gazdagabbá vált Wagner hatására. Az opera egyéni hangja, magyar hangja, mégis vitathatatlan. Ha Mosonyi, amint elkészült, benyújtja a partitúrát a Nemzeti Színháznak, az első évadban bemutatták volna művét. Ő azonban lovagiasságból feltételeket szabott: először Wagner művei számára akarta biztosítani a magyar színpadot. Azok aztán, némi harc után, rendre meg is jelentek a Nemzeti Színház majd az Operaház repertoárján – és hihetetlen vitalitásukkal sokáig háttérbe szorították a hazai kezdeményezéseket. Mosonyi nem érte meg az *Álmos* bemutatóját: az már csak halála után hatvannégy évvel, de – még elképesztőbb adat – Bartók *Kékszakállú*-operája után tizenhat esztendővel, meg- és elkészen került az Operaház színpadára. A magyar zene úttörői akkor már más ideálokért küzdöttek.

(Forrás: Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály, a magyar zenei romantika úttörője*. Zempléni Múzsza 2005/2.)

Weber Henrik festményén kedélyes biedermeier idillt látunk, egy szimpatikus szerelmespárt az erdő mélyén; a zsánerjelenet kedves, egyszerű, érthető. Fontos megemlíteni, hogy a szép juhásznő története nem tragédiával ér véget, ahogy a *Szép Ilonka*, hanem Beatrix királyné közbeavatkozásával, operajelenetbe illő ruhacserevel, amikor is Beatrix a szép juhásznő ruhájában várja Mátyást (azaz Miklós vadászt) a juhászlakban.¹⁵

Mátyás király alakja, szerepe meglehetősen hasonló Mosonyi Mihály *Szép Ilonka* című operájában, mint Weber festményén, egyszerűen megfogalmazott, cseppet sem bonyolult lelkialkatú csábító szerelmes, aki jól akarja érezni magát a szép lány társaságában. Mosonyi *Szép Ilonkájának* recepciójáról így ír Bónis Ferenc: „A közönség eleinte örült a Mátyás királlyal való színpadi találkozásnak – annak már kevésbé, hogy az «igazságos» afféle csélcsep mantuai herceggént jelent meg előtte.”¹⁶ (Ld. bővebben keretes írásunkat.)

A *Szép Ilonka* első előadásain (1861–1862 közt) a címszereplő lány nagyapjának, Peterdinek szerepét Bignio Lajos énekelte, aki 1863-ban megpróbált közbenjárni azért, hogy Mosonyi következő operáját, az *Álmost* a bécsi Operaház bemutassa.¹⁷ Az 1860-as évek elején festette meg Weber Henrik Bignio Lajos arcképét (a festmény jelenleg a Magyar Állami Operaház tulajdona¹⁸). Nem kizárt, sőt valószínűsíthető, hogy Mosonyi volt a kapcsolat a bariton énekes és Weber között. Az arckép nem közelíti meg a korábban tárgyalt Weber-portrék színvonalát, bár az énekes jól felismerhető, semmilyen, konvencionálistól eltérő, jellegzetes elemet nem találunk rajta. Mégis, Weber festményei (a kevésbé jól sikerültek is) olyan kordokumentumok, melyekből sok minden megtudható a XIX. századi magyar művészek törekvéseiről, érdeklődéséről, s láthatjuk, hogy ezek a törekvések zenesz és képzőművész körökben meglehetősen hasonlóak voltak. Bár erős még az osztrák és német befolyás a hazai művészetekre, kétségtelesen minden területen elindult egy olyan fejlődési folyamat, mely a valódi magyar nemzeti romantikus zene és magyar festészet kialakulásához vezetett. ■

¹⁵ A megleckéztetés után megtörténik a leleplezés, a juhász és felesége megtudják, hogy maga Mátyás király járt el hozzájuk, amit nagy megtiszteltetésnek vesznek, a királyi pár pedig megbékélve, enyelegve távozik a budai hegyekből, s mindenki éli tovább megszokott ritmusú életét. Az álcázott Zeusként csábító magyar királyt nem ítéli el a történet, ahogy Weber Henrik zsánerképe sem (természetesen más lenne a helyzet, ha idegen uralkodó vagy herceg csábítana el magyar asszonyt – gondoljunk csak a Bánk bánra, vagy Zách Klára történetére).

¹⁶ Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály, a magyar zenei romantika úttörője*. Zempléni Múzsza, 2005/2. 39–43.

¹⁷ Bónis Ferenc: *Mosonyi Mihály magyar operái*. In: Zenetudományi Tanulmányok IX. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1961.)

¹⁸ Az Ernst Múzeum letétjeként került az Operaházba 1930-ban.

Lindner András: Művészportrék – Vallomások

Az 1996-ban alapított Gramofon – Klasszikus és Jazz című folyóirat archívumából tizenhat művész-interjú bocsát most közre a szerző és a kiadó ebben a kötetben. A beszélgetések szerzője Lindner András, aki végzettségét tekintve ugyan közgazdász (a HVG alapító tagja és máig szerzője), de zenetörténezeseket megszegyenítő jártassággal, lexikális tudással és tévedhetetlenül biztos stílusismerettel rendelkezik a klasszikus zene területén. Az elmúlt két évtizedben többféle cikksorozatot, számtalan kiváló külföldi fesztiválbeszámolót készített, de a legizgalmasabbak kétségkívül ezek a Művészportrék – Vallomások.

A tizenhat interjúalany kivétel nélkül meghatározó jelentőségű szereplője volt a 20. századi magyar zenei előadóművészetnek. Egykor ünnepelet, majd méltánytalanul elfeledett operaénekesek és -énekesnők (Sándor Judit, Ágai Karola, László Margit, Szecsődy Irén, Bartha Alfonz, Ilosfalvy Róbert). Ugyancsak az operajátszás világából olyan állócsillagok, mint a szerencsére ma is köztünk élő Tokody Ilona, Kovács Kolos, Molnár András, Sólyom-Nagy Sándor és Kovács János, illetve a kötetünk megjelenése előtt néhány héttel elhunyt Békés András. Mellettük pedig két jeles hegedűművész (Kovács Dénes és Varga Tibor), egy fantasztikus pályát befutó zongoraművésznő (Rév Lívia) és egy generációkat nevelő csellista (Banda Ede). Közülük sokan egyáltalán nem vagy csak nagyon ritkán nyilatkoztak – ezért is volt megtisztelő, hogy a Gramofon felkérésére, Lindner András mikrofonja előtt nyíltan beszéltek életükről, pályájukról. A megszólaltatott művészek egy része már nincs az élők sorában, így ez a kötet az utókor számára is segíthet megőrizni emléküket, művészi hitvallásukat. A beszélgetéseket a publikálás sorrendjében közlik: az első (Sándor Judit) 2000 februárjában, az utolsó (Kovács János) 2003 szeptemberében jelent meg a Gramofonban.

Szirányi Gábor – Szirányi János: Zongorabillentyűk 2.

Keéri-Szántó Imre és Wehner Tibor emlékezete

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtárának korábbi igazgató-helyettese, Szirányi Gábor 2013-ban – ugyancsak a Gramofon Könyvek sorozatban – megjelent könyvében (Zongorabillentyűk) Thomán Istvánnal, Szalay Stefániával és Böszörményi-Nagy Bélával foglalkozott. Jelen kötet szerzője Szirányi Gábor mellett testvére, Szirányi János zongoraművész-zenei szerkesztő, a Bartók Béla Emlékház korábbi igazgatója. A kötet a Liszt Ferenc, majd később Bartók Béla és Dohnányi Ernő nevével fémjelzett, világhírű magyar zongoraiskola újabb két jeles személyiségének, Keéri-Szántó Imrének és Wehner Tibornak állít méltó emléket.

Retkes Attila, a Gramofon főszerkesztője így foglalta össze a kötet jelentőségét. „Kezddő időpontunk: 1902 – Keéri-Szántó Imre ekkor iratkozott be a Zeneakadémiára, amelynek később több mint két évtizeden át tanára volt. A befejezés dátuma pedig: 1977 – Wehner Tibor halálának éve. A Zongorabillentyűk 2. ezáltal nemcsak két nagyszerű művész-tanár életének és pályafutásának, hanem a magyar zeneélet háromnegyed évszázadának (1902–1977) is részletes krónikája. Emberközelbe kerülnek az I. világháború eseményei, 1918/19 zűrzavara, a bethleni konszolidáció, a II. világháború évei, a háború utáni rövid demokratikus periódus reménysége, a kommunista diktatúra borzalmai, az 1956-os forradalom és szabadságharc, majd a kényszerű megalkuvások és kompromisszumok évtizedei: a Kádár-korszak. Kötetünk egyúttal intézménytörténet is: középpontjában sokunk szeretett alma matere, a Zeneakadémia áll, amelyet ugyancsak nem kíméltek a történelem viharai.”

Farkas Ferenc és Goldmark Károly emléktárlat az Országos Széchényi Könyvtárban

Saját tervezésű, műves ex libris, látványos, szintén saját készítésű plakát. Az Országos Széchényi Könyvtár A feladatművész című Farkas Ferenc-kamarakiállítása a lemezborítók, koncertműsorok mellett számos értékes dokumentummal szolgált, és most ugyanilyen különleges darabokkal várja az érdeklődőket a Goldmark Károly-tárlat is. A kiállítások rendezőjével, Mikusi Balázs zene-történésszel, az OSZK Zeneműtárának vezetőjével a zeneszerzői hagyatékok feldolgozásáról, kutathatóságáról beszélgettünk.

◆ Réfi Zsuzsanna

„Temérdek különleges, személyes apróságra lehet bukkanni egy-egy hagyatékban” – mondja a zenetörténész. „Akadnak családtagoknak ajánlott művek, például megtaláljuk a feleség nevét kódolva a kottában, vagy épp a gyermek neve szerepel a kéziratban” Most egy hihetetlenül gazdag és nagyon szépen rendezett hagyatékkal foglalkozhatnak, hiszen idén adta át Farkas András karmester édesapja teljes életművét az Országos Széchényi Könyvtárnak. A hagyaték legizgalmasabb darabjait sorakoztatta fel az a kamarakiállítás, amelynek megnyitójául konferenciát is rendeztek Farkas Ferencről a könyvtár dísztermében.

„Nagy érdeklődést váltott ki ez az esemény, és korántsem csupán zenetörténészek jöttek

Az idős Goldmark Károly portréja

el, hanem gyakorló muzsikusok is, köztük a Farkas-tanítvány Kurtág György” – idézi fel Mikusi Balázs. „A konferencia egyben arra is alkalmat adott, hogy az OSZK főigazgatója, Tüske László köszönetet mondjon az adományozónak e különlegesen értékes gyűjteményért. Farkas András gondosságának (és egyúttal felesége könyvtáros végzettségének is) köszönhető, hogy a hatalmas anyag példás rendben érkezett a nemzeti könyvtárba. Minden kompozíciónak megvan a maga mappája, amelyben megtalálhatóak az ahhoz tartozó források: a vázlatok, a szerzői kézirat, valamint a különböző nyomtatott kiadások. Ilyen szépen rendezett hagyaték eddig talán még nem is került hozzánk, s ennek köszönhetően viszonylag gyorsan kutathatóvá tudjuk tenni a dokumentumokat. Farkas Ferenc fennmaradt magyar, angol, német, francia, spanyol nyelvű levelezése is olyan terjedelmes és izgalmas, hogy ebből szándékaink szerint egy kötetnyi válogatást közre is ad majd az OSZK. Visszatérve a konferenciára: elsőként a szintén Farkas-növendék Jeney Zoltán idézte fel a mesterével kapcsolatos emlékeit. Farkas legendás tanár volt, aki ugyan szigorúan megkövetelte a klasszikus stílusok ismeretét, de a szabad kompozícióban már valóban szabad kezét

Farkas Ferenc névnapi köszöntője felesége nevének zenei kódolásával

adott tanítványainak. Én magam is tartottam egy előadást, amelyen Farkasról, a menedzseréről beszéltem a fennmaradt üzleti levelei alapján. Ezekből kiolvasható, alkotóként hogyan képviselte érdekeit, miként próbálta elérni, hogy a művei külföldön is megszólalhassanak, s hogy maga is eljuthasson ezekre a bemutatókra, a szűkös devizaviszonyok ellenére. Úgy éreztem, Farkas rendkívül sikeres pályáját csak akkor érthetjük meg a maga sokoldalúságában, ha egy kifejezetten az ő életművének szentelt konferencián efféle praktikus kérdésekről is szó esik. S hasonló okból került a kamarakiállítás címébe a feladatművész szó, hiszen Farkas fiatalkorában főképp alkalmi felkérésekre komponálhatott, a szükségből azonban utóbb erényt kovácsolt, és magának is kitalált különféle feladatokat. Például ügyelt arra, hogy mindenféle hangszerösszeállításra komponáljon darabot, s hogy versmegzenésítéseinek sorából se maradjon ki egyetlen számottevő magyar költő sem. Az életműnek erről a polihisztor-jellegéről beszélt a konferencián Gombos László, a zeneszerző Weöres Sándorral való találkozásait pedig Kelemen Éva idézte meg. A Csinom Palkó című operettjének forrásai alapján Bozó Péter számolt be néhány érdekességről, Farkas és a novecento kapcsolataról s különösen az Egy úr Velencéből című operáról pedig Tallián Tibor számolt be.”

Az OSZK Zeneműtárának vezetője szerint bőven lesznek hasonló érdekességek a Farkas-kiállítást felváltó Goldmark

Károly-tárlaton is, amely december 4-től egészen márciusig lesz látható. Idén, az évfordulónak köszönhetően – hiszen a zeneszerző éppen száz esztendeje hunyt el – megnőtt az érdeklődés Goldmark hagyatéka iránt. Legismertebb művéről, az egyik legtöbbször játszott magyar operáról, a Sába királynőjéről is sok szó esik ebben az esztendőben, s a darab végre újra színpadra került az Erkel Színházban is. Goldmark szerencsére gondosan megőrizte saját kéziratait, s így a Zeneműtárban őrzött hagyatékának gerincét maguk a kompozíciók jelentik: csaknem a teljes életmű eredeti kéziratait itt találjuk. Ezeket nemcsak azoknak érdemes tanulmányozniuk, akik a művek nyomtatott kiadásai és az első Goldmark-lejegyzés közötti különbségeket szeretnék megismerni, hanem a zeneszerző méltán híres hangszerelőművészetének titkai iránt érdeklődőknek is. De akad a hagyatékban számos fénykép is, továbbá különféle iratok (a zeneszerző útlevelei, bizonyítványai, kitüntetései), illetve egy-egy számára különösen fontos hangverseny programja. Mikusi Balázs emlékeztet: a maga korában, Bécsben Goldmark volt a legsikeresebb operaszerző, a Sába királynője pedig igazi világsiker lett, s játszottága Budapesten nemritkán a Mozart-művekével vetekedett. ■

Az OSZK Zeneműtárának honlapja: <http://www.oszk.hu/zenemuvek>

2016. JANUÁR 22.

PÉNTEK 19.30H

MŰPA, BARTÓK BÉLA NEMZETI HANGVERSENYTEREM

2016. JANUÁR 23.

SZOMBAT 18.00H

KODÁLY KÖZPONT, PÉCS

Jegyek kaphatók a Jegymester webáruházban, a Műpában és a Kodály Központban.

**PANNON
FILHARMONIKUSOK**

Fiesta y siesta

RAVEL: ALBORADA DEL GRACIOSO

ÉDOUARD LALO: D-MOLL GORDONKAVERSENY

JOAQUÍN TURINA: LA ORACIÓN DEL TORERO (A TORREÁDOR IMÁJA)

JESÚS GURIDI: DIEZ MELODÍAS VASCAS (TÍZ BASZK MELÓDIA)

RAVEL: BOLERO

NAREK HAKHNAZARYAN – GORDONKA

VEZÉNYEL: GILBERT VARGA

Gramofon-díjak fiatal tehetségeknek

A Gramofon című folyóirat szerkesztősége és kiadója tizenötödik alkalommal adja át a Gramofon Magyar Klasszikus Zenei Díjat és Magyar Jazz Díjat (mint fődíjakat), illetve az év legkiválóbb hangfelvételeinek járó elismeréseket. A díjkiosztó gálakoncertet 2015. december 11-én, pénteken 19 órai kezdettel rendezzük meg a Duna Palota színháztermében (Budapest V., Zrínyi utca 5.). A fődíjasok kiválasztásánál ezúttal az volt az elsődleges szempont, hogy kiemelkedően tehetséges fiatal művészeket részesítsünk rangos szakmai elismerésben. Az alábbiakban megismertetjük olvasóinkkal az idei eredményeket.

Magyar Jazz Díj 2015:

Gayer Mátyás, Olák Krisztián és Tálás Áron jazz-zongoraművészek, a 2015. évi Montreux-i Jazz Fesztivál zongoraversenyének döntősei

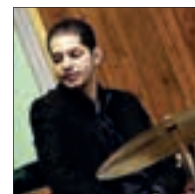
Magyar Klasszikus Zenei Díj 2015:

Balázs János zongoraművész – Liszt, Chopin és Dubrovay László műveinek kimagasló színvonalú tolmácsolásáért

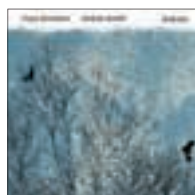
Főszerkesztői különdíj 2015:

Pecek Lakatos András jazzdob-előadóművész – egy zenész dinasztia legjobb hagyományainak folytatásáért, előadói és zenekarvezetői tevékenységéért

Az év magyar klasszikus hanglemeze: Schubert: Zongoraszonáták (D. 894, D. 960) és más zongoraművek. Schiff András – forte-piano.

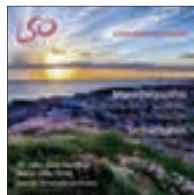
ECM Records – Hangvető, 481157

Az év külföldi klasszikus hanglemeze – instrumentális:

Mendelssohn: Skót szimfónia, Hebrida-nyitány, Schumann: Zongoraverseny. Maria Joao Pires (zongora), Londoni Szimfonikus Zenekar, Sir John Eliot Gardiner.

LSO – Mevex, LSO 0765

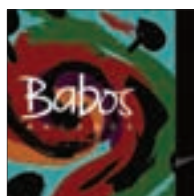
Az év külföldi klasszikus hanglemeze – vokális: Bizet: Carmen. Vesselina Kasarova, Jonas Kaufmann, Isabel Rey, Michele Pertusi. Philharmonia Zürich, Zürichi Operakórus, Franz Welser-Möst.

Decca – Universal, 074 3881 (DVD)

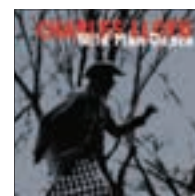
Az év magyar jazzlemeze:

Babos: Balance. Hunnia Records, HRCDC 1414

Az év külföldi jazzlemeze:

Charles Lloyd: Wild Man Dance. Blue Note – Universal, 06025 47125989

A 2015. évi Gramofon-díjakról, a jelöltekről, a szavazás folyamatáról, a szakmai zsűriről és a nyertesekről bővebb információ található honlapunkon: www.gramofon.hu

Élmény!
Minden
tekintetben.

müpa
Budapest

Ferruccio Furlanetto dalestje

2016. január 12. kedd / 19.30

Foto © Igor Szaharov

*Hélène Grimaud és
a Bázeli Kamarazenekar*

2016. január 17. vasárnap / 19.30

Foto © Math Herinck

Ton Koopman orgonaestje

2016. február 19. péntek / 19.30

Foto © Eddy Postuma de Boer

mupa.hu

Stratégiai partnereink

Stratégiai médiapartnereink

A Müpa támogatója az
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Jegyek kaphatók a Müpa jegypénztáiraiban, valamint online a www.mupa.hu oldalon. További információ: +36 1 555 3300, +36 1 555 3310

ISO 9001:2000

A Filharmónia Magyarország adventi hangversenyei

Egy újonnan megszülető, különleges zenei produkció ne csupán egyetlen alkalommal hangozzék fel, hanem jusson el több városba, minél szélesebb közönséghez. Ez a pécsi központú Filharmónia Magyarország egyik legfontosabb törekvése. A Filharmónia eddig főleg a nyári és őszi fesztiválokkal (Régi Zenei Napok, Bartók Szeminárium, Korunk Zenéje, Zeneszüret) foglalkozott, de most már a téli időszakban is számos rendezvényre várják az érdeklődőket. Minderről a szervezet programmenedzsere, Szilágyi Lajos beszélt a Gramofonnak.

◆ Réfi Zsuzsanna

„A következő hónapok kiemelkedő rendezvénye lesz a Kodály Központ öt esztendő jubileuma” – meséli a programmenedzser – „s ennek szervezésében oroszánrész jut a Filharmóniának. Nemcsak a ház, hanem Kodály Zoltán születésnapja előtt is tisztelgünk a december 16-i, egész napos programsorozattal. Dél előtt Ilyen a jazz címmel három, pécsi születésű zenész lép pódiumra: Horváth Krisztián, Balázi Szabolcs és Bágyi Balázs. Délután háromtól pedig a kicsiket várjuk, a gyerekeknek szóló sorozat moderátora Lakner Tamás. Majd rangos nemzetközi versenyek – Filharmónia által díjazott – győzteseinek programja következik, s ezen a tajvani Ting-Wei Chen fuvolaművész, valamint a lengyel Marcelina Beucher szoprán lép pódiumra. A két fiatal előadó aztán a kórusok napjának koncertjébe is bekapcsolódik. S bár az esti hangversenynek nem mi vagyunk a rendezői, elmondhatom, szintén szép programot állítottak össze a Pannon Filharmonikusok, akiknek szólistájába Baráti Kristóf lesz.”

A Filharmónia ünnepi sorozata már ezt megelőzően elkezdődik, hiszen december elején Sebestyén Márta és muzikusbarátai járják az országot adventi koncertjükkel. „Az énekesnővel Andrejszki Judit csembalóművész, valamint ifjabb és idősebb Szerényi Béla lép pódiumra. Apa és fia régi magyar hangszereket szólaltat meg, tekerőn és tárogatón játszik, a műsor pedig karácsonyi művekből válogat. Négy koncertjük során négy nap alatt Egertől egészen Nagykanizsáig utaznak.” Szilágyi Lajos hozzáfűzi, a Filharmónia Magyarország fontos célja, hogy az ország mind több pontján minél szélesebb publikummal szeretnék megosztani azt az élményt, amit ezek a hangversenyek jelentenek. Ezért decemberben például Bach karácsonyi oratóriumát a Műpát követően a pécsi közönség is hallhatja. Ennek jegyében az országban több helyen fel lép a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, s a Budapesti Fesztiválzenekar, az Orfeo Zenekar vidéki hangversenyeinek is ők a szervezői. A nagy vidéki zenekarokkal is folyamatos az együttműködésük, az idei évadban is partnerük több ezer zenész. S bár eddig főleg a nyári és az őszi fesztiválokkal foglalkoztak, most már a téli időszakban is számos rendezvényre várják az érdeklődőket. A televízióból megismert Virtuózok művészeit is a Filharmónia turnéztatja, decemberben Sopronban és Nagyatádon szerepelnek az ifjú tehetségek. A publikum nagyon szereti a fiatal művészeket, akik ezeken a hangversenyeken kü-

Forrás: Penger László

Andrejszki Judit és Sebestyén Márta Egerben, Tapolcán, Keszthelyen és Nagykanizsán koncertezik

lönböző felállásokban muzsikálnak, hol szólóznak, hol pedig kamaráznak.

Január végén az Nemzeti Filharmonikus Zenekar szervezésében koncertezik Pécsen és Szegeden, Kocsis Zoltán vezényletével és egy japán származású zongoraművésszel, Hisako Kawamura-val. Előadásukban az érdeklődők Beethoven II. szimfóniáját és Rachmaninov 3. zongoraversenyét hallhatják. Februárra is marad rendhagyó hangversenyük, hiszen 7-én a Műpában a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és Énekkara ad koncertet, Kovács János dirigálásával, az Unikum bérletükben. A műsorban: Bizet: Arles-i lány szvitje, Janáček: Glagolita miséje kapott helyet, valamint egy különleges darab, Guilmant: d-moll orgona szimfóniája, amelynek szólistája Hannfried Lucke. ■

Bővebb információ és teljes programkínálat: www.filharmonia.hu

Uránia – a mór palota zenés kincsestára

Szívesen hallgatná Anna Netrebkót, Dmitrij Hvorosztovszkijt, Roberto Alagnát, Elina Garancát? Kíváncsi, hogyan dirigál Marco Armiliato, Fabio Luisi vagy James Levine? Nagyestélyire és frakkra nem lesz szükség, s New Yorkig sem kell utaznia. Elég elsétálni az Uránia Nemzeti Filmszínház pazar palotájáig, hiszen ebben a szezonban is közvetítik a MET operaelőadásait, A trubadúrtól egészen az Elektraig. Erről a sorozatról, a komolyzenei koncertfilmekről – és arról, hogy milyen társművészetek láthatóak még a vásznon – Buglya Zsófia programigazgató beszélt.

➔ Réfi Zsuzsanna

Ötvenedik jubileumot ünnepel idén az Uránia, hiszen 2010-ben indította útjára MET-opera-sorozatát. Buglya Zsófia azt meséli, 2006-ban kezdték világszerte közvetíteni a tengerentúli dalszínház Live in HD adásait, s ma már 70 ország több mint 2000 játszóhelyén élvezhetik az érdeklődők élőben az operákat. „Nyolc-tíz előadást kínál a muzik számára a MET egy évadban, változatos, világsztárokat felvonultató produkciókkal, melyek között akadnak premierek és felújítások is. Mi évadok közvetítésére szerződünk a forgalmazóval, és az egyes darabok ismertsége, illetve a nézőszámok alapján mérlegeljük, melyik produkciót hány-szor ismételjük.”

A programigazgató hozzáteszi: a közvetítések népszerűsége egyrészt a kiváló kép- és hangminőségnek köszönhető, amit a filmszínház technikája maradéktalanul képes visszaadni. A másik nagy vonzerő a kameraállások változatosága, amely közel hozza a szereplőket, úgy, ahogy az operában ülve sosem látnánk őket. Az Uránia közönségének emellett az operátogatók illúziójában is része lehet, hiszen a mór stílusú filmpalota belső tere a legszebb színházakéval vetekszik. De a színházi etikett is érvényesül: a késők csak a szünetben foglalhatják el helyüket, üdítő, élelmiszer pedig elképzelhetetlen a nézőtéren.

„Ha megnézzük, kik ülnek egy-egy előadáson, látszik, hogy egyre több a fiatal. Egy mozi sokat tehet azért, hogy közelebb vigye egymáshoz az úgynevezett könnyű és komoly műfajokat. És nálunk tényleg keverednek a művészeti ágak és a regiszterek. Ha valaki eljön valamelyik filmfesztiválunkra – és ilyen bőven akad, az őszi szezonban hetente egy –, akkor találkozhat az operaprodukciók hirdetéseivel, és kedvet kaphat ahhoz, hogy jegyet váltson valamelyik előadásra. Különösen akkor, ha az Operaházba pont azért nem jár, mert nincs kedve kiöltözni. Mi a hétköznapi verziót kínáljuk, de kiváló énekesekkel és izgalmas rendezésekkel, és természetesen feliratozással, akárcsak a dalszínházban. A Live in HD missziója éppen az, hogy olyanokat is elérjen, akik nem klasszikus színház- és operajárók.”

A filmszínház 425 fős dísztermét szinte minden élő közvetítésen megtöltik az érdeklődők, ezekre gyakran két nap alatt elfognak a jegyek. Azt azért ők is tapasztalják, hogy a Puccini-, Verdi-operák iránt jóval nagyobb az érdeklődés, mint például Berg vagy Richard Strauss műveire. Ahogy az olyan nevekre is gyorsabban fogynak a belépők, mint Netrebko, Hvorosztovszkij, Kaufmann...

Fotó: Uránia NF

„Mi a hétköznapi verziót kínáljuk, de kiváló énekesekkel és izgalmas rendezésekkel, és természetesen feliratozással, akárcsak a dalszínházban”

Az idei szezon kínálatában A trubadúr, Otello, Tannhäuser, Lulu, Gyöngyhalászok, Turandot, Manon Lescaut, Pillangókisasszony, Roberto Devereux és az Elektra szerepel. A rendezések között pedig találni Franco Zeffirelli-, Anthony Minghella- és Peter Chéreau-színrevitelt is.

Buglya Zsófia a Bolsoj Balett előadásait és az Uránia komolyzenei koncertfilm-sorozatát is megemlíti, hiszen ezek keretében vetítik az ünnepi időszakban A diótörőt, karácsonyi koncertet a Három tenorral, felhangzik A varázsfuvola, s Pavarotti jótékonyági hangversenyét is újra láthatják az érdeklődők.

A vásznonra kerülő társművészetek sorában emellett a Globe Színház produkciói szerepelnek, sőt, néhány éve új sorozatot is indítottak Múzeumi tárlatvezetések címen. Ebben nemcsak festményekkel ismerkedhetnek meg az érdeklődők, hanem a virtuális túrák során a múzeumok olyan rejtett zugaiba is eljuthatnak, ahova a valóságban soha. Az Ermitázsról szóló film már nagy sikert aratott, s az impresszionistákról, Vincent van Goghról, Matisse-ről, Rembrandtról is láthatnak összeállítást az érdeklődők. ■

Az Uránia Nemzeti Filmszínház honlapja: <http://www.uranianf.hu>

Vashegyi, Furlanetto, Gergiev

Tallózás a Müpa téli klasszikus koncertkínálatából

Norvég-magyar előadással hangolódhat a publikum az ünnepekre, hiszen a Norvég Barokk Zenekar és a Purcell Kórus adja elő Johann Sebastian Bach Karácsonyi oratóriumát – december 19-én, a Müpában. Majd ismét felhangzik A tündérkirálynő, a brit Orpheus zenéje, s emellett a téli programok között megtalálni a világ egyik legjobb zenekarának és karmesterének fellépését, valamint egy világhírű olasz basszus orosz dalestjét is.

◆ Réfi Zsuzsanna

A Müpában december 19-én felhangzó darabról Vashegyi György – a Gramofon kérdésére – így vélekedik: „A Karácsonyi oratórium valóban olyan mű, amelyet nem lehet elégszer játszani: a Purcell Kórus és Orfeo Zenekar utoljára éppen a Müpában, 2014. decemberében szólaltatta meg. Mostani előadásunk különlegessége, hogy a Purcell Kórus ez alkalommal a Norvég Barokk Zenekar partnereként

– mindketten immár másodszor lépnek fel velünk Magyarországon. A Müpabeli hangversenyt követően, amelyen az oratórium mind a 6 kantátáját előadjuk, másnap a kiváló akusztikájú Pécsi Kodály Központba is elvisszük ezt a produkciót, de ott csak az 1-3-5-6. kantáta szólal meg. Büszke vagyok arra, hogy norvég barátainkat Magyarország két ilyen fantasztikus koncerthelyszínével is megismertethetem. Bízom abban, hogy a magyar közönség is kiválóan találja majd e norvég-magyar összjátékot.”

Néhány héttel később, 2016. január 13-án is szerepel a Müpában a Purcell Kórus; ez alkalommal már az Orfeo Zenekarral, s természetesen Vashegyi György dirigálásával. Előadásukban ismét felhangzik A tündérkirálynő. „Egyszerűen úgy éreztük, itt az ideje, hogy újra előadjuk ezt a fantasztikus művet: egy kórus, amely Henry Purcell nevét viseli, nem énekelheti elég gyakran a 'Brit Orpheus' zenéjét.

Vashegyi György

énekel majd – 2014 nyarán René Jacobs meghívására Trondheimben Bach: h-moll miséjét adhattuk elő ezzel az egészen kiváló, régi hangszeres együttesrel, Jacobs vezényletével. Akkor fogalmazódott meg bennünk – a kórusban és a zenekarban egyaránt – annak igénye, hogy ezt az ígéretes együttműködést mindenképpen folytatnunk kellene. Nagyon örülök annak, hogy erre már most, 2015 karácsonyán sor kerül – a fellépő énekes szólisták közül is ketten norvégok: Marianne Beate Kielland (alt) és Johannes Weisser (basszbariton) egyaránt részesei voltak a Jacobs-féle előadógárdának Trondheimben, Marianne azóta már a 2015-ös Tavaszi Fesztiválon is énekelt velünk. Hozzájuk csatlakozik a budapesti koncertre két további kiváló, külföldi énekes: Julia Doyle (szoprán) és Eric Stoklossa (tenor)

Ferruccio Furlanetto

Fotó: Valentyin Baranovszkij

Valerij Gergiev

A tündérr királynő ugyanakkor színpadon elég ritkán szólaltatható meg: mostani, koncertszerű előadásunkon 2009-hez képest még inkább a zenére fogunk koncentrálni, és húzás nélkül adjuk elő a partitúrát – e mű mindig kiváló lehetőség arra is, hogy a legtehetségesebb fiatal énekes-generáció bemutatthassa tudását. Így volt ez 2009-ben (amikor Celeng Mária egyik első fontos fellépése ebben a produkcióban volt), így lesz most is – szerintem érdemes lesz eljönni a Müpába.”

Egy nappal előtte, január 12-én is különleges produkcióra várják az érdeklődőket a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, ugyanis a világhírű olasz basszus, Ferruccio Furlanetto lép pódiumra. Izgalmas programmal érkezik: Rahmaninov és Muszorgszkij dalait adja elő. Az énekes 2005-ben járt először hazánkban, s Verdi Requimjében és Fülöp királyként is nagy sikert aratott már. A most felhangzó orosz dalokat már lemeze is énekelte Igor Csetujevvel, és korábban számos rangos koncertteremben bemutatta már. A művész Budapest előtt a bécsi Staatsoperben szerepel, s a fellépései sorában megtalálni a londoni Covent Gardent és a berlini Staatsoper is.

S a tél végén egy osztrák zenekar érkezik hozzánk – orosz dirigenssel. A Bécsi Filharmonikusok 2016. február 23-án muzsikálnak a Müpában, s estjük műsorán Wagner, Debussy darabok mellett Muszorgszkij–Ravel Egy kiállítás képei című műve is szerepel. A világ legjobb zenekarai közé tartozó társulat rendszeres fellépője a Müpának, s most egy igazán kiváló karmester vezényletével muzsikálnak. Valerij Gergiev első alkalommal 2002 őszén járt Budapesten, akkor az Operaházban vezényelte a Mariinszkij Zenekarát, s aratott előadásával nagy tetszést. ■

Bővebb információ és a Müpa teljes téli koncertkínálata:
www.mupa.hu

A WARNER MUSIC KLASSZIKUS AJÁNLATA

VERDI: TRAVIATA

Diana Damrau, Francesco Demuro
 Ludovic Tézier

A Párizsi Bastille Opera Énekkara és Zenekara
 vezényel: FRANCESCO IVAN CIAMPA
 rendezte: Benoît Jacquot

A Párizsi Bastille Opera előadása 2014-ben

DVD 2564616650, BR 2564616647

ROSSINI: A TÓ ASSZONYA

Joyce DiDonato, Juan Diego Flórez
 Daniele Barcellona

A New York-i Metropolitan
 Énekkara és Zenekara
 vezényel: MICHELE MARIOTTI

A Metropolitan Opera előadása 2015-ben

DVD 2564605098, BR 2564604699

VERDI: AIDA

Anja Harteros, Jonas Kaufmann
 Ekaterina Semenchuk

Erwin Schrott, Ludovic Tézier
 A Római Szent Cecilia Akadémia
 Énekkara és Zenekara
 vezényel: ANTONIO PAPPANO

3 CD 2564610663

HANDEL: PARTENOPE

Karina Gauvin, Philippe Jaroussky
 Baráth Emőke

Il Pomo d'Oro
 vezényel: RICCARDO MINASI

3 CD 2564609007

BACH: GOLDBERG-VARIÁCIÓK

ALEXANDRE THARAUX

CD 2564602658, LP 2564604914
 CD/DVD 2564605177

**SOSZTAKOVICS:
 GORDONAVERSENYEK No. 1, 2**

GAUTIER CAPUÇON
 Mariinsky Zenekar
 vezényel: VALERY GERGIEV

CD 2564606973

Magyarországon terjeszti az mTon Kft.
www.warnerclassics.com www.magneoton.hu

Bach-muzsikától az Átlátszó Hangig

Bach-hármasverseny és egy barokk stílusban íródott, új mű is szerepel a Concerto Armonico Budapest karácsonyi előtti hangversenyén, amelyen egy ritkán hallható Händel-operából szintén felelendülnek részletek. Az óévet Palya Bea búcsúztatja akusztikus-autentikus estjén; az Átlátszó Hang Újzenei Fesztivál nyitókoncertjén, januárban pedig osztrák kortárszene várja a látogatókat. A Zeneakadémia sokszínű téli kínálatából válogattunk a Gramofon olvasóinak.

➔ Réfi Zsuzsanna

Immár hagyományosnak mondható, hogy karácsony környékén a Concerto Armonico Budapest a Zeneakadémián ad hangversenyt, ebben az esztendőben december 22-én várja az érdeklődőket a Nagyteremben. „Ez már a harmadik, ünnepek idején adott hangversenyünk a Zeneakadémián, de első alkalom, hogy énekesek is szerepelnek velünk: Megyesi Schwartz Lúcia és Megyesi Zoltán” – meséli Spányi Miklós, a Concerto Armonico vezetője. „Egy kevéssé ismert, viszont igazán csodálatos Händel-opera, az Imeneo nyitányát és néhány részletét adjuk elő, emellett egy szintén ritkán hallható Bach-mű, az a-moll hármasverseny is szerepel a programban. Ennek különlegessége, hogy előadásában közreműködik Bálint János, valamint a Concerto Armonico alapító-koncertmestere, Szűts Péter, és bemutatjuk a Zeneakadémia új, kiváló hangú csembalóját is. Kicsit utazás is az időben ez a kompozíció, hiszen sok évvel ezelőtt, ezekkel a résztvevőkkel és ezen a helyszínen már eljátszhattuk ezt a művet... Szintén a múlt és a jelen érdekes keverése a nyitódarabunk, ami az általam írt G-dúr szvit, amely ebben az esztendőben született. Az együttesnek egyébként szívesen komponálok, tavaly is bemutatatták egy kompozícióm. De barokk stílusban írni is nagyszerű szórakozás, ilyen zeneművek abban a korban, az udvari szolgálat során, minden nap készültek. Nem illett ugyanis kétszer ugyanazt előadni... Visszatérve a G-dúr szvitre, izgalmas, egyben különleges élmény barokk stílusban született, mégis új művet játszani. S aztán január 16-án is fellépünk az együttessel Budapesten, a Nap utcai baptista templomban, amelynek különösen szép az akusztikája.”

Szabadon szárnyaló dalokkal, finom hangzásokkal fordítja az esztendőt a Zeneakadémián a folkdívá, december 30-án ugyanis Palya Bea Mindig legyen ének című, akusztikus, autentikus koncertje hangzik fel. Az énekesnő estjének programjában népdalok és saját szerzemények szerepelnek, s váltogatják egymást a szólók, a duók, a triók. A koncerten közreműködő muzsikusok az egyik legújabb produkció, a Nő zenészei. Palya Bea leghíresebb dalai pedig még vonósnégyes kísérettel – ifj. Tóth István hangszerelésében –, a Pannónia Quartet előadásában is megszólalnak ezen az óévbúcsúztató estén.

A Black Page Orchestra estje nyitja 2016. január 14-én az Átlátszó Hang Újzenei Fesztivált a Nagyteremben. A társulat az osztrák kortárszenei világ fiatal együttese, s névként Frank Zappa egyik darabjának címét kölcsönözték.

Gyryllus Samu, a Gramofon egykori állandó szerzője az osztrák Black Page Orchestrát dirigálja a Zeneakadémián

Gyakran adnak elő komplex kotta- és hangképpel bíró darabokat, de ugyanilyen lényeges számukra a művek vizualitása, teatralitása. A zeneakadémiai koncerten többek között olyan műveket mutatnak be, amelyek először a bécsi Wien Modern kortárszenei fesztiválon, 2015 novemberében hangzottak el, s a fiatalabb zeneszerző generáció munkái. Ezek a darabok a vizualitást és a hangzó zenei rétegeket egyaránt kompozíciós elemként használják. A műsorban Alessandro Baticci, Wojtek Blecharz, George Brecht, Brian Jacobs, George Macunias, Brigitte Munterdorf, Nam June Paik, Stefan Prins, Alexander Schubert, Martin Schüttler, Ben Vautier, Tristan Tzara művei kaptak helyet, s ezen az estén hallhatják az érdeklődők először Bolcsó Bálint új, animált notációt és élő számítógépes improvizációt is használó darabját, amelyet a fesztivál felkérésére, az együttes számára komponált. A Black Page Orchestra dirigense Gyryllus Samu. ■

Bővebb információ és teljes programkínálat: www.zeneakademia.hu

A Metropolitan Opera előadásai

2015. dec. 13. 18:30 - Berg: **LULU**

2015. dec. 27. 17:00 - Mozart: **A VARÁZSFUVOLA**

2016. jan. 24., máj. 7. 11:00 - Bizet: **GYÖNGYHALÁSZOK**

2016. márc. 13., jún. 5. 11:00 - Puccini: **MANON LESCAUT**

2015. ápr. 3. 11:00 - Verdi: **A TRUBADÚR**

2016. ápr. 10. 19:00 - Puccini: **PILLANGÓKISASSZONY**

2016. ápr. 16., 24. 19:00 - Donizetti: **ROBERTO DEVEREUX**

2016. ápr. 30. és máj. 8. 19:00 - Strauss: **ELEKTRA**

2016. máj. 22. 11:00 - Puccini: **TURANDOT**

The Metropolitan Opera

Kristina Oplán,
mint Manon Lescaut
bott: Kristian Scheller
© Metropolitan Opera

Karácsonyi válogatás

2015. dec. 20. 16:00 és 26. 11:00 - Csajkovszkij: **A DIÓTÖRŐ**
A Bolsoj Balett előadása, a főszerepben Anna Nikulina és Denis Rodkin

2015. dec. 27. 17:00 - Mozart: **A VARÁZSFUVOLA**
A Metropolitan Opera előadása, az Éjkitálynő szerepében Miklósa Erikával

2015. dec. 28. 19:00 - **A HÁROM TENOR KARÁCSONYI KONCERTJE** (Bécs, 1999)
Közreműködők: Elton John, Sheryl Crow, James Brown, Céline Dion, Bono, Mariah Carey,
Andrea Bocelli, Bryan Adams, Eric Clapton, Brian Eno, Lionel Richie, Sting

2015. dec. 30. 18:00 - **PAVAROTTI ÉS BARÁTAI: DUETTEK**
Luciano Pavarotti jótékonyági koncertsorozatának emlékezetes pillanatai

2015. dec. 31. 17:00 - **A BERLINI FILHARMONIKUSOK ÚJÉVI KONCERTJE**
ÉLŐ KÖZVETÍTÉS! Vezetényel: Sir Simon Rattle, szölistac: Anne-Sophie Mutter (hegedű)

2016. jan. 2. 19:00 - **JOHN WILLIAMS FILMZENÉI - GÁLAKONCERT**
A Los Angeles Filharmonikusok ünnepi gálakoncertje, részletek többek közt a Csillagok háborúja,
A birodalom visszavág, a Schindler listája, a Cica, az Amistad filmzenéjéből. Vezetényel: Gustavo Dudamel

bott: Harald Hoffmann
© Deutsche Grammophon

A Bolsoj Balett előadásai

2015. dec. 6. 16:00 - Chopin/Neumeier: **A KAMÉLIÁS HÖLGY**

2015. dec. 20. 16:00 és 26. 11:00 - Csajkovszkij/Grigorovics: **A DIÓTÖRŐ**

2016. jan. 17. - 16:00 Fauré, Sztravinszkij, Csajkovszkij/Balanchine: **DRÁGAKÖVEK**

2016. jan. 31. 16:00 - Sosztakovics/Mailhot: **MAKRANCOS KATA**

2016. márc. 20. 16:00 - Hacsaturján/ Grigorovics: **SPARTACUS**

2016. ápr. 17. 16:00 - Minkus/Fadejcejev, Petipa: **DON QUIJOTE**

Csábító operák Wexfordban

Akik évről-évre elzarándokolnak a délkelet-írországi kisváros, Wexford rangos operafesztiváljára, a ritkán fogyasztható zenei csemegékért jönnek. Az immáron 64. alkalommal megrendezett programsorozatban ezúttal a leginkább csak „egyoperás” szerzőként ismert itáliai Pietro Mascagni; a méltatlanul háttérben maradt angol Frederick Delius; valamint a nemzetközi operavilágban mellőzött francia Ferdinand Hérolld darabja vonzotta a szigetországba a műfaj inyenéségekre éhes, s ezek miatt hosszabb utazást is szívesen vállaló szerelmeseit.

◆ Lindner András / Wexford

A Parasztbecsület 125 éve agyonrajongott komponistája, Pietro Mascagni egy kései interjújában elárulta, mekkora hatással volt rá még milánói konzervatóriumi éveiben Heine: Wilhelm Ratcliff című horroisztikus verses drámája, Andrea Maffei olasz fordításában. Annyira magával ragadta a történetet, hogy gondolatai sokáig kizárólag Tom fogadója és a megszállott Ratcliff körül forogtak. Mindehhez persze saját balul végződő szerelmi kalandja is hozzájárult: egy szép livornói leányzó ugyanis az idő tájt szakított vele. Noha belekezdett a történet megzenésítésébe, harmincéves koráig, 1893-ig mégis inkább altatta a Ratcliff-sztorit. Mivel 1890-ben a Parasztbecsülettel, majd a Fritz barátunk, illetve a Rantzau fivérek című operáival időközben nagy népszerűsége tett szert, a Sonzogno kiadó felkérte egy újabb opera megírására, és 1895 februárjában, a Scalában Mascagni vezényletével be is mutatták a Guglielmo Ratcliff című operát.

Az Észak-Skóciában, 1820 táján játszódó történet verista opera-feldolgozásának főszereplője leginkább talán Otelóhoz hasonlítható antihős. Nem mellesleg: a legmegterhelőbb tenorszerepek egyike, mert a négyfelvonásos operában a másodiktól kezdve végig a színen van, és a szólam szinte kizárólag magas fekvésben mozog. Nem véletlen, hogy még a Scala-premier előkészületei közben a kor híres tenoristája, a Ratcliff megszemélyesítésére kiszemelt Francesco Tamagno vissza is adta a szerepet. Utána a francia Emmanuel Lafarge jött szóba, végül azonban a Tamagno utáni leghíresebb Otello, Giovanni Battista De Negri lépett színpadra Ratcliff jelmezében. Idén, Wexfordban a szicíliai Angelo Villari volt a címszereplő, és ha nem is tudott különösebben magával ragadni tenorjának színeivel, állóképességben győzte a szerep nehézségeit. A néhol nem teljesen tiszta intonálást pedig szüntelenül vibráló, hiteles színészi alakítással feledtetni tudta. Különösen tetszett

Jelenet Mascagni: Guglielmo Ratcliff című operájából – a képen a címszereplő, Angelo Villari

Foto: Clive Barda

Ferdinand Hérold: Le Pré aux Clercs – vígopera

viszont Annunziata Vestri mezzoszoprán, a skót kastélyban éldegélő és a rémtörténetek titkait egyedül ismerő titokzatos öreg hölgy, Margherita szerepében. Meggyőző alakítást nyújtott Mariangela Sicilia is Mariaként. A fesztivál zenekarát és kórusát biztos kézzel fogta össze Francesco Cilluffo, akinek a Mascagninál elmaradhatatlan intermezzo különösen finom megszólaltatását is köszönhetjük.

Tény, hogy a zeneszerző ezt az operáját szerette leginkább. Ez a megállapítás különösen elgondolkodtató, hiszen az egyfelvonásos Parasztsbecsület sokkal több zenei szépséggel ajándékoz meg. Bár kétségkívül a Guglielmo Ratcliff is Mascagni zsenialitását mutatja, de mintha ebben a szerepek zenei kidolgozása nem lenne igazán tökéletes, feltűnően sok benne az egysíkú zenei megformálás. A hangzás amúgy néhol feltűnően hasonlatos Donizetti vagy éppen Verdi zenéjéhez, a librettó több részlete pedig szintén erősen emlékeztet a nagy elődökre. Fabio Ceresa rendezése hagyományos (ez a legtöbb wexfordi előadás sajátja), nincs benne direkt modernizálás, bár a pantomim-jelenetben finom ötletnek véltem a színpadot beborító, hatalmas tükörben megjelenített balettet – a tükörképszerűen együtt mozgó táncos párokkal.

Más világba repítette a nézőt Ferdinand Hérold darabja, amely a 19. században és azt követően is még sokáig rendkívül népszerű volt francia földön. Az opera premierjére 1832. decemberében került sor (a szerző rá néhány hétre, 42 évesen hunyt el), aztán 1840-ben ezzel a pazar humorról fűszerezett, végig rendkívül pergő komédiával nyitott az új Salle Favart is, és ott 1871-ig közel ezerszer adták elő. Majd következett az Opéra Comique, ahol pedig 1949-ig mintegy 1600 alkalommal játszották. A változatos zene minden korban elnyerte a párizsi publikum tetszését, de különösen az Opéra Comique előadásait látogató középosztály körében aratott estéről-estére zajos sikert, mert azok az emberek nem feltétlenül a magas művészi produkciókat keresték, hanem egyszerűen csak szórakozni indultak a ze-

nés színházba. Hosszabb szünetet követően idén márciusban, Éric Ruf rendezésében vitték ismét színre ugyanott. A Gulbenkian zenekart Paul McCreesh vezényelte, és ez a produkció került most színre eredeti nyelven Wexfordban is. A koprodukció sikerében méltán osztozott a francia zenei örökség újralfedezését segítő velencei Palazzetto Bru Zane társaság.

Az 1572-ben, a francia vallásháborúk idején, a Szent Bertalan éjszakáján történt vérengzést követően a párbajok és szerelmi légyottok színhelyeként elhíresült Le Pré fogadóban játszódó történet két szerelmespár, egy előkelő nemesi és egy egyszerű hétköznapi (akárcsak a Don Giovanniban Zerlina és Masetto) párosa körül forog. A háttérben a katolikusok és hugenották háborúskodásával, párbajokkal, intrikával, titkos szerelmi szálakkal, de egy pompás buffo szereplő, a királyi udvar ünnepségeinek ceremóniamestere, Cantarelli révén (Eric Huchet alakította bravúrosan) humoros jelenetekkel is megtűzdelt vígoperában jól bizonyítja a szálakat Valois Margit, Navarra királynéja.

A könnyen fogyasztható zenében különböző stílusok bukkannak fel: már a nyitányban fugato passzázs és Rossinitól kölcsönzött accelerando. De Héroldtól is átvettek zenei ötleteket: például Adolphe Adam – a három évvel Hérolddal halála után komponált A lonjumeau-i postakocsis című operájában Szép duettek, tercettek, kórusok és persze áriák sorakoznak Hérolddal művében. Két szoprán éneklő a legszebbeket: Isabelle, illetve Nicette. Előbbi második felvonásbeli nagyáriáját biztos technikával tolmácsolta Marie-Eve Munger, a kanadai Magali Simard-Galdés pedig több áriában is sikert aratott; a Margitként fellépő Marie Lenormand ugyanakkor az együttesekben tűnt ki mezzójával. A francia nagyoperák elmaradhatatlan kelleke, a balett sem hiányzott a darabból.

A különleges hangszerelésnek köszönhetően azonban Frederick Delius darabja kínálta talán a legtöbb szépséget. A Koanga vibráló harmóniái, a varázsos hangulatot árasztó vonósok vagy éppen a csillogó hárfák szüntelen

Foto: Clive Barcia

Felix Kemp és Norman Garrett a Koanga című Delius-opera előadásában

frissességet kölcsönöznek a partitúrának. A kórus itt főszerephez jut, ezért akár „kórus-operaként” is jellemezhetnénk a darabot, amelyhez az ihletet a komponista a Floridában töltött 1890-es években szerezte. Ekkor egy időre Angliából Amerikába költözött, hogy segítsen gondozni apja narancsültetvényeit. Az ott dolgozó afrikai és bennszülött rabszolgák gyakran fakadtak dalra, és kísérték éneket bendzsón. Ezek a szép afro-amerikai énekek pedig annyira megtetszettek neki, hogy beépítette őket a Koangába is – jóval előbb, mint George Gershwin tette az operáiban.

Az operában a Koanga ellenfelét megszemélyesítő ültetvénymenedzser, Simon Perez szerepében fellépő fiatal amerikai tenorista, Jeff Gwaltney a Gramofonnak úgy nyilatkozott, hogy Delius zenéje tulajdonképpen modern romantikus, és egy kicsit talán Debussyhez hasonlatos. Perez alakja pedig bár dramaturgiailag fontos ellenpontja Koanganak, sokkal statikusabb annál. A Palmyrát alakító fiatal dél-afrikai Nozuko Teto szépen szárnyaló szopránja még a Koangaként színpadra lépő amerikai Norman Garrett karizmatikus szerepfelművészt is háttérbe szorította. Az Errol Girdlestone betanításában közreműködő fesztiválkórus végig magas színvonalon tolmácsolta az énekkari részeket. A produkciót Stephen Barlow dirigálta és a lengyel származású Michael Gieleta rendezte. James Macnamara szinte teljesen lecsupaszította, kevés díszletelemmel színesített fehér színpadán jól érvényesült Boyzie Cekwana öt táncossal életre keltett, mozgalmas koreográfiája.

A hagyományokhoz híven idén is kiegészítették az esti programokat a kisváros elegáns Whites szállodájának dísztermében, félszcenírozott rendezésben színrevitt rövid operák. Ilyenkor a darabok népszerű részleteit egy órába tömörítve, operacsalogatóként tálalják a közönségnek. Idén három „sűrítmény” volt műsoron: a Jules Massenet 1884-es Manonjából és a tíz évvel később a szerző által készített egyfelvonásos Manon portréjából kikevert egyveleg, továbbá Engelbert Humperdinck Jancsi és Juliskájának és Giacomo Puccini Toscájának legszebb jelenetei. Hívogatónak pedig már bejelentették a 2016-os fesztivál műsorát is: a 19. századi francia Félicien David négyfelvonásos Herculánium című operája mellett előadják az amerikai Samuel Barber először 1958-ban, a MET-ben színpadra vitt Vanessáját, továbbá a Wexfordban rendkívül kedvelt bergamói mester, Gaetano Donizetti 1838-ban, Maria de Rudenz címmel a velencei Fenicében bemutatott háromfelvonásos darabját. ■

TARA ERRAUGHT TÜNDÖKLÉSE

Az íreknek is van kivételes tehetségű fiatal énekesnője: ezt Tara Erraught a wexfordi fesztivál programjába iktatott dal- és áriaestjén aratott zajos sikerével bizonyította. A Bécsben és Münchenben is ünnepelt, 28 esztendőös mezzoszoprán többféle stílusból válogatott műsorát Heine, Schiller, Victor Hugo és Richard Pohl szövegeire írt Liszt-dalokkal indította, utána Delius Hét norvég dal című ciklusából énekelt kettőt, majd a 20. századi Roger Quilter Shakespeare, Lord Tennyson és Shelley költeményeire komponált dalait tolmácsolta érzelemgazdagon – az angol mellett hiteles francia, valamint német dikcióval. A szünet utáni hat Richard Strauss dal előadásával pedig megmutatta, hogy leginkább ebben a német milióban érzi magát otthon. Három operaária (Mozart, Bellini, Rossini) következett, és ezekben is magával ragadta a hallgatóságot. A nagy ünnepléssel zárult esten méltó partnere volt az énekét mély átéléssel kísérő német zongorista, Henning Ruhe.

Forrás: Gramofon-archív

Zongoraiünnep a zöld szigeten

A Wexfordi Operafesztiváltól nem is olyan messze, az írországi New Ross városkában idén már tizedik alkalommal rendezték meg azt a nemzetközi zongorafesztivált, amelynek alapítója a Magyarországon (Budapesti Fesztiválzenekar, Kaposfest) is jól ismert fiatal, nemzetközi hírű zongorista, Finghin Collins. Idén először a Gramofon is meghívást kapott.

☛ Tóth Endre / New Ross

A szigetország – amelyet elsősorban különleges hangulatú és fülbemászó dallamvilágú népzenejéről, valamint sztepp-táncáról ismerünk – tartogat néhány meglepetést klasszikus zenei téren is, ráadásul nem csak Dublinban. Galwaynek és Kilkennynek gondosan tervezett koncert-évada, illetve fesztiválja van, az operarajongók körében nagy népszerűségnek örvend a Wexford Opera Fesztivál (ld. riportunkat a 22-24. oldalon), a kamarazene szerelmeseinek felejthetetlen élményeket nyújthat a West Cork Kamarazenei Fesztivál, valamint a Festival of Great Music in Irish Houses, az ország délkeleti részén található festői kisvárosban, New Rossban pedig minden szeptember végén a zongoráé a főszerep egy hosszú hétvége erejéig, immár tizedik éve.

A nagyjából tízezer fős várost a Barrow folyó szeli ketté, ami miatt annak idején jelentős kikötőnek számított, így itt az egyik legfőbb látványosság a Dunbrody, egy látogatható múzeumá kialakított hajó, pazar étteremmel, valamint pár lépésre található John F. Kennedy szobra, akinek családja erről a vidékről származott, és aki nem sokkal halála előtt épp Írországra utazott, hogy több városban is találkozzon a helyiekkel. Nagyjából ezzel az emlékművel szemben egyedülálló kis műhelyt találunk, a Ros Tapestry-t, ahol tizenöt darab nagyméretű – az 1207-ben, William Marshal és felesége, Isabel által alapított kikötő történetét és legendáit feldolgozó – művészi gobelint találunk, amelyek elkészítése egyenként több mint tíz évet vett igénybe.

A családi hangulatú, rövid, de annál intenzívebb nemzetközi fesztivál művészeti vezetője, Finghin Collins a fiatal zongorista generáció kiemelkedő tagja, akit a magyar közönség is ismerhet már, hiszen a Budapesti Fesztiválzenekar szólistájaként láthatta-hallhatta a fővárosi közönség, idén nyáron pedig a Kaposfesten működött közre több koncerten is. Fesztiváljának meghívottjai fiatal, tehetséges művészek, akik a magyarországi koncertpódiumokon még felfedezésre várnak, de reméljük, már nem sokáig.

A műsorfüzetet jó előre lapozgatva megtudtam, hogy a koncertek helyszíne a St. Mary's Church lesz, amitől kicsit megijedtem, ismervén a templomi akusztikákat, de pozitívan csalódtam. Talán – sajnos – általános jelenség, hogy a közönség legalább kilencven százalékát az idősebb korosztály tette ki, ami azért is furcsa, mert maguk a művészek többnyire a hetvenes-nyolcvanas években született fiatalok voltak. Sőt, akadtak még ifjabbak, mivel a hivatalos

Finghin Collins, a fesztivál alapítója

megnyitót megelőző este Írország délkeleti részének zongora szakos növendékei adtak koncertet, amelyen sajnos még nem tudtam részt venni.

A megnyitóra szeptember 25-én került sor egy – szintén kiváló akusztikájú – másik templomban, a Parish Church of St. Mary and St. Michael-ben, ráadásul zongoraversenyekkel a főszerepben, amelyekben a pianistákat az RTÉ Concert Orchestra, azaz az Ír Rádió és Televízió Hangversenyzenekara kísérte. Három zongoraverseny egymás után elég szokatlan koncepció, de mivel egymástól nagyon különböző műveket hallottunk, ez nem vont le semmit a műélvezetből. Először Finghin Collins játszotta Beethoven c-moll zongoraversenyét, amely az egész koncert egyik legnagyobb élményét nyújtotta. Collins a zongora mellől vezényelte a zenekart, széles gesztusokkal, érzelmekkel tele, de ugyanakkor értelmezve a struktúrát. Az együttes pedig hűen követte szólista-karmesterét, kiváló arányokat, pazar hangzást eredményezve. Collins drámai játéka, izléses hangsúlyozásai, feszes tempója igazán beethovenivé tette a hangzást, amit csak elmélyített az éneklő lassú tétel és a lendületes finálé.

A francia zongoraművész, Cédric Tiberghien Mendelssohn g-moll zongoraversenyét szólaltatta meg már-már szertelen szenvedéllyel. A Hyperion és a Harmonia Mundi világgjáró művésze gyakran tűz műsorára különlegességeket, többek között Szymanowski és Boulez zongoraműveit, de Bartókot és Kurtágot is játszik koncertjein. A Mendelssohn-műben a második tétel lírája és a zárótétel pergő, lendületes futamai nyújtottak maradandó élményeket. A Londonban élő ukrán pianista, Alexei Grynyuk Szkrjabin fisz-moll zongoraversenyét játszotta erőteljes hangon és ha-

Forrás: New Ross Piano Festival

Cedric Tiberghien nemcsak koncertezett, hanem mesterkurzust is tartott

talmas szabadsággal, ez utóbbi igencsak megnehezítette időnként Finghin Collins feladatát karmesterként, de szerencsére nem történt baj, csak izgalmasabbá vált az előadás, egyedül a lassú tétel hangütése lehetett volna valamelyest személyesebb.

Szombat délelőtt az Ír Kortárszenei Központtal közös szervezésben Finghin Collins félórás pódiumbeszélgetést vezetett Richard Lomasszel, a Durham University nyugalmazott történész professzorával, aki New Ross városának történelméről mesélt azon gobelinek kapcsán, amelyeket a beszélgetésen is jelenlévő kortárs ír zeneszerzőknek inspirációs forrásként kellett használniuk egy-egy zongoradarab megkomponálásához, újabb öt tétellel kiegészítve a tavaly elkezdett Ros Tapestry Suite-et. Közülük az elsőt délidőben kezdődő koncertjén az orosz származású, Németországban élő fiatal pianista, Olga Scheps szólaltatta meg. Eric Sweeney Ros Tapestry Suite 6: Evening: the light house at Hook Head című darabja némi hullámmzás után akkordjával Messiaen világát idézte, képszerűen megjelenítve a falikárpiton látható hullámokat, középpontban a világítótoronnyal. A zongoraművész nő puha billentése, érzékeny formálása ihletett előadást eredményezett. Chopin Deszúr noktürnje már lehetett volna összefogottabb és egyben spontánabb, a Rahmanyinov Vocalise-átirat pedig néha meg-megtorpant egyenletes haladásában, áradó dallamában. Ezek után Chopin h-moll szonátája lenyűgözött szen-

vedélyével és svungjával. Scheps gyönyörűen pergette ki a Scherzo futamait, ráadásul ízletesen kevés pedállal, de nagy élményt jelentett a lassú tétel lírája és a finálé vehemenciája is. A ráadás csak fokozta a lelkesedésemet, hiszen Prokofjev Hetedik szonátájának utolsó tétele koncentráltan, ritmikusan és elemi erővel szólalt meg. Délután újabb színfolttal gyarapodott a fesztivál, hiszen Cédric Tiberghien tartott rövid mesterkurzust fiatal dublini zongoristáknak, ahol a francia művész alapos, a filológiát is szem előtt tartó tanárként mutatkozott meg, aki számára a kottahűség mellett fontosak az érzések, érzelmek közvetítése, a szünetek helye és ideje, valamint a zenekari színekben való gondolkodás. A növendékek Debussy és Barber egy-egy művében rendre végre is hajtották Tiberghien kéréseit, javaslatait, aminek következtében sokat javult az interpretáció.

Este két hangversenyt is hallhatott a St. Mary templom közönsége. Az elsőt a nyitókoncetról már ismert művészek mutatkoztak meg szólóban. Tiberghien Berg Szonátáját játszotta koncentráltan, de szenvedélyesen, rendkívül szenzitív billentéskultúrával, majd Linda Buckleytől a Ros Tapestry Suite hetedik darabját, a William Marshal: the Flower of Chivalry című tételét szólaltatta meg. A kompozíció nem sikerült igazán érdekesre, a kidolgozatlanság érzését keltette bennem, de utána üdítőleg hatott Mozart c-moll szonátájának élettelis, személyes értelmezése, különösen a játékos akcentusok és a zenekarszerű színek. A fesztivál saját szvitjének következő darabját, Sam Perkin művét (The Marriage of William Marshal and Isabel de Clare) Finghin Collins játszotta, meditatív hangulatot teremtve. A szünetekkel szinte pointillistává tarkított minimálzene az egyik legizgalmasabb kortárs alkotás volt, amely ugyanakkor erősen emlékeztetett David Lang egyik zongoraművére, a this was written by hand-re. A humortól sem mentes darab után Collins Schumann op. 111-es Fantasiestücke sorozatát adta elő, ami igazán emlékezetes maradt számomra, hiszen úgy érzem, Beethoven mellett Schumann a másik olyan szerző, akit az ír zongoraművész leginkább anyanyelvi szinten ért, úgymondhatnám, hogy Schumann műveit ritkán lehet ennél természetesebben és egészségesebben módon hallani, magvas hangokkal, éneklő lírával és a bennük

Forrás: New Ross Piano Festival

A New Ross-i St. Mary Church, a fesztivál fő helyszíne

rejlő szenvedélyes őrülettel. Megindítóan szólt a második tétel schumanni „költő szől” hangvétele, a harmadik tétel pedig testes, telt akkordjaival hatott.

Alexei Grynyuk Schubert utolsó előtti, A-dúr szonátáját játszotta, amiben akadtak szép pillanatok, de kicsit parttalanra sikerült az előadás, a struktúra töredezett lett, helyenként eltúlzott gesztusokkal. Rövid szünet után kezdődött este tízkor a nap utolsó koncertje, amelyen a Schönberg-tanítvány Eduard Steuermann különleges zongorástrió átiratában szólalt meg a mester híres Megdicsőült éje a Fidelio Trio tolmácsolásában. Az együttes Európa-szerte koncertezik és a kortárs repertoárt is szívesen népszerűsítik, többek között Michael Nyman is írt már számukra darabot. A vonósok (Darragh Morgan (hegedű), Adi Tal (cselló)), stílszerűen szólva szinte vajúdtak a megdicsőülésig, már-már kontrasztálva a zongorista, Mary Dullea játékának romantikus, visszafogott színeivel. Ennek ellenére interpretációjuk kicsit laposra sikerült, a kisu-gárzás helyett inkább a koncentráció került előtérbe.

Az utolsó fesztiválnap is tartogatott még meglepetéseket, hiszen egy újabb rövid pódiumbeszélgetés után, ahol ismét a történelmi tudnivalók mellett a zeneszerzők beszéltek inspirációjukról, a holland zongoraművész, Daria van den Bercken szólaltatta meg a Ros Tapestry Suite kilencedik tételét, Deirdre Gribbin Ex Voto Tintern Abbey: William Marshal's stormy crossing to Ireland című, valóban viharos, sőt egészen félelmetes hangvételű művét, amely eklektikussága ellenére koherensnek hatott. A zongoraművész ezután kedvenc zeneszerzőitől, legutóbbi lemezeinek, illetve projektjeinek főszereplőitől, Händeltől (d-moll szvit és G-dúr Chaconne), valamint Mozarttól (c-moll fantázia és A-dúr szonáta) játszott, hihetetlen természetességgel, allűröktől mentesen. Formálásáról, agogi-

káiról időnként Schiff András hangsúlyozásaira asszociáltam, különösen a Händel-szvit Courante tételében. A Händel-chaconne-ban a lassú variáció nemessége és a gyöngyöző tizenhatodik ragadtak magával. Mozart-előadásáról az elegáns szó jutott eszembe először, ami pedig többek között különösen élővé tette játékát, az volt, hogy a Török indulót sajátos, igencsak meglepő, sőt humoros improvizatív díszítő elemekkel tarkította, közben mindvégig stílusban maradván.

A fesztivál utolsó hangversenyére alig két óra múlva került sor, amelyen először a Fidelio Trio játszotta Beethoven D-dúr, úgynevezett „Szellem” trióját, amelynek főképp markáns első tétele fogott meg, és leginkább a zongorista érzékenysége keltette fel a figyelmemet. Ezután Alexei Grynyuk játszotta a tizedik Ros Tapestry-darabot, Andrew Hamilton Hunt in the Forest of Ros című művét, amiről a szerző viccesen megjegyezte a délelőtti beszélgetésen, hogy vegetáriánusként kapta a vadászatról szóló gobelint. A néhány motívumból építkező, töredékes kompozíció remekül szólt az ukrán művész előadásában, a közönség csodálatát és szájtátását pedig csak fokozta a szinte lejátszhatatlan műben, Stravinsky Három tétel a Petruskából című szvitjében nyújtott teljesítménye, összes erejével és színgazdagságával. A zárókoncert fináléjaként Finghin Collins és Cédric Tiberghien szépen összehangolt előadásában hallgathattuk meg Brahms Magyar táncok sorozatát, amely után a közönség szinte ekstatisztikus állapotban hagyta el a templomot, és közben nem csak én dúdolgattam a negyedik tánc emlékezetes, édes-bús dallamát. Picivel később arra is ráeszméltem, hogy alighogy elkezdődött a fesztivál, már véget is ért, rengeteg zenei (és emberi) élménnyel gazdagítva mindenkit.

Cantemus-fa – tiszta forrásból

**Találkozás Szabó Dénes
Kossuth-díjas
karnaggyal**

Forrás: Cantemus

Negyvenéves lett a nyíregyházi Cantemus kóruscsalád legidősebb tagja, a Cantemus Gyermekkar. A nyíregyházi 4. számú Általános Iskola egykori énekkara ma már négy másik kórusral együtt alkot kulturális intézményt, amelynek igazgatója Szabó Dénes. A Kossuth-díjas és még számos magas állami elismerésben részesült alapító karnagy keze alatt eddig körülbelül kétezer fiatal énekelt az elmúlt évtizedekben, és több mint ötven első díjat hozott el hazai és nemzetközi versenyekről. Szabó Dénessel életútról, elágazásokról, fordulatokról, a Kodály-módszerről, elvekről és tervekről beszélgettünk.

Gramofon: *Honnan jött a zene iránti érdeklődése?*

Szabó Dénes: A családban negyedik gyerekként láttam, hogy idősebb testvéreim hangszeren tanulnak. Én nem mutattam különösebb érdeklődést a zene iránt, szüleim a zongorázást talán túl nehéznek gondolták, ezért a szomszédban lakó klarinétosnál taníttattak. Kötelező penzumként éltem meg a zeneórákat, bár szerettem a szép zenét. Akár a testvéreim gyakorlását, akár a klarinéttanárom játékát szívesen hallgattam. A szívf küldi szívnek című rádióadást együtt hallgatta a család vasárnaponként. Amikor komolyzenét adtak, lehalkítottuk a konferálást, és együtt próbáltuk kitalálni, milyen zene szól. Sok népszerű zeneművel ekkor találkoztam először. Feltehetően senkinek sem jutott eszébe a családból, hogy belőlem valaha is zenész lesz, hiszen vagy fára másztam, vagy fociztam, vagy súlyt löktem. A szüleim reál tagozatra szerettek volna beiratni a makói gimnáziumba, ezzel szemben humán–orosz tagozatra vettek fel. Református lelkész-család lévén a pártbizottság vigyázott, nehogy humán vonalra kerüljünk. Nyolcadik osztályban írt is az osztályfőnököm egy jellemzést rólam, amelyben nem javasolta számomra a gimnáziumot, klerikális beállítottságom miatt. Két idősebb testvéremet megakadályozták abban, hogy kitűnő tanulmányaik ellenére egyetemen tanuljanak tovább, mezőgazdasági irányba kényszerítették őket. Erre édesapám egyik napról a másikra elvitt Szegedre, a Tömörkény István Gimnáziumba, a konzervatóriumnak ez volt a gimnáziuma. Ugyan Makón az iskola kézilabda- és tornacsapatának is tagja voltam, jelentős eredményekkel a hátam mögött, sőt a focicsapata is hívtak, szüleim azt mondták, hogy te most zenét fogsz tanulni. Szegeden azonban nem vettek fel klarinéttra az

óriási túljelentkezés miatt (a könnyűzenében divatos szaxofon előhangszereként rengetegen választották), így fuvolázni kezdtem. A negyedik év végén úgy váltam el tanáromtól, hogy szeptemberben találkozunk a tanárképzőn, csakhogy közben a minisztérium hozott egy olyan rendeletet, miszerint fuvolázni a jövőben csak Miskolcon lehet. Bár egy év múlva visszavonták, rám éppen akkor ez vonatkozott, ezért Miskolcon tanultam tovább és szereztem meg a fuvolatanári diplomát, valamint mellette a szolfézs- és ének-zene tanárit is. Már akkor megmutatkozhatott a pedagógiai érzékem, mert a Tanácsköztársaság valamelyik évfordulója tiszteletére rendezett tanítási versenyt megnyertem, így nem kellett ebből a tárgyból diplomáznom.

G.: *Nem volt egy szava sem a sok kényszerű változás ellen?*

Sz. D.: Sosem voltak nagy igényeim; ha azt mondják, hogy ezt kell csinálni, akkor ezt csinálom, a tőlem telhető legjobban. Protestáns lévén hiszek a predesztinációban, nem tiltakozom a sorsom ellen.

G.: *Hogyan került Miskolcra Nyíregyházára?*

Sz. D.: Főiskolai éveim alatt megismerkedtem feleségemmel, ő is a fuvola szakot végezte el, majd lett a Miskolci Nemzeti Színház fuvolása. Én először a sárospataki nem létező – akkor éppen omladozó-düledező – zeneiskolába kaptam fuvolatanári állást, majd meghívás érkezett Nyíregyházára, ahova két fuvolatanárt is kerestek. „Hát, ekkora véletlen a világon nincs!” – gondoltuk. „Igaz, hogy kicsit messze van, de menjünk!” Amikor odaértünk, már csak egy fuvolatanárra volt szükség, viszont a 4. számú Általános Iskolából, ahol mind a nyolc évfolyamon tanult

Forrás: Cantemus

Szabó Dénes: „Protestáns lévén hiszek a predestinációban, nem tiltakozom a sorsom ellen”

ének tagozatos osztály, hiányzott egy énektanár. Ekkorra már elszántuk magunkat a költözésre, ezért ilyen konstrukcióban is elfogadtuk ezt a két ajánlatot. Én a nehezebbnek tartott tanári munkát vállaltam. Azért pikáns ez a történet, mert valahányszor megkérdezték fiatal koromban, mi akarok lenni, furcsa dolgokat válaszoltam, de abban biztos voltam, hogy énektanár nem. Szívesebben lettem volna például egyéni paraszt, mert láttam a makói gazdákat, amint lóval, kocsikkal, kukoricával foglalkoznak, aztán, mint minden gyerek, én is szerettem volna a füstös mozdony vezetője lenni, majd később azt gondoltam, futballista is lehetnék. És íme, huszonnégy éves koromban, 1969-ben énektanár lettem egy általános iskolában! Egy év alatt rájöttem, hogy ez a világ közepe, hogy kodályi elveken működő iskolában gyerekeket tanítani – ennél jobb feladat nincs.

G.: Miért gondolja így?

Sz. D.: Mert akik ének-zene tagozatos iskolába járnak, azok más gyerekek, azokkal lehet dolgozni, azok fegyelmezettek. Máshogy ülnek a széken, koncentráltan, elmélyülten képesek dolgozni, bármilyen tantárgyról legyen szó – ennek tudományos magyarázatát Freund Tamás és Hámosi József professzorok kísérletekkel támasztották alá. A „kodályos” gyerekek az országos kompetenciaméréseken messze az országos átlag felett teljesítenek, magyarból és matematikából egyaránt kiemelkedő teljesítményt nyújtanak. Pléh Csaba és Barkóczi Ilona nevéhez fűződik az a kísérlet, amelyet egy lakótelepi iskolában végeztek el felvételi preferenciák nélkül. Az egyik osztályban mindennap volt énekóra, a másikban nem, de négy év után a zenei tagozatos osztály sokkal jobb átlagokat ért el. Emellett a kórusban éneklés a társadalmi szolidaritás edzőpályája is. Szociáli-

san is érettebbé, érzékenyebbé tesz, a közösségi összetartás miatt. Ez ma azért különösen fontos, mert úgy látom, korunk az egyénre épül, az egyén viszont önmagában nem képes társadalmat építeni.

G.: Mit jelent a mai pedagógus számára a Kodály-módszer? Hogyan lehet naprakészen alkalmazni?

Sz. D.: Ezek az elvek kortalanok, nem kell alakítani rajtuk. Például ma is tiszta forrásból kell táplálni a gyereket, az értékes zene, a népdal kell jelentse a zenetanítást

PÁLYAKÉP

Szabó Dénes 1947-ben született Makón; zenei szakközépiskolai tanulmányait Szegeden végezte, 1969-ben fuvola–szolfézs–általános iskolai énektanári diplomát kapott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola miskolci tagozatán. 1969-ben Nyíregyházán, a jelenlegi Kodály Zoltán Általános Iskolában kezdett tanítani, ahol megszervezte az iskola énekkarainak jelenleg is működő rendszerét. 1977 és 1981 között Budapesten, Párkai István irányítása alatt karvezetői oklevelet szerzett, 2001-től a Debreceni Egyetem és Konzervatórium karvezető szakos hallgatóit is tanítja. Az általa vezetett kórusokkal számos nemzetközi versenyen vett részt sikerrel: több mint ötven első díj és nagydíj, különdíjak, karnagyi díjak fűződnek nevéhez, továbbá az 1996-ban elnyert Európa Nagydíj, a 2002-es koreai kórusolimpia négy bajnoki címe és hat aranyérme, a BBC 2003-ban rendezett „Let the Peoples Sing” versenyének kategóriagyőztese és nagydíja, a 2010-ben Arezzóban, a több évtizedes kimagasló nemzetközi sikerek elismeréséért kapott Guidoneum díj, 2013-ban Hong Kongban kapott Életmű díj jelzi munkásságának eredményességét. Énekkaraival a világ mintegy harminc országában koncertezett.

alapját. Ugyanakkor a kodályi elvek összessége csak preambulumban, a sarkalatos törvények összefoglalása, ezek értő alkalmazása a tanár felelőssége.

G.: *Hogyan emlékszik vissza a kórusmunka negyven évvel ezelőtti kezdeteire?*

Sz. D.: Mielőtt a 4. számú Általános Iskolában nekikezdhettem volna a folyamatos munkának, jött egy kis közjáték. Egy év után hatalmas árvíz öntötte el Szabolcs megyét, leszerelték azokat a harckészültségű fiatalokat, akiknek haza kellett menni, segíteni a családjukat. Az ő helyükre mindenkit behívtak, aki élt és mozgott. Bár zenész voltam, két évet töltöttem el a katonaságnál, fúvószenekarban. Nem volt haszontalan idő, mert megismertem a katonaság légkörét, abszurditását, és tapasztalatot szereztem a közösségi élet terén is. Férfikart alakítottunk, amellyel a Ki mit tud? döntőjéig jutottunk. 1972-ben visszakérültem az iskolába, ahol közben szörnyű dolgok történtek: az igazgató összegrasztotta a tantestületet. Ha ott maradtam volna, én is megpörkölődtem volna. Mire újra tanítani kezdtem, már vége lett ennek a történetnek, és odaküldtek egy másik pártembert igazgatónak. A zenéhez nem értett, ahhoz azonban igen, hogyan vegye magát körül jó emberekkel. Megtalálta a tanárképző tanzékvezetőjét, Tarcai Zoltánt, akinek a javaslata alapján átalakította az iskola rendszerét. Ennek eredményeként hozzám kerültek a felső tagozatos gyerekek, így folyamatos munkára nyílt lehetőségem. Az iskola kórusa 1973-ban már a megye legjobbja volt, majd 1974-ben is, 1975-ben már az országos kórusverseny döntőjébe is bejutottunk, ezt követően pedig egyre jöttek a felkérések, a díjak.

Forrás: Cantemus

„A kórusban éneklés a társadalmi szolidaritás edzőpályája”

G.: Kik segítik a munkáját?

Sz. D.: Ma már öt együttes, a Cantemus Vegyeskar, a Pro Musica Leánykar, a Cantemus Gyermekkar, a Cantemus Fiúkórus, sőt a Cantemus Ifjúsági Vegyeskar munkáját kell összehangolni, utazásokat, koncerteket leszervezni, a kapcsolattartást intézni. Tizennégy álláshelyünk van, ebből hét főállás, a többi fél- és negyedállás, a csapat valamennyi tagja a kóruscsalád énekes. Tudom, hogy külföldön külön szakember foglalkozik a kórustagok hangképzésével, de ezt a területet is én látom el, ahogyan a koreográfiát is én találom ki. Nincs külön hangképzés óra, viszont heti négy énekórán találkozom a gyerekekkel, emellett heti három óra énekkar szerepel az órarendjünkben.

G.: Mi lesz a karnagy-utánpótlással?

Sz. D.: Kétségtelen, hogy megsaporodtak a feladatok. A folytatás azonban ígéretes, mert fiam, Soma remek kórusvezető. Bizonyos alkalmakra már korábban is összehívtuk a régi diákokat, például az iskola századik születésnapjára, vagy amikor a pápához mentünk. Szóval egy nem rendszeresen működő, de boldog énekes társaság vissza-visszatért. Amikor viszont ezek a gyerekek már ott toporogtak az ajtóban, hogy mi lesz az idősebb, régi kórustagokkal, akkor megalakítottuk a Cantemus Vegyeskart, Soma pedig örömmel vállalta ennek vezetését. Felesége is nagyszerű szakember, és folyamatosan vannak nálam hospitálók, a környezetemben tehát rendelkezésre áll a jó folytatás.

Soma mellett bizonyára lesz majd még valaki, aki fogja tudni azt csinálni, amit hosszú éveig én csináltam egyedül. Most hatvankilenc éves vagyok, egyszer már korekdedvezményes nyugdíjba mentem, de dolgozhattam tovább, noha éreztem, ez nem teljesen igazságos. Amikor 2010-ben dönteni kellett, hogy nyugdíjas leszek-e, vagy dolgozom, én a munkát választottam. Bár nyugdíjas korú vagyok, az én helyzetem más, mert a Kossuth-díj, a Nemzet művésze

A KÓRUSCSALÁD TAGJAI

Először a Cantemus Gyermekkar alakult meg, és került 1975-ben az ország legjobb kórusai közé – megalakulását is ettől a sikertől számítja. 1978-ban Debrecenben a nemzetközi Bartók Béla-kórusversenyen elnyert második helyezést hozta meg számukra az országos hírnevet és az első külföldi meghívásokat. Ekkor vették fel Bárdos Lajos kórusműve nyomán a Cantemus (Énekeljünk!) nevet. Szabó Dénes az 1980-as években sorra hozta létre a kóruscsalád többi tagját: a Cantemus Fiúkórust 1981-ben, amelyben a kicsik a szoprán és az alt szólamokat éneklék, a mutálók pedig a tenor és a basszus szólamot; a Pro Musica Leánykar a már végzett, de visszajáró egykori énekkaros leányok kezdeményezésére alakult 1986-ban, a Cantemus Vegyeskar pedig 1998-ban, az addigra már szülői korosztályba került egykori Cantemus-énekesekből. A kétezres évek elején a különböző karoknak összlétszáma elérte a kétszáz főt.

díj és még számos elismerés némi védettséget jelent. Az iskolában külön kérvénnyel taníthatok, óradíjért. Emellett elláthatom – mert nem oktatási, hanem kulturális intézmény – a Nyíregyházi Cantemus Kórus igazgatói tisztségét.

G.: *Mi az, amit kudarcéként élt meg a negyven év alatt?*

Sz. D.: Nehéz válaszolni, hiszen az elmúlt négy évtized sikertörténet. Legnagyobb kudarcot nem tudok említeni, de aprókat igen. Kudarcézés akkor érheti az embert, ha sokkal többet akar, mint amennyire képes. Kudarc lehet például, ha az egyik kórusal nemzetközi világversenyen csak a negyedik helyen végzünk, miután korábban ötven első díjat és nagydíjak sokaságát nyertük el. Én tudom, hogy mikor nem mi nyertük meg a versenyt – mert volt nálunk jobb énekkar –, noha nekünk adták az első díjat, de fordított helyzet is adódott. Ha kudarc ért bennünket, az rajtam múlt: például olyan időpontban vittem el a csapatot versenyre, amikor az érettségik miatt sok jó énekes nem tudott jönni. Másfelől soha nem a legjobbakkal megyek, mert nem minden áron győzni akarok, hanem a kodályi elveket alkalmazva minden gyereknek megadni a zene örömét. Többször viszek olyanokat, akik nem a világszínvonalat képviselik, és ha egy magyar népdalt szóloban kellene elénekelniük, akkor lehet, hogy bajban lennének. Ha azonban körülöttük mások jól énekelnek, akkor ők is előbb-utóbb bejárnak, hozzáfejlődnek a színvonalhoz, mert pontosan tudják, hogyan kell alkalmazkodni negyven emberhez. Nemegyszer kudarcéként élem meg azt is, amikor a bennünket körülvevő kulturálisan igénytelen környezetben nem tudom megfelelő erővel képviselni az igényességet. A gyerekek sokszor zeneileg sivár, ingersegeny világból érkeznek, a rájuk rakódott, az őket-bennünket körülvevő kulturális hordalék között élnek életüket. A világ ezen része nem értékteremtő, de a gyerekek meg kell adni a választás lehetőségét, és ehhez a tanárnak óriási erőfeszítéseket kell tennie. Nem virtuóz hegedűst vagy zongoristát, hanem művelt embereket kell formálnunk a gyerekekből. Ha olyannak hagyom a gyereket, amilyen, rosszabbá teszem.

G.: *Melyik esemény a legemlékezetesebb kórusvezetői pályáján?*

Sz. D.: Vannak feledhetetlen pillanatok, amikor a rám bízott negyven emberrel, egyetlen gondolattal, egyetlen közös rezdüléssel fogalmazunk meg egy zeneművet. Elindul egy furcsa áramlat, és akkor már nem is kell nagyon vezényelni, mert mindenkinek benne van a lelke, ami viszi előre a zenét. Japánban egy fogadáson, az ötvenes turné utolsó koncertje után, svédasztalok mellett, a vendéglátóinkra nem jellemző, már-már zavaróan harsány hangulatban jött egy kérés, hogy énekeljünk valamit. „Bosszúból” ellentétes lelkületű darabot választottam, és a lányokkal, miután épp ott megálltak, ahol éppen voltak, és letették a kanalat, az alacsony, rossz akusztikájú teremben elénekeltek Gyöngyösi Levente *Beatus vir* című darabját. A lányok is érezték választásom indítékát, az az éneklés máig feledhetetlen. Aztán Washingtonban, az amerikai zenetanárok – voltak vagy kétezren – kongresszusán léptünk fel egy szintén elég rossz akusztikájú teremben. Harcolnom kellett a rendezőkkel, hogy tegyék szabaddá a színpadot, mert szerettem volna a jól bevált módszeremmel az énekkar tagjait szét-szórva felállítani. Nem voltak hajlandók lepakolni a kínai zenekar kottatartóit és hangszereit a színpadról, hanem kötötték az ebet a karóhoz: használjuk az énekkari dobogót. Mikor látszott, hogy hiábavaló minden, megmondtam a gyerekeknek: vigyázzatok a hangszerekre, és

próbálatok felállni ott, ahol helyet találtok. Én már fel sem fértem a színpadra. És elénekeltük a 150. genfi zsolnárt. Utána a kétezer ember, felszólítás nélkül felállva tapsolt. De jogos volt, mert ilyen tökéletes előadást tényleg ritkán hall az ember!

G.: Mik a terveid?

Sz. D.: Talán sosem volt kitűzött céloom, egyik feladat hozta a másikat, közben terebélyesedett, új hajtásokat hozott a Cantemus-fa. Bár nem tartozik terveim közé, de a férfikari ág hiányzik róla, noha alkalmi céllal, Liszt Faust-szimfóniájának előadásához már összeállt egy ilyen csapat.

Amit viszont nagyon szeretnék, hogy Kodály százéves álma, az Éneklő Magyarország minél előbb megvalósuljon, a kodályi elvek maximális figyelembevételével. Kodály gondolatai egységes rendszert alkotnak, amelyek nem a zenei szakképzést helyezik előtérbe, hanem a görög eszmékhez hasonlóan céljuk a teljes és harmonikus személyiség megteremtése. A zenét (éneket) mint lelki táplálékot mindennap szükségesnek tartja, a táplálék minőségét pedig a tiszta forrásban jelöli meg. És csakis a tiszta forrásból mérítve! Talán a sok apró részlet mellett ez a kettő a legfontosabb. Eljött az idő, most rajtunk a sor, de már nem lehet száz évig várni. ■

SHAKESPEARE

Bál

**KARÁCSONYI
KEDVEZMÉNY**
2016. január 6-ig

**SZTÁRVENDÉG:
PLÁCIDO DOMINGO**

KERESKEDŐK ÉS MŰVÉSZEK FARSANGI ESTÉLYE AZ OPERÁBAN
2016. FEBRUÁR 6.

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
TELEFON: +36 30 438 8610
SHAKESPEAREBAL@OPERA.HU
WWW.SHAKESPEAREBAL.HU

Finn művek – finn maestro

Izgalmas hangversenyre várja január közepén az érdeklődőket a Budapesti Fesztiválzenekar: 14-én, 15-én és 16-án Jukka-Pekka Saraste dirigálásával adják elő Sibelius II szimfóniáját és Lindberg FERIA című művét a Müpában. A világhírű karmester – aki rövid interjút adott a Gramofonnak – azt vallja: az ezer tó országának zenéi ugyanolyan sajátos megközelítést és előadásmódot igényelnek, mint például a magyar zene remekművei.

Jukka-Pekka Saraste

Jukka-Pekka Saraste úgy véli, nem könnyű elmagyarázni, hogy hogyan, mitől lesz autentikus Sibelius előadása, de van egyfajta természetes mélysége a finn zenei stílusnak. Fontos érezni az ívét, a muzsika áramlását. Magnus Lindberg darabja kapcsán pedig – amelynek az ősbemutatóját is ő dirigálhatta – azt mondja, a FERIA fordulópontot jelent a zeneszerző muzsikájában. Előtte ugyanis sokkal absztraktabb formákkal dolgozott, és ebben a kompozícióban kezdett olyan felismerhető motívumokat alkalmazni, amelyek segítséget nyújtanak a hallgatóságnak abban, hogy jobban követhessék a darabot. Ez a mű – sajátos struktúrája révén - könnyebben megragadható. Persze hozzáteszi, Lindberg semmilyen tekintetben sem köt kompromisszumot azért, hogy netán jobban tetszen alkotása a közönségnek. „Nagyon fontos mű ez a számomra, ezenfelül pedig nagyon jó zenekari darab és kiváló egy koncert nyitányának. A muzsikusoknak is kihívást jelent, ráadásul megmutatja a zenekar sajátosságait. A bemutatót követően nagyon sokszor vezényelhettem, egész pontosan tizenkilenc alkalommal.”

Arra a kérdésre, hogy ezek a művek milyen játékmódot igényelnek a nem finn zenészekről a következőket feleli: „Mindkét kompozíció nagyon intenzív hangot kíván. S izgalmas egy koncerten együtt játszani Sibelius és Magnus Lindberget, mert ez megmutatja a finn zene folytonosságát. Ahol ugyanis Sibelius abbahagyta, ott folytatta más, ezért is remek összepárosítani egy estére ezt a két darabot.” A januári koncertek programjában egyébként még egy harmadik mű, Dvořák a-moll hegedűversenye is helyet kapott, Christian Tetzlaff közreműködésével.

Jukka-Pekka Saraste hozzáteszi, a nagy nemzeti szerző, Sibelius darabjai fontos szerepet töltenek be a repertoárjában, bár most, a WDR Sinfonieorchestrával sok német

kompozíciót is játszik. „Ezzel azonban nagyon elégedett is vagyok, mert nem gondolom, hogy száz százalékgig csak a finn zenének kellene szentelem magam. S azért is tartom lényegesnek, hogy találkozzunk Brahms és Bruckner muzsikájával is, mert új perspektívát nyújthatnak például Sibeliushoz, aki maga is nagyon szerette ezeket a zeneszerzőket. Természetesen, amikor a Finn Rádiózenekarral dolgoztam, rengeteget turnéztunk Sibeliusal, különösen az első időszakban. Elég tipikus a finn együtteseknél, hogy az első, nemzetközi fellépéseiken Sibelius tűznek műsorra.” Jukka-Pekka Saraste hegedűművészként kezdte a pályáját, s azt mondja, hangszeres tudása abban segít, hogy egyértelműen és pontosan megfogalmazza a vonósoknak, mit szeretne hallani tőlük, és hogy kihozza belőlük mindazt, amit a mű előadásakor kíván. A Fesztiválzenekar kapcsán pedig elmeséli, néhány évvel ezelőtt már az együttesel adhatta elő Nielsen IV. szimfóniáját, s kellemes emlékeket őriz erről a fellépésről, nagyon tetszett neki, ahogy a zenekar működött. Arra a kérdésre pedig, hogy generációjának kiemelkedő karmestereként, aki a legnevesebb hangversenytermekben, a legjobb együtteseket vezényli, mi az, amire még vágyik, azt feleli: neki csak a zene számít, és az, hogy hogyan tehetné az interpretációját minél teljesebbé. „Mostanság sokat dolgozom Brahms-szimfóniákkal, és úgy érzem, a zeneszerzővel való kapcsolatomban egyszerre eljutottam valahová. Ez ugyanis egy folyamatos utazás... S vannak még operák, amelyeket szívesen kipróbálnék, eddig ugyanis még nem sok zenedrámát vezényelhettem. Keresem hát a lehetőségeket ilyen produkciókra, és bízom benne, hogy sikerül is minderre elegendő időt szakítanom.”

A Budapesti Fesztiválzenekar honlapja: www.bfz.hu

Stravinsky háromszor

Az UMZE és a Concerto Budapest sorozata a Zeneakadémián

Homage à Stravinsky – ezt a címet viseli az a téli-tavaszi, három koncertből álló sorozat, amely Rácz Zoltán dirigálásával hangzik fel a Zeneakadémia Nagytermében. A hangversenyek az UMZE és a Concerto Budapest közös produkei, s izgalmas műsorösszeállításokat hallgathatnak meg az esteken az érdeklődők. A koncertek mindegyikén egy-egy fiatal, tehetséges zongoraművész szerepel: Fülei Balázs, Balog József és Fejérvári Zoltán.

Az Hommage à Stravinsky-sorozat 2016. január 13-án kezdődik, s az első esten Frank Zappa három darabja csendül fel, majd egy Bob Becker-mű. Ravel D-dúr zongoraversenyét bal kézre Fülei Balázs adja elő, s befejezőként hangzik fel Stravinsky Zsoltárszimfóniája. A következő Hommage-ra február 25-én kerül sor, ez alkalommal Varèse Arcanáját Bartók I. zongoraversenye követi, s ismét zárásként hallgathatják meg az érdeklődők Stravinsky Tavaszai áldozatát. Ennek az estnek a szölistája Balog József. A harmadik hangversenyen, március 30-án is akad zongoramű, mégpedig a Zongoraverseny, amelyet Fejérvári Zoltán játszik, aki legelső, hivatalos koncertjét is a Concerto Budapesttel adhatta a Zeneakadémián, 2008-ban. Akkor Mozart-zongoraversenyek szerepeltek a programban. De tavaly is szerepelt a társulattal, Bartók ritkán hallható művét, a Scherzót adta elő, a karmester pedig Kocsis Zoltán volt.

Fejérvári Zoltán gyakori vendég a Concerto kamarazenei sorozataiban is, s azt meséli, nagyon élvezi, hogy ennél a társulatnál a zenészek mindig nyitott füllel hallgatják, s velük valóban együttműködésre van lehetőség. „Stravinsky Zongoraversenye teljesen új a számomra, márciusban fogom először játszani. Szerencsére az orosz zeneszerzőtől már előadhattam néhány művet, főleg ebből a stíluskorból, így van elképzelésem arról a – nevezzük így – antiromantikus játékmódról, amelyet ezek a fajta zenék megkövetelnek. Tavaly kétszer is játszhattam a Capricciót – először éppen a Stravinsky-maratonon – ami néhány évvel a Zongoraverseny után született. Régi formák és gesztusok, s persze emellett mindkét darab ízig-vérig Stravinsky. Az Hommage-sorozat mindhárom hangversenyének Rácz Zoltán a dirigense, vele is dolgozhattam már korábban, akkor Ligeti Zongoraversenyét adtuk elő. Örülök, hogy ő vezényli a koncertet, mert mellett, hogy pregnáns szemé-

Foto: Felvégi Andreea

Fejérvári Zoltán

lyiség, ütős mivolta miatt is elvárja a zenészeketől a ritmikai pontosságot, valamint azt a fajta objektív játékmódot, amit Stravinsky igényel. A zeneszerző ugyanis sosem szerette, ha túlinterpretálták a darabjait, számára az volt a fontos, hogy valóban puritán módon szólaljanak meg. Rendhagyónak tartom ennek a sorozatnak a műsorösszeállításait, hiszen kortársai vagy későbbi szerzők mellé helyezve – márciusban Boulez Tombeau-ja és Berg Wozzeck-részletei szerepelnek még a programban – sokkal inkább a régi formákat megtöltő új tartalom lesz az érdekes. Most kezdem el tanulni a Zongoraversenyt, nem könnyű feladat, sok időt igényel... Meg fogom hallgatni más művészek felvételeit is,

Maurizio Pollini előadására nagyon kíváncsi vagyok. Egy ilyen mű esetében, amikor elég objektív a szerző elvárása, akkor ez nem korlátozza az én interpretációm, hanem inkább segít abban, hogy jobban megfeleljek a komponista szándékának. A Capricciót tanulva például rengeteget segített a Stravinskyvel készült felvétel.”

A fiatal pianista örül ennek az új darabnak, hiszen most a repertoárépítés időszakában tart.

Valódi zenész családból indult a pályája, szülei muzikusok, s mindkét testvére zenél, bár csak egyikük választotta ezt a pályát hivatásául. Fejérvári Zoltán egyre gyakrabban koncertezik a vezető, hazai zenekarokkal, emellett tavasszal is visszavárják a tengerentúlra, ahol novemberben márt járt egy turnén. Itthon a következő hónapokban Baráti Kristóffal és Kobayashi Ken-Ichiróval is muzsikálhat majd. Európát pedig Várdai Istvánnal járja, a csellóművésszel számos fellépése lesz Németországban, Hollandiában és Olaszországban.

A Concerto Budapest honlapja: www.concertobudapest.hu

Újévköszöntő koncertek: rekordot dönt a Dohnányi

Kozmikus művek, monumentális alkotások kaptak helyet a Budafoki Dohnányi Zenekar béretszorozataiban, de Rahmanyinov, Respighi és Richard Strauss művei mellett karácsonyi koncertek és újévköszöntő estek is szerepelnek kínálatukban. Hollerung Gábor, az együttes zeneigazgatója úgy véli: ez utóbbiból 2016-ban rekordot döntenek, ugyanis négy újévi programot adnak elő, a tervek szerint hat alkalommal.

Remekül illik idei – a kozmikusság, a végtelen zenei pillanatait bemutató – válogatásukba két, decemberi koncertjük is, hiszen a Zeneakadémián Dohnányi I. szimfóniája mellett Rahmanyinov III. zongoraversenye kapott helyet, s ezt a művet a Megérthető zene sorozatában is előadják. „Vannak darabok, amelyeket mindig szívesen tűz műsorra az ember” – mondja Hollerung Gábor. „Ezek közé tartozik ez a kompozíció is. Bár nehéz és lelkileg is megterhelő alkotás, amelynek az előadása minden alkalommal óriási kihívás, a zenekar és a közönség is szereti. Ráadásul most olyan remek szólistával játszhatjuk, mint Balog József, aki vel ebben a szezonban többször is együtt muzsikálunk.”

Ezt követően a Dohnányi Zenekar szezonja ünnepi estekkel folytatódik, mindkét budafoki koncertjük karácsonyi hangulatban telik, ahol a zenekar egyik muzsikusa szólistaként mutatkozik be: „Vivaldi Glóriája mellett a Fagottversenye is elhangzik, mégpedig együttesünk kiváló muzsikusa, Horváth Marcell előadásában. Gyakorta lépnek fel szólistaként zenekari tagjaink, s öröm, hogy ilyen tehetséges zenészeink vannak. Marcell előadásának érdekessége, hogy baritonszaxofonon játssza a fagottversenyt, egy olyan instrumentumon, amely abban a korban, amikor a mű született, még nem létezett... De azt gondolom, Vivaldi szívesen hallgatná, tetszene neki a hangszer virtuozitása. El kell oszlatni azt a félreértést, hogy a barokk korban egy

versenymű csakis egyetlen, adott hangszerre lett komponálva. Bármilyen más instrumentum is előadható.” A programban egy karácsonyi dalokból komponált összeállítás is helyet kapott, a közismert ünnepi kompozíciókat Riederauer Richárd szőtte össze a zenekar és a kórus számára, s ez a darab a közönséget is éneklésre csábítja.

A zeneigazgató hozzáteszi: szomorú, hogy a programjaik többsége egyetlen alkalommal hangozhat csak fel, és nincs olyan sorozatokra lehetőség, mint például Győrött, ahol az ottani együttes tizenkétszer játszik el egyetlen műsort. Jönnek hozzájuk ugyanis az iskolák, s a társulat is ellátogat iskolaközpontokba. „A fővárosban azonban valahogy kevésbé érdeklődnek az intézmények, nem könnyű elérni, hogy mozduljanak. Pedig a győrieknél azt tapasztalom, a gyerekek élvezik a komolyzenét. Persze olyan programokat kell összeállítani, ami felfogható és élvezhető a számukra. El kellene jutnunk oda, hogy a fiatalok értékes koncerteket hallgassanak. Talán ezen is segít a mindennapi éneklés... Mindenesetre rajtunk nem fog múlni.”

S ahogy már hagyomány a Dohnányinál, a januárjuk újévköszöntő-koncertekkel teli. „Szerintem 2016-ban rekordot döntünk, hiszen négy műsort adunk elő, a tervek szerint öt vagy hat alkalommal. A zártkörű, Infonic esten három énekesnő lép pódiumra: Micheller Myrtil, Wolf Kati és Urbán Zsófi. Emellett koncertezünk a Műpában, Budafokon és az Olasz Intézetben is. Lesz tehát a programokban a nőt középpontba állító est, népdal témákra frott stílusparódia és Éj királynő ária is, jazz stílusban.”

Akad még különleges koncert a téli kínálatban, hiszen február 27-én, Az örökkévalóság pillanatai sorozatban Richard Strauss Alpesi szimfóniája, Bach-Stokowski Chaconne és Respighi Róma fenyői című műve hangzik fel. „A három műnek sok közös vonása akad, s mindben – mérhetetlen személyességük mellett – ott rejlik a megsejtett kozmikusság is. Strauss darabja ritkán hallható, nehéz, sokrétegű, s hihetetlen együttes játékot igényel. A Bach-mű maga a hegedűbe zárt világmindenség, a Stokowski-féle átírat pedig a személyes kedvencem. Respighi műve pedig megrendítő történelmi tablókat fest zenéjével. Szeretném, ha a közönség megérezné azokat a fantasztikus, drámai és felemelő pillanatokot, az azt örökkévalóságot, amit a zene képes ezekben a művekben megfogalmazni. Hiszen az embernek – ahogy öregszik – egyre nagyobb kedve van kilépni a valóságból...”

Hollerung Gábor és együttese a Zeneakadémián

A Budafoki Dohnányi Zenekar honlapja: www.bdz.hu

ZENEAKADÉMIA

2015. december 20. 19.30

KARÁCSONYI KONCERT CSAJKOVSZKIJ-EST

Rómeó és Júlia nyitányfantázia
Változatok egy rokokó témára op. 33
V. (e-moll) szimfónia

Közreműködik: **Várdai István**, Vezényel: **Nikolaj Znaider**

ZENEAKADÉMIA

2016. január 13. 19.30

HOMMAGE Á STRAVINSKY I.

Az UMZE és a Concerto Budapest közös sorozata

STEVE REICH / BOB BECKER / STRAVINSKY

Közreműködik: **Fülei Balázs**

Vezényel: **Rácz Zoltán**

MŰPA

2016. január 25. 19.30

ARGERICH / KREMERATA BALTICA

MENDELSSOHN / BEETHOVEN / CSAJKOVSZKIJ

Közreműködik: **Martha Argerich**
és a **Kremerata Baltica**

Jegyek/bérletek: ZENEHÁZ, Budapest IX., Páva u. 10-12. • www.concertobudapest.hu

Új együttes: Pannon Filharmonikusok Fesztiválkórus

Új együttes születik Pécsen, ugyanis a Pannon Filharmonikusok saját kórust szervez. A társulat bemutatkozó koncertjét december 16-án adja az ötödik születésnapját ünneplő Kodály Központban. A próbaéneklések ősszel zajlottak, s a társulatnak két irányítója van: Dobos László és Vass András. A Pannon Filharmonikusok Fesztiválkórus rendszeres szereplője lesz a zenekar hangversenyeinek, s a régizenei stílusban szeretnének minél kiválóbbá válni. A részletekről Vass Andrást kérdeztük.

A zene világnapján, október 1-jén alapította meg Dobos László és Vass András vezetésével a Pannon Filharmonikusok a Fesztiválkórust, azért, hogy ez az együttes új és egyedi kórusformációt honosítson meg Pécsen, s közreműködjön a zenekar fellépésein. Vass András, a PFZ állandó dirigense azt meséli, szeretnék az együttes régi zenei repertoárját bővíteni, erősíteni, s mivel eddig nem létezett a zenekarhoz köthető kórus, ezért kezdtek el egy saját énekkar életre hívásán gondolkodni. Mellette a pécsi énekes élet meghatározó egyéniségét, Dobos Lászlót kérték még fel a művészeti vezetésre, hiszen ő volt az, aki megalapította és tizenöt esztendőn keresztül vezette a Bach Singers együttest, sok éven keresztül az UniCum Laude együttes basszistájaként lépett pódiumra, s kiválóan ismeri a többszólamú és a kamaraéneklést.

„Ősszel már Dobos Lászlóval együtt tartottuk a meghallgatásokat, s olyan énekeseket kerestünk, akiknek a hangjuk áttetsző, kellően hajlékony, akik jól artikulálnak és világos szövegkijtéssel énekelnek, akiknek van némi stílusbeli jártasságuk, valamint tudnak lapról olvasni.” – meséli Vass András. – „Olyan harminc-harminckét fős társulatot szeretnénk életre hívni, amelynek az erőssége a barokk és a bécsi klasszikus repertoár. Ezért fókuszáltunk a válogatás során is egy adott, világosan behatárolható zenetörténeti korszakra jellemző stílusra és hangzásra. Az etalon számunkra ezen a téren a hazai társulatok közül a Purcell Kórus. S azért lett az együttes neve Fesztiválkórus, mert a társulat nem állandóan, hanem a hangversenyeket megelőző próbaperiódusokban próbál. A jelentkezők egyébként már most megkapták a következő időszak próbarendjét, hiszen decemberben az új társulat három koncerten is bemutatkozik. A Kodály Központ öt éves születésnapi gáláján lép fel először az énekkar, hiszen december 16-án Dobos László dirigálásával adja elő Kodály Molnár Anna című kompozícióját. Az a cappella bemutatkozást követően szimfonikus zenekarral is koncertezik, ugyanis december 19-én a pécsi Bazilikában adják elő J. S. Bach két karácsonyi kantátáját, a BWV 63-ast és 110-est. Egy nappal később pedig az eszéki székesegyházban, s ezeknek a hangversenyeknek én leszek a karmestere.”

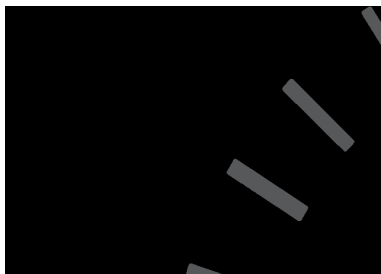
Nagyon sokan jelentkeztek a meghallgatásra, remek énekesekre találtak, hiszen Pécsen sok jó énekkar dolgozik, a

Vass András karmester

kóruséneklés komoly hagyományokkal bír. S míg eddig külső kórusoknak fizettek a fellépésekért, most ezeket az összegeket a saját énekkarukra költenék. Arról nem is beszélve, hogy így sokkal egyszerűbb lesz a próbák, koncertek egyeztetése, s remélhetően a munka is hatékonyabbá válik. A Pannon Filharmonikusok Fesztiválkórus alkalmanként, a zenekar koncertjein, a Pannon Filharmonikusok által szervezett rendezvényeken lép majd pódiumra. Vass András szerint akkor lesz igazán sikeres, ha repertoárja valóban a barokkra és a bécsi klasszikusokra korlátozódik, vagyis az 1600 és 1830 között született művekre. Az a cél, hogy azok a művek, amelyeket a zenekar műsorra tűz, a legkomolyabb szakmai kidolgozottsággal, magas színvonalon, az adott kor stílusának megfelelően hangozzanak el. „A legfontosabb az, hogy a publikum mindenképp a lehető legjobbat kapja. Most például, a decemberi bazilikai hangversenyen olyan kiváló Bach-kantáták hangzanak majd fel, amelyeket – tudomásom szerint – korábban még nem hallhatott a pécsi közönség.”

A Pannon Filharmonikusok honlapja: www.pfz.hu

2016. január 9., 19:00

Kölcsey Központ, Nagyterem

Újévi operettgála

Közreműködik:

Oszvald Marika, Dolhai Attila, Homonnay Zsolt, Szabó Dávid,
Vermes Tímea, Lévai Enikő, Kékkovács Mara
a Budapesti Operettszínház Balettkara
Kodály Filharmonikusok Debrecen

Vezényel: Somogyi-Tóth Dániel

Rendező: KERO ®

Közönségkapcsolat és jegytekésítés: Tourinform Iroda (Piac u. 20.) • Kölcsey Központ (Hunyadi u. 1-3.)
Belépők a koncertek előtt a helyszínen, valamint az Interticket országos hálózatában és a www.jegy.hu weboldalon is válthatók!

(52)-412-250 • info@kodalyfilharmonia.hu • www.kodalyfilharmonia.hu

Kiemelt támogatóink:

Magyar Lightgépés Szolgálat

Partnereink:

Hallgasson Ránk!

Az örökkevelőség pillanatai

A Budafoki Dohnányi Zenekar
és a Művészetek Palotája közös sorozata 2015-16

2016. február 27.
Kozmikus intimitások
R. STRAUSS: ALPESI SZIMFÓNIA
BACH - STOKOWSKI: CHACONNE
RESPIGHI: RÓMA FENYŐI
Feledí Project
Koreográfus: Feledí János
Vezényel: Hollerung Gábor

2016. március 20.
Most és mindörökké
BACH: JÁNOS PASSIÓ
Nyíregyházi Cantemus Vegyeskar
Budapesti Akadémiai Kórustársaság
Rendező: Sylvie Gabor
Vezényel: Hollerung Gábor

2016. április 30.
Szimfonikus felfedezések
Kárhózat és megdicsőülés
CSAJKOVSKIJ: FRANCESCA DA
RIMINI
BARTÓK: II. ZONGORAVERSENY
STRAVINSKY: TÚZMADÁR
Roman Rabinovich - zongora
Duna Művészegyüttes
Koreográfus: Juhász Zsolt
Vezényel: Hollerung Gábor

További információ:

www.bdz.hu • www.mupa.hu

A zenekar tevékenységét támogatják:
Budafok-Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata

mupa
Budapest

BUDAFOKI
DOHNÁNYI
ZENEKAR

Miskolci Messiástól a téli Tánclobbanásig

Kifejezetten sikeres hangversenyekkel kezdte az idei szezont a Miskolci Szimfonikus Zenekar. Téli programjaik sorában lesz még táncköltemény és újévköszöntő koncert is. A zenekar ügyvezetője, Szászné Pónuzs Krisztina örül, hogy visszanyerte népszerűségét az együttes, s hogy a fővárosban is több alkalommal fellépnek. Már a következő szazon programját tervezik – csupán a büdzsé miatt aggódnak.

„Remekül indult a szezounk” – meséli az ügyvezető. „Nagyon sikeresek voltak az aperitif-koncertjeink, s az első Tűzvárás-béreltes estünk is telt házat vonzott. Ugyanezt mondhatom el a Műpában adott októberi estünkről is, amelyen kiválóan muzsikált a társulatunk, s a fővárosi publikum lelkesen és hosszan ünnepelte a Miskolci Szimfonikusokat. A budapesti koncerthelyszínre még egy lemezbemutató estre is visszatértünk a Djabe együttesel, ami szintén nagy érdeklődést váltott ki, és tetszést is aratott.” Követve a zenekar hagyományait, decemberben karácsonyi koncertre várják a publikumot a Selyemréti templomban, s a 21-i, ünnepi programban a nagyzenekari műsor mellett az együttes tagjai önálló produkciókkal is meglepik a közönséget. Előtte, december 17-én még Händel Messiása is felhangzik, Hollerung Gábor dirigálásával, a Hangforrás bérelt második koncertjén. Az oratórium előadásában a Nyíregyházi Cantemus Kórus is részt vesz, s olyan szólisták lépnek pódiumra, mint Csereklyei Andrea, Megyesi Schwartz Lúcia, Varga Donát, Kovács István. Miskolcon több évtizedes tradíció, hogy koncerttel köszöntik az új esztendő, ez folytatódik idén is, némi újítással. „Eddig három nap alatt adtunk három hangversenyt, most két nap alatt, január 8-án és 9-én három újévi koncerten muzsikálunk, és ezt a programot Gyöngyösre is elvisszük. Különleges ez az est, hiszen mindig hatalmas iránta az érdeklődés, erre a rendezvényre még olyanok is eljönnek, akik egyébként nem járnak komolyzenei koncertekre. Korábban sokféle műfaj jelent meg ezeken a gálákon, szerepeltek például latin táncosok, énekes szólisták is. Tavaly komolyabb és könnyedebb részekre osztottuk a műsort. Fellépett az esten operaénekes, táncoskomikus, s mivel ez az összeállítás tetszett a közönségnek, ezt követjük idén is. Szendy Szilvi, valamint Szabó Dávid, az Operettszínház szubrettje és ifjú felfedezettje érkezik, s olyan operaénekesek is színpadra lépnek, mint Boncsér Gergely, Lukács Anita. Táncosok is szerepelnek az előadásokban, s szeretném, ha a polka és a keringő mellett más táncos műfajok is megjelennének a pódiumon.”

Szászné Pónuzs Krisztina kiemeli még a koncertkínálatukból januárban Halmai Katalin és Thomas Herzog estjét, amelyen Liszt és Mahler szerzeményeinek tapsolhat a közönség. Tánclobbanás a címe annak a februári koncertnek, amelyet Ajtony Csaba vezényel, s olyan művek hangzanak fel, mint Ravel tánckölteménye, a La Valse vagy Ajtony Csaba saját kompozíciója, a Mozgásból szőtt ária.

Szászné Pónuzs Krisztina ügyvezető igazgató

A saját szervezésű koncerteken túl vendégszerepelnek Budapesten, Gyöngyösön, Kisvárdán, Nyíregyházán, valamint a Filharmónia Szezonbéreltében is többször muzsikálnak. Az Ifjúsági hangversenysorozat résztvevőit egy kvízzjátékkal lepik meg, ahol értékes nyeremények találhatnak gazdára. Folytatódnak a gyerekprogramok, mint a nagyszerű Ciróka, a Játsszunk zenét a szimfonikusokkal, a Hang-ár, de Vár-szerenád és Aperitif koncertekből sem lesz hiány.

Az ügyvezető elégedett az együttesel: úgy érzi, egy nehéz időszak után végre helyreállt a rend. Örül, hogy az új művészeti vezető, Gál Tamást is megszerette a miskolci publikum. Egyetlen dolog aggasztja: a büdzsé, ugyanis a 2012-es költségvetéshez képest jelentős mértékben csökkent a támogatásuk. S egyelőre nem tudja, hogy a jelenleg tervezett támogatásokból hogyan tud majd működni a társulat. Mindenesetre már tervezik a következő szezont, és folyik az ötletelés, programösszeállítás.

A Miskolci Szimfonikusok honlapja: www.mso.hu

Élénkülő koncertélet Debrecenben

Ebben az évadban már a Kölcsey Központ nagytermében koncertezik a debreceni Kodály Filharmonikusok és Kodály Kórus. Jelentősen nőtt a bérletvásárlóik száma a korábbi esztendőkhöz képest, miközben a megszokottól eltérő program-összeállításokat kínálnak. Somogyi-Tóth Dániel igazgató-művészeti vezető örömmel számolt be emellett arról is, hogy a kórus egyre többször szerepel a fővárosban, a zenekar pedig németországi turnéval ünnepel karácsonykor.

„Nagy erőkkel folytatjuk a közönségépítést és mind jobban bevonjuk a fiatalokat” – meséli a karmester. „Nőtt a bérletvásárlóink száma is, büszkén mondhatom, hogy a korábbi évekhez képest több száz százalékkal vannak ma már többen.” Hozzáteszi azt is, hogy az idei évadtól a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus a Kölcsey Központ nagytermében koncertezik. „A Bartók Terem állapota sajnos már nem tette lehetővé a hangversenyszervezést. Szerencsére az új helyszín olyan nézőtér-kialakítási és ezáltal akusztikai fejlesztéseket kapott, ami jelentősen megnövelte a koncertélményt. Bár azért az még mindig elmondható, hogy nem kimondottan hangversenyerem, hiszen nem annak épült, mégis sokkal komfortosabb érzetet nyújt a koncertlátogatóknak.”

Az új helyszínen, a bérletes évadban pedig igazán különleges programokat kínálnak. Nagy hangsúlyt fektettek például a kortárs művek előadására, és ezeket a darabokat rendre olyan, a közönség által már ismert szerzők műveivel párosítják, amelyek tematikájukban közel állnak a modern kompozíciókhoz. Így kerül sor a bérletes koncerteken Tallér Zsófia, Orbán György, Vajda János, valamint Dubrovay László műveinek előadására, illetve Kerek Gábor ősbemutatójára. „Sajnos azon igyekezetünk, hogy ezeket a műveket a budapesti közönségnek is megmutassuk, egyelőre – anyagi okok miatt – nem tud beteljesülni. Mind a Kodály Filharmonikusok Debrecen, mind a Kodály Kórus Debrecen nevéből fakadóan folyamatosan műsoron tartja Kodály Zoltán műveit, s mellette – az évforduló kapcsán – a következő időszakban előtérbe kerül Bartók művészete is. A Kodály Kórus ifjúsági sorozatokon is népszerűsíteni fogja a műveket, de a 70 éve elhunyt, 2016-ban 135 éve született szerzőre emlékezünk majd a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny gálahangversenyén is.”

A debreceni együttesek turnézni is indulnak a következő hónapokban. A Kodály Filharmonikusok ismét Németországba utaznak a Budapesti Operettszínház partnereként, s a zenekar a teátrum legendás, nagy múltra visszatekintő

Forrás: Gramofon-archív

Tallér Zsófia: Pert em Heru – Kilépés a fénybe című oratóriumát a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus mutatta be. A darabot az Artisjus 2015-ben az év zeneművének választotta

müncheni és nürnbergi karácsonyi gálaestjeinek zenei fundamentumát adja. A vendégszereplést, amelyet Somogyi-Tóth Dániel vezényel, Magyarországon szintén folytatják az előadók; január 1-jén Budapesten, majd ezután Sopronban, valamint Debrecenben ugyancsak színpadra kerül a produkció. Az igazgató-művészeti vezető beszámolt arról is, hogy a Kodály Kórus egyre gyakoribb szereplője lett a budapesti koncertéleteknek: úgy tűnik, újra felfedezték maguknak a budapesti zenekarok, hiszen a társulat a MÁV Szimfonikus Zenekarral több alkalommal működik együtt, de az Óbudai Danubia Zenekar sorozatában szintén részt vesz, azon kívül, hogy részese volt a CAFe Budapest rendezvénysorozatának, illetve a Mosonyi 200 emlékhangversenynek. S mindkét együttes részvételével valósult meg a Magyar Művészeti Akadémia nagyszabású rendezvénye, Liszt Ferenc: Szent Erzsébet legendája magyar nyelvű bemutatójának a 150 éves évfordulója. Emellett a kórus járja az országot, ellátogat Szegedre, Kecskemétre és Miskolcra is, hol a cappella hangversenyt adnak, hol oratorikus vagy koncertszerű operaelőadásban szerepelnek.

A Kodály Filharmonia (a zenekar és az énekkar) honlapja:
www.kodalyfilharmonia.hu

Téli opera- és koncertkínálat Szegeden

Adventi koncertek, újévi gála, színházi premier, ősbemutató. Számos izgalmas produkcióval várja a közönséget a következő hónapokban is a Szegedi Szimfonikus Zenekar. Az újesztendőt nagyszabású koncerttel köszöntik a színházban, kortárs meseoperát mutatnak be, a Bartók-év előtt pedig balettpremierrel tisztelegnek. Minderről az együttes igazgatója, Lukácsné Győző, valamint vezető karmestere és művészeti vezetője, Gyüdi Sándor beszélt a Gramofon kérdésére.

„Immár hagyományosnak nevezhető a Honvéd téri református templomban rendezett, adventi koncertünk – meséli Lukácsné Győző –, amelyre ebben az évben december 17-én kerül sor, s ezen a Szegedi Szimfonikusokból alakult kamaraegyüttes muzsikál; olyan szólistákkal, mint Somogyvári Tímea Zita szoprán vagy Boros József trombitaművész. A zenekart Kosztándi István vezeti, s a programban barokk művek – Corelli, Locatelli és Händel kompozíciói – kaptak helyet. Emellett a tradicionális est mellett szeretnénk azonban egy hagyományteremtő rendezvényt is útjára indítani. Korábban rendszeresen szerveztek a színházban újévi hangversenyt, ez azonban az utóbbi években valahogyan elmaradt. Mi most ezt a hagyományt szeretnénk újra életre hívni, ráadásul egy valóban különleges esttel. Nagyszabású programot tervezünk január 9-én, amelyre várjuk a humort és a szimfonikus muzsikát egyaránt kedvelő közönséget. A koncert főszereplője a zenekar lesz, s az együttest dirigálva két karmester is pódiumra lép: Balogh Sándor és Gyüdi Sándor. Az együttes vezető dirigense ez alkalommal új oldaláról is bemutatkozik, a pálca mellett ugyanis hangszert is vesz a kezébe... A műsor összeállítója, Balogh Sándor különböző nemzetek zenéjéből készített nyolc-tíz percnyi hosszú blokkokat. Lesznek persze az esten hangszeres szólisták, kórus, s olyan kedvelt szegedi énekes is pódiumra lép, mint László Boldizsár. Az újévköszöntő koncert úgy kezdődik majd, akár a némafilmek: miközben pörögnek a vetített képkockák, Kontra Zoltán zongorázik. A konferanzié én magam leszek, s rengeteg mives zenei paródiával szeretnénk megörvendeztetni a közönséget, s felejthetlenné tenni a hangversenyt. Szinte mindenütt a világon ilyenkor Strausst játszanak, mi abban is hagyományt kívánunk teremteni, hogy inkább más darabok közül válogatunk. Többet nem akarok elárulni, legyen meglepetés. Mindenesetre remélem, lesz folytatása 2017-ben is!”

Gyüdi Sándor elmondta: a következő hónapokban emellett operabemutató is vár az együttesre, hiszen január 15-én Donizetti Szerelmi bájitalát mutatják be a Szegedi

Tóth Péter: Árgyélus királyfi című gyerekoperáját február 26-án mutatják be Szegeden

Nemzeti Színházban. Majd Mozart-estre készülnek, Vashgyi György dirigálásával koncertáriákat és a g-moll szimfóniát hallhatja előadásukban a publikum. A 19-i est szólistája Kolonits Klára. Még egy balettpremierben is részt vesz a társulat, az viszont már a fővárosban lesz: január 24-én délelőtt ugyanis a Fából faragott királyfit kísérik a Műpában, Gyüdi Sándor vezényletével. A Szegedi Kortárs Balett produkciója a Bartók-év előtt tiszteleg, s ezzel a Balettmesék sorozatában színre kerül előadással is szeretnék a fiatalok figyelmét felhívni a magyar zeneszerző filozofikus zenéjére. „Február végén még kortárs opera-ősbemutatónk is lesz: Tóth Péter Árgyélus királyfi című, gyerekeknek írt darabját adja elő az együttes a Szegedi Nemzeti Színházban. Ennek a darabnak a keresztmetszetét korábban már játszottuk néhányszor, még Kolozsvárott is előadtuk, most azonban végre a teljes darab szólal meg. S míg eddig főiskolások voltak a szereplők, most professzionális előadók formálják meg az egyes figurákat, s a mű állandó darabja lesz a repertoárunknak. Tóth Péter rendszeres szerzője a zenekarnak, nagyon örülök, hogy most egy teljes operáját is bemutathatjuk” – teszi hozzá a dirigens.

A zenekar honlapja: www.symph-szeged.hu

Fiatal tehetségek a Duna Szimfonikusoknál

Ősszel egy friss Fischer Annie-ösztöndíjas, Nyári László hegedűművész muzsikált a Duna Szimfonikus Zenekarral, s a szezon további részében ugyancsak sok ifjú virtuózzal játszanak együtt. A társulat művészeti igazgatója, Szklenár Ferenc úgy véli: a zenekar egyik fontos küldetése, hogy a fiatal tehetségeknek rendszeresen fellépési lehetőséget biztosítson.

„Azt tapasztaljuk, hogy a közönség is nagyon szereti az ifjú talentumokat, akik változatossá, izgalmassá teszik a hangversenyeket. Ahogy mi, a zenekar tagjai megismerjük vendégünket a próbák, az együttműködés folyamán, úgy a koncertek előtt sort kerítünk egy rövid beszélgetésre, bemutatkozásra, melyet követően, a publikum rendszerint nagy szeretettel fogadja a fiatal előadókat” – meséli a művészeti vezető. „Igyekszünk is színesíteni a fellépők sorát nemzetközi versenyek győztes szólistáival, fiatal magyar hangszeres-, és énekművészekkel. Valamint évről évre nyomon követjük, hogy kik nyernek Fischer Annie-ösztöndíjat, s amikor felkérjük őket a közös fellépésre, akkor a műsorválasztásnál általában figyelembe vesszük a kéréseiket – azt, hogy az adott periódusban milyen versenyművek szerepelnek a repertoárjukon. Egyébként nem egyszer előfordul az is, hogy a Duna Palotában tartandó koncertre tanulják meg a kiválasztott darabot. Szezontervünk ezáltal sokszínű, a zenekarnak és közönségének egyaránt óriási zenei élményt nyújtanak.”

„Az idei első Fischer Annie-ösztöndíjas vendégünk Nyári László volt, aki a Tiszta romantika címet viselő, október 30-i koncertünkön Brahms D-dúr hegedűversenyét adta elő az együttessel, Horváth Gábor dirigálásával, nagy sikerrel. Az ifjú művész, aki már a Junior Prima-díjat is átvehette, két esztendeje végzett a Zeneakadémián, Szenthelyi Miklós növendékeként. Hangszere egy cremonai mester, Antonio Ruggieri munkája 1726-ból, amit a Zathureczky Alapítványtól nyert használatra. Ezen a hegedűn játszott egykor maga Zathureczky Ede is...” Szklenár Ferenc hozzáteszi: az ösztöndíjasok a zenekarral együtt szívesen látott vendégek más koncerthelyszíneken is, mint például a Klebelsberg Kultúrkúriában.

„A Fischer Annie-ösztöndíj megkönnyíti zenekarunk életét, hiszen a mindig szűkös költségvetés miatt anyagilag is szerencsés ez az együttműködés. Persze a pályakezdő művészeket nem csak az ösztöndíj keretében foglalkoztatjuk – ha a későbbiekben mód nyílik rá, az ösztöndíj lejárta után is visszahívjuk őket.” Így lett a zenekar énekes műsorainak rendszeres, visszatérő szólistája például Szakács Ildikó, aki 2010-ben és 2011-ben is elnyerte a Fischer Annie előadóművészi ösztöndíjat, döntőbe jutott az Armel operaversenyen, három esztendeje pedig a Magyar Állami Operaház magánénekes. Szintén rendszeres fellépőjük Balog József, aki számos megmérettetésen győzedelmeskedett, s a fiatal zongorista-generáció egyik legtehetségesebb tagja. Ebben a szezonban azonban egy másik ifjú és szintén kiváló pianista

Boros Misi, az évad legfiatalabb közreműködője

koncertezik velük: Balázs János. A művész december 11-én a Virtuozitás és búcsú címet viselő hangversenyen szerepel, s az azerbajdzsáni szerzők műveit is felvonultató programban Schumann a-moll zongoraversenyét adja elő a Duna Palota Színháztermében, Jelcin Adigezalov vezényletével. Szintén győzelmei hosszú sorával büszkélkedhet a fiatal csellista, Szabó Ildikó, aki tizenkét évesen adta első szólókoncertjét, s két évvel később, 2008-ban elkészíthette első lemezét is. Tavaly a Pablo Casals-versenyen II. helyezést ért el és elnyerte a közönségdíjat is. Ő január 15-én játszik az együttessel, Dvorák h-moll csellóversenyét hallgathatja meg előadásában a közönség, az est dirigense Medveczky Ádám. Március 11-én két kiváló klarinétművész: Rummy Balázs és Szűcs Péter érkezik a Duna Szimfonikusokhoz: Kovács János irányításával Garai Attila kortárs zeneszerző Kettősversenyét adják elő. Az elmúlt években Szűcs Péter két alkalommal is elnyerte a Fischer Annie előadóművészeti ösztöndíjat, Rummy Balázs pedig nemzetközi versenyeken mutatta meg tehetségét. Az évad legfiatalabb közreműködője Boros Misi lesz, aki április 8-án szerepel a zenekarral. A Virtuózok című tehetségkutató nagy felfedezettje Haydn D-dúr zongoraversenyét adja elő, az együttes vezető karmestere, Deák András vezényletével.

A Duna Szimfonikus Zenekar honlapja: www.dunaszimfonikusok.hu

Batki László, az ajakszaxofonos-nyelvdobos

Szájesellő, ajakszaxofon, nyelvdob – ezeket az „instrumentumokat” is képes hangjával életre kelteni Batki László. A Four Fathersben persze azért baritonját is használja, akárcsak a Honvéd Férfikarban, ahol lassan két évtizede tag. Az együttesben ez év augusztusától új feladatot is betölt: a baritonszólam vezetője lett. Zongora-korrepetitor szakon végzett művészként élvezzi a kórossal való munkát, s izgalmasnak tartja azt is, hogy a társulat az utóbbi években a koncertek mellett operákban is rendszeresen fellép.

„Rengeteget változott a Honvéd Férfikar az utóbbi két évtized során” – meséli Batki László, aki először 1996 októberében énekelhetett az együttesben. „Amikor idekerültem, csak a szép hang számított, különféle szakmákból érkeztek az énekesek, akik a szolféztól kezdve mindent itt tanultak meg. Aztán az évek során egyre nőtt a diplomás, Zeneakadémiát végzett tagok száma, így ma már sokkal hamarabb sajátítjuk el a darabokat. A gyors tanulásra pedig szükség is van, hiszen a kórus feladatai az utóbbi években egyre gyarapodtak. Az, hogy rendszeresen szerepelünk operákban, színesíti a repertoárunkat, arról nem is beszélve, hogy a színpadi fellépéseknek köszönhetően izgalmasabbá válik a munkánk.”

Eleinte nem mindenki lelkesedett azért, hogy kotta nélkül, jelmezben, sminkben énekeljen, de hamar rájöttek, nem olyan ördögös feladat rendezővel dolgozni és az éneklés mellett számos más dologra figyelni. „Érdekes volt eleinte, hogy a hangunk mellett a testünkkel is el kell játszani a szerepet. De ennek köszönhetően mostanra már mindenki máshogy áll a zenéhez, és koncerten sem csupán a kottafejeket bámulja.” László már várja, hogy a szólamának elkezdje betanítani Aribert Reimann: Lear király című operáját, amelyet január végén mutatnak be az Operaházban. Számos izgalmas feladat vár még az együttesre: februárban például – az MTA dísztermében – Ismeretlen Férfikarok címmel saját bérleti koncerten énekelnek, a hónap végén pedig Verdi Aidájában szerepelnek.

Batki László azért is tagja ilyen régóta az együttesnek, mert remek társaság. „Bárhol lépünk fel, mindenütt szívesen fogadják a Férfikart, mert mindig vidámak vagyunk, sokat nevetünk. A társulatban nincsenek ellenségeskedések sem szakmailag, sem emberileg. Így a problémák is könnyebben megoldódnak. Nincs olyan koncert, amelyet fél-

Batki László énekművész

vállról vennénk. Az utóbbi húsz év tapasztalata az, hogy mindegyik fellépésen a maximumot kell nyújtani, a közönség ugyanis azonnal észreveszi, ha valaki kényszeredetten vagy félig felkészülten megy fel a színpadra. Minden egyes hangverseny – akkor és ott – a legfontosabb.” Annyiban változtatta meg az életét a szólamvezetőség, hogy most jobban előre dolgozik, mint korábban. Egyébként már a 2000-es évek elején, az akkori kórusvezető felvetette: döntsek el Riederauer Richárd kollégájával, melyikük legyen a szólamvezető. Akkor Batki lemondott a posztról, átengedte a barátjának, aki friss diplomásként érkezett a kó-

rusba, de felkészült volt szakmailag, és szívesen vállalta a feladatot. A Four Fathers mellett ugyanis az énekesnek akkor nem jutott volna sok ideje a szólamra. Most azonban ismét felmerült az ötlet, hogy legyen ő a szólamvezető, s ez alkalommal már szívesen vállalkozott a feladatra, amelyben tapasztalata is akad, hiszen sokszor helyettesítette Richárd barátját.

S persze az „apukákkal”, azaz a Four Fathers-szel is dolgozik tovább. Ebben az együttesben szintén hosszú múltra tekinthet vissza, hiszen Debrecenben már megszületett a kvartett előképe, amelynek ő is tagja volt. Mire azonban ő is fővárosi lett, addigra barátai életre hívták a Four Fatherst. Így csak 1999-ben csatlakozhatott a négyeshez, amikor az egyik tagot kellett helyettesítenie. Az évtizedek során aztán valóban komoly apukákká váltak, hiszen négyüknek összesen tizenöt gyermeke van. Batki Lászlónak három fia mellé idén nyáron született meg a kislánya. A Four Fathers rendszeresen koncertezik, s már készülnek a nagy, huszadik jubileumi fellépésre, amelyre a tervek szerint januárban kerül sor.

A Honvéd Együttes honlapja: www.honvedart.hu

Otthonosság és óbudaiság: a Társaskör étosza

„Óbudai Társaskör – Otthon a kultúrában” – ez a szlogen szerepel majd a Kiskorona utcai intézmény megújult honlapján is. S mindezt igazolják a programjaik, ahogy arról Harsányi Mária igazgatónő beszámolt a Gramofonnak. A következő hetekben-hónapokban családias kóruskarácsonnyal, vidám újévköszöntő szalonmuzsikával, farsangi bállal várják az érdeklődőket. Emellett Piaf-estet, Mozart-születésnapot, Seress Rezső-emlékműsort is kínálnak.

„Nagyon fontosnak tartom a marketing és PR-munkát, hiszen nemcsak igényes programokat kell összeállítanunk, hanem azokat megfelelő módon kell tálnunk is” – mondja Harsányi Mária. „Több évvel ezelőtt készült új honlap a Társaskör számára, és most ismét eljött az ideje a megújulásnak. Más lesz a megjelenése, kezelése, bízunk abban, hogy sikerül még inkább felhasználóbaráttá tenni. S egyedi lesz, ahogy a Társaskör is az. Az otthonosság, az óbudaiság, a magas művészetek folytonos megjelenése – ez mindmind jellemző intézményünkre, s ez a honlapunkon is tükröződik majd. A programajánló mellett továbbra is megtalálhatják látogatóink a hangfelvételeket, a videókat, a rólunk írt cikkeket, valamint az eddig elkészült hangoskönyveinket. S bár azt terveztük, az új honlapon egy emlékfal’ is helyet kap, ez végül a Facebookra fog kerülni. Az Óbudai Társaskör épülete 2018-ban lesz kétszáz esztendő, s 1945 óta folyik itt közművelődési, művészeti munka. Szeretnénk összegyűjteni ezeknek az évtizedeknek az emlékeit. Ha valakinek fotója, újságcikke vagy csak egy emléke van, amit szívesen megosztana a házról, azon az oldalon majd megetheti.”

A legfontosabb reklámnak egyébként azt tartják, hogy a látogatóik egymásnak ajánlják a Társaskört, s egy-egy előadás híre szájról szájra terjed. Így vált népszerűvé és immár hagyománnyá a társasköri karácsonyi koncert, amely mindig nagyon bensőséges és családias hangulatú. Idén cseh ünnepi dalokkal teszik még különlegesebbé. A Kassai Cseh Egyesület Női Kara lép fel december 17-én, az Óbudai Kamarakórus mellett, s nemcsak forralt bort és teát, hanem az est végén cseh karácsonyi süteményeket is kóstolhatnak a vendégek. Ezt a programot a Bohémia Baráti Körrel és a Cseh Centrummal közösen szervezik. Egyébként a tavalyi est végén, amikor búcsúztak a látogatóktól, többen megköszönték, hogy ebben az egyre szomorúbb világban olyan estét tudtak nekik varázsolni, amely valódi karácsony, valódi ünnep volt...

„S aztán a következő népszerű rendezvényünk, az újévi koncert” – folytatja az áttekintést Harsányi Mária. „Január 10-én, délelőtt 11 órától Berki Sándor és a Kék Duna Koncert-Szalonzenekear várja az érdeklődőket. Nagyon sokszínű a műsoruk: szerepel benne operett, musical, film-

Az Óbudai Társaskör visszatérő vendége a Kék Duna Koncert-Szalonzenekear, Berki Sándor (középen) vezetésével

zene, klasszikus zenei feldolgozás. A koncertet pezsgős koccintással zárjuk. Már ez a rendezvényünk is tradicionális, hiszen 2010-ben rendeztük meg először. Hamar elfogynak rá a belépők, mert nagy öröm számunkra, hogy sokan velünk ünnepelnek, karácsonyi ajándéknak vásárolják a januári jegyeinket.”

„2016 januárjában Szilágyi Enikő ad nálunk Edith Piaf-estet. Klasszikus zenei sorozatokat is kínálunk, például házimuzsikát Mácsai Jánossal, s ebben a sorozatban a Páros triók hangzanak fel két művészháaspárral. Állandó év eleji vendégünk a Hot Jazz Band is újrav fellép. Mozart születésnapját is hangversennyel ünnepeljük 27-én, amelyen Rónaszéki Tamás és Hargitai Imre muzsikál. Van egy olyan programunk is, amelyre akkora az érdeklődés, hogy folyamatosan műsoron tartjuk: ez pedig a Seress Rezső-est Fesztbaum Béla és a Kék Duna Koncert-Szalonzenekear előadásában. Farsangi programból is akad jócskán: a Budapest Ragtime Band farsangi bálla mellett a Várnagy-család ad különleges estét. A Valentin-napot pedig a Szent Efrém Férfikkal és Lackfi Jánossal ünnepeljük. Ezekre a téli hónapra is igaz, amire egész évben törekszünk: a sok műfajúság és a színvonal” – tájékoztatta a Gramofont Harsányi Mária.

Az Óbudai Társaskör megújuló honlapja:

<http://www.obudaitarsaskor.hu>

Kurt Elling

– az érzelmes időutazó

Fotók: Halász Gyula

Az egyik legkeresettebb férfi jazzénekes a világon. Négy oktávnyi bariton hang. Elképesztő technikai tudás. Előadásmódja kreatív és szenvedélyes. Ha kell extravagáns, ha kell érzelgős. Grammy-díjas énekes-szövegíró, zeneszerző, a scat és a vocalese énekmód nagymestere. Charme, elegancia és hagyománytisztelet jellemzi, de egyben nyitott szellemiségű újító is. A próza éppúgy közel áll hozzá, mint a költészet, utóbbit improvizációiba is beépíti. Kurt Elling novemberben harmadik alkalommal lépett fel Magyarországon: Passion World című új albumát a Kanizsa Nemzetközi Jazz- és Világzenei Fesztiválon mutatta be. Ez alkalommal nyílt lehetőség arra, hogy megossza gondolatait életútjáról, zenei elképzeléseiről, terveiről a Gramofon olvasóival.

Kurt Elling Chicagóban született. A zenével édesapja révén került kapcsolatba, aki egy templomi kórust vezetett. „Lutheránus családban nevelkedtem, ahol mindenki játszott valamilyen hangszeren. Gyermekkoromban Bach, Beethoven és Brahms zenéjét ismertem meg először. Megtanultam énekelni, és ettől fogva én is tagja lettem a templomi kórusnak. Ekkor jöttem rá, milyen jó érzés zenélni” – emlékezett a kezdetekre.

A jazzel középiskolás korában találkozott. Dave Brubeck, Dexter Gordon, Herbie Hancock és Ella Fitzgerald keltette fel az érdeklődését. Egyetemi tanulmányai során érintette meg igazán a jazz varázslatos világa, nem is akármilyen élmény hatására. „Már nem emlékszem pontosan, ki volt az, aki elvitt Mark Murphy koncertjére, de az biztos, hogy ez volt az első, meghatározó élményem a jazzről. A koncert Minneapolis művésznegyedében zajlott. Már ekkor ismertem jazz-zenészeket, de ez minden korábbi élményemet felülmúlta. Fantasztikus volt! Aztán Chicagóban egy másik nagy énekessel, Jon Hendricksszel is találkoztam, ami újabb mérföldkő lett az életemben. Ebben az időszakban nappal egyetemre jártam, ahol filozófiát tanultam, éjjel pedig klubokba jártam jazzt hallgatni. Egy idő után rájöttem, hogy a kettő nem megy együtt.” Ebben az időszakban bontogatta szárnyait és próbált scattelni és szöveget írni.

Ahhoz, hogy jazztanulmányait folytatni tudja, sok különböző területen vállalt munkát. A fizikai munka mellett jazzklubokban és ünnepi rendezvényeken is énekelt. Mark Murphy énekessel való megismerkedése azért is döntőnek bizonyult zenei pályája szempontjából, mert ő vezette be a beat irodalom egyik ikonjának számító Jack Kerouac költészetébe. Magyarországon a hetvenes évek fiatal nemzedéke körében különösen népszerűek voltak Kerouac, Allen Ginsberg és Gregory Corso versei és prózái – akárcsak a bebop zene. A hippy életérzés és Mark Murphy énekstílusa fogta meg a fiatal Ellinget. (Mark Murphy idén októberben, 83 éves korában hunyt el.)

Kurt Elling a chicagói Divinity Schoolban töltött időszakban döntötte el, hogy jazzénekesként kívánja az életét folytatni. Tanára és mentora ekkor Karl Johnson volt. „A jazzklubokban játszó zenészek nagy szeretettel fogadtak, ők mutatták meg, hogy meg tudok élni mint jazz-

CIKKÜNK SZERZŐJE: HALÁSZ GYULA

Marketingmenedzser, újságíró. 1972 óta foglalkozik jazzel, jazzkutatással, a Magyar Jazzkutatási Társaság tagja. Publikációi, amelyek közt írások és fotók is szerepelnek, a következő orgánumban jelentek meg: International Jazz Forum (angol és német nyelven megjelenő számok), Gramofon – Klasszikus és Jazz, Majazz, Magyar Hírlap (fotó), Zala megyei hetilapok, Pannon Tükör kulturális folyóirat, Kanizsa Hetilap, Nagykanizsai Maraton. Nagykanizsa jeles jazzeseményei, köztük a Jazz-hétfője és az Alpok-Adria történetét bemutató könyve, a Jazz Kanizsán (1972–1996) magánkiadásban jelent meg 1996-ban. Számos koncertet, illetve jazzfotó és plakátkiállítást szervezett. Nevéhez fűződik a Sigmund Romberg Nemzetközi Gyűjtemény létrehozása, valamint a nagykanizsai Sigmund Romberg-emléktábla felállítása.

John McLean, Elling gitárosa

Ulysses Owens Jr., a zenekar dobosa

énekes. Lehet úgy magánéletem, hogy közben lemezeket készítetek és koncertezem. A következő állomás az volt, hogy készítettem egy demóalbumot, és azt elküldtem a Blue Note kiadónak. Ettől kezdve indult el a karrierem, és azóta is úton vagyok.” Chicagóban, 1995-ben a *Close Your Eyes* albummal debütált a Blue Note-nál. Ezen albumon a jazzörökzöldek mellett Kurt Elling már saját szövegeivel is bemutatkozott. A tizenhárom számot tartalmazó korongon öt számban ő is szerző. Első albumán Mark Murphy hatása érződik.

Munkakapcsolata a zongorista Laurence Hobgooddal – akivel több lemezt is készített – egy időben indult pályakezdésével. Két évvel később 1997-ben megjelent a *The Messenger* című album, melynek egy dala kifejezetten telitalálatnak bizonyult: a híres *Nature Boy* adaptáció. 2004-ben meghívott vendégként működött közre Bob Mintzer *Live at MCG* című big band-lemezének a felvételén.

Kurt Elling pályafutásának mindenképpen fontos albuma a még 1999-ben kiadott *Live in Chicago* koncertfelvétel, ahol először énekelt vonósokkal kiegészített együttesben. Ez a felállás a 2007-es *Nightmoves* albumán is visszaköszönt. A különlegességek sora folytatódott a Laurence Hobgood–Charlie Haden–Kurt Elling trió CD-jével, ami 2008-ban a Naim labelnél jelent meg. Ezt Hobgood jegyzi, a címe *When The Heart Dances*. A következő évben Elling még egy nagy lépést tett előre zenei pályáján. Ez pedig a *Dedicated To You* című CD, amely meghozta számára a Grammy-díjat a legjobb vokális album kategóriában.

Zenei elismeréseinek külön cikket lehetne szentelni, hiszen a 10 Grammy-jelölés mellett a *Down Beat*, a *Jazz Times* és a *Jazz Journalists Association* is évről évre a legjobb férfi jazzénekesként díjazza. Emellett a legtöbb európai országban is rangos díjakkal ismerték el jazzénekesi teljesítményét.

Előadóművészi képességén túl remek szövegírói adottságokkal bír, dalszövegeinek forrását az amerikai és az európai irodalom tanulmányozása során szerzett élmények, benyomások jelentik. Európából főként az angolszász és német irodalom hatása meghatározó számára. Szerzeményeiben legtöbbször a belső hangra hagyatkozik, arra a pillanatnyi érzésre, amelyet aztán improvizációiban is hallhatunk. A nagy elődök, például Jon Hendricks és Eddie Jefferson technikáját tökéletesítve egyéni vocalese előadásmódot fejlesztett ki. Ennek lényegét így foglalja össze: „Klasszikus értelemben véve a vocalese olyan technika, amelyhez nem társul szöveg, csak dallam. A jazz esetében ez pont fordítva van. A zene alatt szöveggel improvizál az énekes. Ilyenkor a pillanatnyi érzéseit, benyomásait adja át az ember. Lehet ez például egy szaxofonszólóra előadott improvizáció is. Ez újfajta előadásmód a jazzéneklésben.” A vocalese előadásmód abban is eltér a scattól, hogy a scat esetében értelmetlen szövegtöredékeket hallunk, míg a vocalese esetében jelentéssel bíró szövegek hangzanak el. Kiváló példákat hallhatunk erre az utóbbi években a *Concord Jazz* kiadónál megjelent Elling-CD-ken is, például a 2011-es *The Gate* albumon. A magyar közönség ebben az évben találkozott először Kurt Ellinggel, majd 2013-ban a MÜPA-ban láthatta őt vizont, ahol saját triója mellett a Fekete-Kovács Kornél vezette *Modern Art Orchestra* működött közre az *1619 Broadway: The Brill Building Project* elnevezésű album anyagát bemutató koncerten.

A magyar zeneszerzőkről Elling így nyilatkozott: „Több magyar zeneszerzőt ismerek. Az ő zenéjük különösen nagy ajándék a világ számára. Közülük Bartók Béla emelkedik ki. Sigmund Romberg-ről például nem tudtam, hogy magyar, pedig énekeltem egy dalát, a *When I Grow Too old to Dream*.” (Nem csak hogy magyar, Nagykanizsán született!)

Kurt Elling nagykanizsai fellépése a 2015-ös év európai koncertturnéjának része volt, melynek során összesen 11 országban mutatta be *Passion World* című albumának anyagát. A turné 2016-ban az USA-ban ér véget. Az album érdekessége, hogy rajta az amerikai földrész és Európa dalaiból kapunk válogatást. Elling tervei közt szerepel a *Passion World* album folytatása Afrika és Ázsia zenéiből. Ezen kívül a következő évben egy további különleges projekttel rukkolt elő, melyről a következőket árulta el: „A BBC produkciójában új rádiójáték készül *The Joker is Wild* címmel, amely Joe E. Lewis történetét dolgozza fel. Sötét, drámai história. A cselekmény a húszas–harmincas években játszódik a szesztilalom idején, a speakeasy-k és a tomboló jazz időszakában. A darabhoz Guy Barker zeneszerző-trombitás barátom készíti a hangszereléseket, velem dolgozom együtt ebben a produkcióban.” ■

Szövetségbe forrt jazzben gondolkodók

A magyar jazz története sok-sok évtizedre tekint vissza, amint azt lapunk következő oldalpárján olvashatjuk. A Magyar Jazz Szövetség pedig idén ünnepli fennállásának 25. évfordulóját. Hasonlóan a hivatalos keretek között zajló hazai jazzoktatáshoz, a jazz műfaj érdekében tevékenykedő egyetlen országos hatókörű, civil társadalmi szervezet megalapítása is nagymértékben köthető Gonda János zongoraművész, zeneszerző, pedagógus nevéhez – és az ő kitartó, a korabeli politikai ellenszéllel is dacoló erőfeszítéseire.

➔ Bércesi Barbara

A Magyar Zenei Tanács tagszervezeteként működő egyesület tagjai zenészek (hivatásosak és amatőrök), szervezők, újságírók, kritikusok, menedzserek, impresszáriók, illetve jazzrajongók; szándékai szerint a szövetség sokszínűségében a hazai jazztársadalmat teljes egészében képviseli.

Az MJSZ tevékenységei közt egyre több olyan esemény szerepel, amely nem csak a szakmának szól, és a műfaj rajongói körét igyekszik tágítani, ide sorolható az évenként megrendezett Magyar Jazz Ünnepe koncertsorozat határainkon innen és túl, valamint a Magyar Jazz Napja, amely egy-egy nagyobb fesztivál keretén belül valósul meg. A szakmai jellegű feladatok közé sorolhatjuk az Országos Jazz Zeneszerző és Hangszerelő Verseny, illetve a Jazz Combo Verseny megrendezését, oktatási jellegű projektek támogatását, állami kitüntésekre való javaslattevételeket, életműdíjak (köztük a Szabó Gábor-, a Pernye András-, a Gonda János- és a Jazz Mecénás Díj) adományozását, szakmai fórumokon, konferenciákon való részvételt.

Az alapító elnököt 1992-ben Kőszegi Imre, 1999-ben László Attila, 2005-ben Márkus Tibor, 2013-ban pedig Bágyi Balázs követte e felelős pozícióban. A változatlan alapcélok megtartása mellett az utóbbi években a szövetség számos átalakuláson és megújuláson ment keresztül.

A jubileumi évhez kapcsolódóan, a szervezet 25 éves történetét felölelő exkluzív nyomtatott kiadvány jelenik meg, továbbá december 19-én 20 órától a Budapest Jazz Club ad otthont annak a gálaműsornak, amelynek keretében a szövetség volt elnökei, elnökségi tagjai és az elmúlt időszakban a szövetséghez szorosan kötődő, kiemelkedő muzikusegyniségek lépnek színpadra. A koncerteket a szövetség hangban és képben rögzíti, a készülő dokumentumfilmben az öt elnök is megszólal.

További információk: www.jazzszovetseg.hu

**KÉPES MAGYAR
JAZZTÖRTÉNET**
HUNGARIAN JAZZ HISTORY IN PICTURES

**MAGYAR
KERESKEDELMI
ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI
MŰZEUM**

1036 Budapest, III., Korona tér 1.
Telefon: 06/1-375-6249
www.mkv.hu

2015. NOVEMBER 12-2016. ÁPRILIS 24.
2015. 12TH NOVEMBER - 2016. 24TH APRIL

Puzzle-darabkák a magyar jazztörténetből

A november közepén nyílt Képes magyar jazztörténet című – igazi műfajtörténeti ritkaságokat is felvonultató – kiállítás 2016 áprilisáig látogatható az óbudai Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban. A tárlathoz időről időre koncertek, valamint jazzkutató konferencia és a 90 éve született világhírű magyar gitárosról, Bacsik Elekről szóló monográfia megjelenése kapcsolódik. A projekt létrehozója, Simon Géza Gábor jazztörténész mesélt a Gramofonnak a részletekről.

◆ Retkes Attila

A 68 esztendőös Simon Géza Gábor több mint fél évszázada megszállottan kutatja a magyar jazz múltját és jelenét. 4000 előadást tartott, külsőként harminc évig dolgozott a Magyar Rádióban, több mint ötven szaklapban publikált cikkeket és mintegy 150 lemeznek volt szerkesztője vagy producere. 1991-ben létrehozta a Magyar Jazzkutató Társaságot, s azóta átlagosan évente egy önálló kötetet is megjelentet. Magángyűjteményében több tízezer hanglemez, kotta, plakát, fénykép, aprónyomatvány található. Mindezek ismeretében nem meglepő, hogy – kurátor társaival, Bajnai Klárával és Kiss Imre múzeumigazgatóval együtt – a bőség zavarával kellett küzdenie, amikor a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban rendelkezésre álló alig több mint 100 négyzetméteren összeállította a nemrég megnyílt magyar jazztörténeti kiállítás anyagát.

Simon Géza Gábor meggyőződése szerint a magyar jazz gyökerei egészen a 19. század közepéig nyúlnak vissza, s ez a „kőkorszak” (amely a kiállítás első tematikus egységét adja) 1920-ig tartott. „Az európai origó egyértelműen a színes bőrű Shakespeare-színész, Ira Aldridge 1853-as turnéja, akinek fellépései vaudeville-zenével zárultak, saját negro songjait énekelte. A pesti Nemzeti Színházban is előadott műsorának kottáját az akkoriban alakult Rózsa-völgyi és Társa cég adta ki – egyedülként a világon. Ez a kotta több kiadást is megért, és most az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtára bocsátotta rendelkezésünkre. A kották borítójával indul a kiállítás. Ebben az időszakban főleg a kottaborítók adják a képi ábrázolásokat, mert az orfeumban, kabarékban, színházakban fellépő cake walk és ragtime-előadókról (zenészekről, táncosokról) nincsenek használható ábrázolások” – magyarázza Simon.

A második nagy periódus 1920-tól 1950-ig tart. Simon szerint ez idő tájt „a fő szempont a reklám volt, és ezért műtermi fényképek készültek az előadókról, elsősorban a jazz bandekről. Jobb esetekben a fellépés helyszínén (orfeumban, kávéházban, étteremben) készültek hasonló állóképek, amelyeken a fellépő zenekar összes hangszere is látható volt. Ekkor még igen ritka volt az azonos felállásban hosszabb ideig működő formáció, így mindig újabb és újabb fényképet kellett készíteni, hogy az a kirakatba és a helyi lapok reklámvataiba kerülhessen. Az ily módon nagyított fotók példányszáma általában nem érte el az egy tucatot sem, s ezért a legtöbb zenekarról sajnós egyetlen

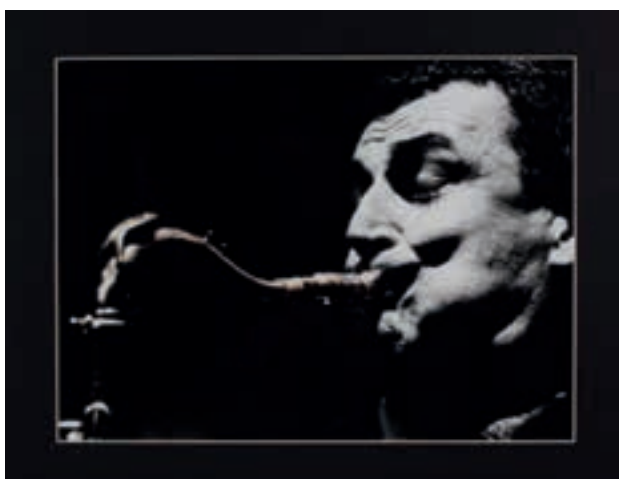
Simon Géza Gábor – a háttérben Szabó Gábor Femme Fatale című lemezének plakátja és Nyakas Attila festőművész Szakcsi Lakatos Béláról készített képe

Ritka dob felszerelés az 1930-as évekből. A ceglédi Dobmúzeum tulajdona

Jazztörténet képekben – bejártat egy régi-új világba

Siklós Péter fotó-festménye Dresch Mihályról

fotó sem maradt fenn az utókorra. Az 1950 előtti időkben a legjobb esetben is kétszínnyomásos plakátok készültek, meglehetősen gyenge minőségű papírokra, így ebből is alig-alig van már tárgyi dokumentáció. Ebben az időszakban kezdtek viszont tervezni az egyedi gramofonlemez-tasakokat, amelyeket jobbra neves, de névtelenségbe burkolózó grafikusok, festőművészek alkottak. E ragyogó reklámhordozókból a legjelentősebb hazai lemezgyűjtők jóvoltából a fotóknál és a plakátoknál nagyságrendekkel több, rendkívül változatos anyag maradt fenn.”

1960-tól – amikor a jazz a kommunista Magyarországon a tiltottból a túrt kategóriába került – már lényegesen több dokumentum ismert. Ezekből állt össze a tárlat harmadik nagy tematikus egysége. A kiállított plakátok túlnyomórészt az első magyar jazzkutató, Pál Sándor hagyatékából származnak. „A jazz riportfotózás 1965 tájékán indult

Magyarországon. Ehhez kezdőpontként sokszor Louis Armstrong Népstadion-beli koncertjét társítják. Ekkor kezdett Siklós Péter is, akinek számos jazz riportképe látható a kiállításon. Az újabb kori magyar jazztörténet fontos képi ábrázolásai az LP-ken és a CD-borítókon látható alkotások. Ezekből meglehetősen széles választékot állítottunk össze, de ez a tényleges anyagok sajnos így is csak egy százaléka lehet. Jazz tematikájú festmények közül Gyémánt László, Nyakas Attila és Külüs László alkotásait válogattuk be” – mondja Simon Géza Gábor. Önálló felületet kaptak emellett a magyar jazz külföldön elismert nagyságai: Dudás Lajos, Szabó Gábor, Zoller Attila és főként Bacsik Elek, akinek életművét Simon jelenleg is elmélyülten kutatja. A múzeumban emellett néhány ritka hangszer (gitárcitera, gitárbendzso, különleges altszaxofon, régi dobfelszerelés) is látható.

A kiállításához kamarakonzertek csatlakoznak: januárban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékének növendékei, februárban Binder Károly (zongora) és Borbély Mihály (szaxofon) duója, márciusban a Szabó Sándor–Major Balázs–Hendrich Roland Trió, míg áprilisban a Halper Hendrix Experiment, valamint Csík Gusztáv együttese lép színpadra. Március közepén – hazai és külföldi résztvevőkkel – jazzkutatói konferenciát rendeznek ugyancsak a múzeumban, míg áprilisban bemutatják Simon Géza Gábor új kötetét, amelyben a 90 éve született, páratlan tehetségű magyar hegedűs-gitárosnak, Bacsik Eleknek (1926–1993) állít emléket, ritka hangfelvételek kíséretében. ■

Magyar jazzfókusz a téli szezonban

Különös figyelem vetül az elkövetkezendő hónapokban a hazai jazztörténelemre, és nem csak a Magyar Jazz Szövetség jubileuma ad okot rá, hogy saját kiválóságainkat ünnepezzük. A *Műpá*ban még az óévben, akár karácsonyi ajándéknak is kiváló koncertre kerül sor: december 21-én a **Balázs Elemér Group** 15 éves fennállásának alkalmából szólaltatja meg legkedveltebb számait a Fesztivál Színházban, a Jazzműhely sorozat zárókoncertjeként. Vendégük a magyar gyökerekkel is rendelkező, itthon is jól ismert Rick Margitza szaxofonos lesz.

A következő, kilencedik Jazz Showcase, ismét visszakanyarodik a kezdeti célkitűzéséhez, és csak a hazai feltörekvő jazzgenerációra irányítja figyelmét. Január 22-én, 23-án és 24-én a délutánonként fellépő három-három ifjú titán csapat – új gyakorlatot meghonosítva – nemzetközi zsűri előtt méri össze tehetségét. Az este nyolckor, a Fesztivál Színházban kezdődő koncerteken pedig olyan előadók lépnek fel, akik, így vagy úgy, a magyar jazzpedagógia büszkeségei. Pénteken, 22-én a honi jazz jó hírét Amerikába vivő, a nyolcvanas évek óta a Berklee College of Music zongoraprofesszoraként tevékenykedő **Gárdonyi László** zongorista-zeneszerző triója, benne John Lockwood bőgős és Yoron Israel dobos ad koncertet. Másnap, 23-án a hazai tehetségek útját már 2000 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem jazz tanszékének vezetőjeként egyengető **Binder Károly** új kvartettje, vendégük, **Dresch Mihály**, illetve a velük közreműködő Kiss Borbála és Zsikó Zoltán mutatja be Binder két új lemeze, az *Old Dreams, New Dimensions* és a *Retropolis 2* anyagát. Végül a záró napon, 24-én három olyan fiatal zongorista áll a pódiumra, akik 2015-ben a Montreux Jazz Solo Piano Competition döntősei voltak. **Oláh Krisztián**, **Tálas Áron** és **Gayer Máttyás** szólóban, saját triójával és együtt is bővíti majd a billentyűket.

Immár megszokottá válik, hogy az őszi sztárparádé után februárban is jelentkezik a Jazzlegendák sorozat újabb kiadása, s ez alkalommal egy hazai legenda, **Oláh Kálmán** szerzői estjének ad otthont a Bartók Béla Nemzeti Hang-

versenyterem. A lenyűgözően sokszínű zongorista, zeneszerző kétrészes estjén először szimfonikus zenekarra írt, ismert, át dolgozott és újonnan komponált művei csendülnek fel a **Kovács László** vezette **Óbudai Danubia Zenekar** és egy lefegyverző combo, a **Joshua Redman** szaxofonossal kiegészülő **Oláh Kálmán Trió** (benne Barcza Horváth József és Balázs Elemér) tolmácsolásában, a második részben pedig ugyanez a nem mindennapi kvalitásokat felvonultató kvartett játssza Oláh lassan örökzölddé érő jazzdarabjait.

Joshua Redman

Fotó: Jay Blakesberg

A *Zeneakadémia* decemberben három, a jazz különböző irányzatait és formációit otthonosnak érző előadót fogad: Mikulás estjén a Solti Teremben a **Silence Fiction** kvartettnek – nagy megtiszteltetésére – **Binder Károly** és **Borbély Mihály** több évtizede egymást inspiráló duója lesz a vendége. A koncert után pódiumbeszélgetésre is sor kerül. 18-án a Nagyteremben a **Modern Art Orchestra** ünnepli tizedik születésnapját, ami egyszerre tűnik kevésnek, mivel története részben az Ős-Budapest Jazz Orchestra történetjének továbbfonódása, részben soknak, hiszen a Fekete-Kovács Kornél vezette MAO olyan referenciasorral büszkélkedhet, amelyet egy évtized alatt összehozni kivételes teljesítmény. A sor ezen az estén **Benny Golson** szaxofonon és **Randy Brecker** trombitamágus névével gyarapodik.

A **Benkó Dixieland Band** ebben az évben alapító-klarinétosa, Benkó Sándor 75. születésnapját ünnepelte, ...És él a dixie!" című showja egyben a zenekar hazatérése is a Zeneakadémia Nagytermébe. Hagyományos óévbúcsúztató koncertjükön **Berki Tamás** és **Micheller Myrtil** vendégszereplésével lesz teljes az előszilveszteri hangulat.

Már 2016-ot írunk, amikor a **Sárik Péter Trió** és különleges vendégei nemes gesztusként az autizmussal élők számára adnak jótékonyági koncertet. Január 24-én a Nagyteremben három olyan művész csatlakozik a népszerű hármasszöveghez, akik rendkívül eltérő szint képviselnek a jazzéneklésben, és kapcsolódási pontjaik is másként alakultak ki Sárikékhoz. Ők: **Berki Tamás**, **Harcza Veronika** és **Luiza Zan**.

Február 26-án a Solti Terem egyedülálló találkozás helyszíne lesz, amely – gondolhatnánk – már évekkel ezelőtt létre jöhetett volna. **Binder Károly** és **Oláh Kálmán** a hazai jazz-zongorázás stílusteremtő, iránymutató alakjai, ráadásul mindketten oktatják is a jazzt a Zeneakadémia falai közt. Kézzongorás estjük a Jazz itt! sorozatban ritka csemegének ígérkezik.

Gárdonyi László

Fotó: Richard Comde

Zhenya Strigalev

A BMC-ben is fontos lesz a magyar szál a tél folyamán. December 5-én az itthon jól ismert benini gitáros, *Lionel Loueke* lesz a vendége **Bacsó Kristóf Triadjának**, majd 9-én egy megtisztelő felkérés keretében társintézményként ünnepli az Opus Jazz Club az amszterdami Bimhuis 40. születésnapját; ebből az alkalomból **Lukács Miklós** vendégeskedik a holland zongorista, **Michiel Braam** koncertjén. 10-én a Jazzy Live sorozatban a **Pátkai Rozina Quintet** fogadja az amerikai **Wayne Tuckert**, aztán 12-én a Take the MOL Train soron következő járatán a francia **Yves Robert Trió** mutatja be új albumának anyagát. December 17-én a **David Helbock-Lorenz Raab Duo**, aztán egy koccintást követően január 9-én a **Muriel Grossman Quartet** a j(A)zz! sorozat következő kiadásában tárja elénk a Lajtán túli jazztörekvéseket. 14-én a **Subtones** csapat ad randevút **Jónás Verának**, 29-én pedig az **Elek István Quartet** fogadja „Gyafi”-t, azaz Gyárfás István gitárost.

Jó ideje megszokhattuk már, hogy nemzetközi jazznagyságokat Budapesten nem csak a több száz embert befogadni képes koncerttermekben hallhatunk, hanem intimebb, testközelí módon is élvezhetjük zenéjüket – a BJCben. A Világstárok a Budapest Jazz Cubban sorozat következő kiadójaként előadójaként **Zhenya Strigalev** szaxofonos, aki annak ellenére, hogy St. Petersburgben született, amerikai. Valójában nem az egykori Leningrádban, hanem a Floridában található városban látta meg a napvilágot. Tanulmányait Lee Konitz, Dave Holland, Mark Turner és Gerard Presencer segítették, a londoni Royal Academy of Musicon. Bár Strigalev a csapatkapitány, társai ismertebbek számunkra: Joshua Redman mellett, a James Farm zenekar alapembereként, Kurt Rosenwinkel együttesében, Terence Blanchard albumain és Gretchen Parlato oldalán is hallhattuk a zongorista **Aaron Parkst**. **Tim Lefebvre** igazán sokoldalú basszer, aki Chris Bottitól, Chris Potteren át Uri Caine-ig a legkülönbözőbb zenékben ad megbízható, mégis egyéni kíséretet. Eric Harland dobos és Parks életrajzában nem kevés a kapcsolódási pont: a James Farm, Redman és Blanchard mellett McCoy Tyner és Charles Lloyd is számít atmoszférateremtő játékára. A koncertre december 17-én kerül sor.

Gramofon-összeállítás

További információ: www.mupa.hu; www.zeneakademia.hu;
www.bmc.hu; www.bjc.hu

FON
TRADE MUSIC

**EGY VALÓDI
HANGSZERÜZLET.**

Hatalmas kipróbálható és
összehasonlítható kínálat.

www.fontrademusic.hu
1081 Budapest,
Kiss Iózsef utca 14.
Tel. (+36 1) 210 2790
Nyitva tartás:
h-p 9⁰⁰-17³⁰

„Már jön is az ajtón az örök elégedetlenség”

Beszélgetés Szabó Balázs énekes-zenekarvezetővel

A 2009 óta működő Szabó Balázs Bandája alapvetően három lábon álló zenekar: a szövegközpontúság, a népzenei motívumok és a sűrű műfaji váltások egyaránt meghatározói a zenekar muzsikájának. A mostanáig három albumot kiadó együttes képviselte januárban Magyarországot Groningenben, az Eurosonic Noorderslag fesztiválon. Legutóbbi lemezük (Élet elvitelre) Fonogram-díjas lett idén az Év alternatív albuma kategóriában. A zenekar alapítójával, a multiinstrumentalista Szabó Balázssal beszélgettünk.

Gramofon: Az októberi nemzeti ünnepnapon sikerült találkoznunk. Mint mondtad, munkából jössz és dolgozni mész majd vissza. Ennyire elfoglalt vagy?

Szabó Balázs: Nagy munkában vagyok épp: a debreceni Csokonai Színház felkérésére írtam zenét a Csongor és Tünde című előadáshoz, ehhez rögzíték sávokat, és forró dróton vagyok a rendezővel. Jó pár éve próbálgatom a szárnyaimat e téren, bábszínházban és kőszínházban egyaránt, de mindig nagyon izgalmas számomra ez az alkalmazott zenéírás.

G.: Tudatosan állsz több lábon vagy egyszerűen így hozta a sors?

Sz. B.: Bizonyos fokig szándékosan állok több lábon. Zenészként, színészként nem feltétlenül gondolom azt, hogy a történetem bebetonozott talapzaton jár-kelek. Kölyökkorom óta felkészült vagyok arra, hogy holnaptól akár egészen más elfoglaltság vár rám, mint a megszokott. De sokat köszönhetek a sorsnak is: meghatározó életeseményeim alakultak annak mintájára, mint például amikor váratlanul kaptam egy telefonhívást, és „másnap” már repültem is Dél-Koreába. Másrészt maga a színházi, bábszínházi munka is megkívánta, hogy kicsit mindenhez értsek. Mivel a zene, a színház, az utcaszínház mind szerelem számomra, ezért nem nehéz ezeket a „terheket” cipelnem. Ami nehéz, hogy átlássam azt a sok mindent, amivel egy időben foglalkozom. A bábszínházazásból most pihenek épp. Van ugyan egy-két futó darabom: többek között Kiss Erzsivel a veszprémi Kabóca Bábszínházban és a kecskeméti Ciróka Bábszínházzal is játszom még, de újakba most nem fogok.

G.: Mikor köteleződtél el a zenélés mellett?

Sz. B.: Valamikor gimnazista éveim derekán csapott meg annak a szele, mennyire más egy vonatút, vagy egy táborút körüli ücsörgés, ha jelen van egy gitár és egy gitáros is. Vagy hogy milyen lélekgyűjtő tud lenni egy téli váróterem, ha van élőzene is. Régen gyakran megeseget velem, hogy a vonatok késése miatt órákat kellett eltöltenem utastársaimmal a váróteremben, és mivel akkoriban állandóan lógott a hátamon egy gitár, valahogy mindig előkerült. Megszólaltak a dalok, én pedig sokszor átélhettem, hogy az emberek körülülnek, mi több, körülölelnek, amiből aztán remek beszélgetések, nagyszerű emberi kapcsolatok születtek. Akkoriban persze még nem merült föl bennem, hogy ez legyen a hivatásom. Mire aztán bábszínészként Kecskemétre érkeztem, már sok-sok önálló zenei estém voltam túl, jelentek meg saját dalaim, és vers-megzenésítések is. Épp az egyik előadásra próbálva játszottam el néhány saját dalt a színházban, amit meghallgatott a hangtechnikus barátja, Fankadeli Feri, és azt mondta: úgy érzi, remekül tudna rappelni a játékomra. Ebből a találkozásból indult el aztán a Suhancos zenekar kalandja.

G.: Olvastam, hogy amikor 2009-ben megalakítottad saját együttesedet, a Szabó Balázs Bandáját, akkor a Suhancos közönségének jó része veled tartott.

Szabó Balázs: „A jó dalok az évek múlásával előnyükre változnak, akár a jó bor”

Sz. B.: Azért nem volt ilyen egyszerű történet ez, de sokan elkísértek és kísérnek máig is a saját kis megálmodott utamon – ez igaz. A Suhancos zeneisége leginkább az én vállamon nyugodott, én írtam a zenéket és az énekelt szövegeket is. Akik ezt a részét szerették a zenekarnak, azok nem lepődtek meg a folytatáson, és talán ezért is tartottak velem.

G.: Mikor és milyen hatásra fertőzött meg a népzene?

Sz. B.: Későn érkezett hozzám a népzene, csak a húszas éveim elején, amikor színész barátaim elvittek egy filmes táborba – ott sikerült élőben farkasszemet néznünk egymással igazán. Meghívtak néhány népzeneeszt muzsikálni a táborba, és azonnal magával ragadott az, amit csinálnak és amit muzsikálnak. Ebből az élményből táplálkozva megpróbáltam behozni az elherdált, tudatlan éveket. A jó sors szele is segített: Debrecenben megszűnt a moldvai csángó táncház, mire zenekart toboroztam, sok tanulás és próba következett, végül megalakult a Sugalló zenekar és megpróbáltuk pótolni ezt az űrt. A Sugalló immár több mint tízéves és szerencsére mindig volt, aki tovább lökje a hajót. Hiányzik a mindennapjaimból a táncházás holdba nézés, szóval kutatom a napokat, amikor kicsit sűrűbben vendégek lehetek.

G.: A Szabó Balázs Bandája már a megalakulása óta a népzenei alapokra, a gyakori műfajváltásokra és a szöveg fontosságára épít, vagy ez csak menet közben kristályosodott ki ilyenné?

Sz. B.: Ez a háromlábúság az elejétől kezdve tudatos. A Suhancos-korszakomban nagyon sokat tanultam hangszerelésből, zeneszerzésből, szövegírásból, amit később a saját zenekaromban is tudtam kamatoztatni. A sokféleség az együttes tagjainak zenei előéletében is megmutatkozik: népzeneész, rockzenész, még hiphopos múlttal rendelkező muzsik is van közöttünk. Úgy működünk, hogy előre elküldöm a srácoknak az ötleteimet, az előre felvett dob-basszus-gitár-vonós szólamokkal együtt, illetve a vokált. Aztán a próbán megvitatjuk, és ha netán úgy van, akkor újra szétszedjük, majd újra összerakjuk azokat, egész a végeredményig. De koncerteken is még sokat változnak a dalok.

Fotó: Nagy Márton

Szabó Balázs: „Későn érkezett hozzám a népzene, de megpróbáltam behozni az elherdált, tudatlan éveket”

G.: Úgy tudom, túl nagy teret azért nem engedsz a koncerteken az improvizációnak.

Sz. B.: Szeretek egy minimális biztonságot tudni a színpadon, hogy a közönség minden helyszínen ugyanazt a minőséget és hangulatot kapja, amiért eljött a koncertünkre. Természetesen a banda kiválóan tud improvizálni, ez azért ki is szokott derülni, hiszen ez az élő zene varázsa és sajátja.

G.: Hogyan írnád le azt a zenei ívet, amely első lemezetektől (*Megszalagató – 2010*) az *Ájtások* című dupla-albumon keresztül a tavalyi lemezig (*Élet elvitelre*) terjed?

Sz. B.: Ugyanúgy írom a dalokat, mint régen, de azt tapasztalom, hogy az idő múlásával egyre mélyebb sugallatok érnek, így bele kell tanulnom újra meg újra, hogyan vagyok képesek ezeket életre hívni. Hatalmas érzés, amikor az ember képes kiírni magából. Ilyenkor egy pillanatig megnyugodva, hátradőlve, kívülről szemlélheti az alkotását, de aztán már jön is az ajtón az örök elégedetlenség. Tanulni kell, hogyan fogalmazza ki magát az ember, hogy érthető is maradjon. Visszatérve a fejlődéstörténetre, azt hiszem – ebből a tanulásból kifolyólag is –, hogy egyre jobban közelítenek az elkészült dalok arra, amit belülről hallok, és ki tudja még, hol az út vége. Ma már nem szólnak ugyanúgy a régi dalaim sem, mint a születésükkor, de nem is törekszünk rá, hogy így legyen, hisz sokat változtam magam is és a zenekar is, és közben a világ sem áll egy helyben. Jó néha leporolni a régi dalokat, merem hinni, hogy a jó dalok az évek múlásával előnyükre változnak, akár a jó bor.

G.: Milyen élményekkel gazdagodtatok Magyarországot képviselve a januári Eurosonic Noorderslag fesztiválon, a hollandiai Groningenben?

Sz. B.: Nem éreztem hátránynak, hogy a korábban említett három lábunkból az ottani közönség nyelvismereti hiányából fakadóan az egyiket elvesztettük, és eszünkbe sem jutott, hogy néhány dalunkat angolul adjuk elő. A zene számomra annyira intuitív, hogy nem idegesít, ha történetesen nem értem a szöveget: én simán beleszeretek egy afrikai zenekarba, akik saját anyanyelvükön énekelnek. Az ember egyszerűen megérzi, hogy mit mesél az énekes. Visszatérve a fellépésünkre: én úgy érzem, hogy helyt álltunk, a közönség velünk volt, szerették és nagyon lelkesek voltak. Bízom benne, hogy ezzel a fellépéssel nekünk is sikerült kicsit felkeltenünk a magyar zene és zenekarok iránti érdeklődést.

G.: Francia nyelvű ének is hallható legutóbbi lemezeteken. a belga énekesnő Julie Rens jóvoltából.

Sz. B.: Feltétlenül szeretnék még együtt dolgozni Julie-vel, a közös munkán keresztül jó barátság is szövődött közöttünk. Nem biztos, hogy a következő lemezünkön szerepelni fog, de talán egy különös koncerten vagy dalban jelen lesz ő is. ■

Szabó Balázs Bandája a Facebookon:

<https://www.facebook.com/szabobalazsbandaja>

Mesterek és tanítványok

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.” (Kodály Zoltán)

Koncertjeinken Kodály sorainak szellemében célunk a folytonosságot megmutatni, az idősebb és fiatalabb zenészeket, az egymástól tanuló generációkat, a mestereket és a tőlük tanuló, ihletet szerző tanítványokat egy színpadra állítani.

január 30., 19 óra

Ségercz Ferenc mestereivel és tanítványaival

március 5., 19 óra

Csendesné Tóth Lilla mestereivel és tanítványaival

Hagyományok Háza
Tegnapot a holnapnak!

1011 Budapest, Corvin tér 8. | (+36-1)225-6056

facebook.com/hagyomanyokhaza

www.hagyomanyokhaza.hu

„Páratlan lehetőséget kaptunk”

Kelemen László főigazgató a Hagyományok Háza felelőségéről

Ünnepi hangulatot áraszt decemberben a budai Corvin tér. A karácsonyi vásáron a hagyományos kézművesség termékeit vásárolhatják meg a látogatók. A Hagyományok Háza is ünnepi akciókkal kínálja a könyveket, lemezeket, s nemcsak évzáró, hanem újévköszöntő előadások is lesznek a programjukban. Kelemen László főigazgató a rendezvények mellett az intézmény felelőségéről és hatalmas feladatáról is beszélt.

➤ Réfi Zsuzsanna

Fotó: Berecz Nóra

„Hagyományteremtő szándékkal indítottuk el három évvel ezelőtt a decemberi vásárt – meséli a főigazgató –, hiszen nagyon sokféle karácsonyi mustra létezik, mi pedig arra törekszünk, hogy a hagyományos kézművességet mutassuk be.” Az adventi vásárra december 4–6. között várják az érdeklődőket, s nem csak a Corvin téren. Ebben az időszakban

ugyanis a Hagyományok Házában kiadványvásárt szerveznek, ahol az érdeklődők jelentős kedvezménnyel juthatnak hozzá az intézmény és a meghívott kiadók könyveihez, CD-ihez, DVD-ihez.

Erdélyi hagyományőrző mesterek kapják annak a jótékonyági estnek a bevételét, amely december 5-én este kerül színre, és immár harmadik alkalommal szerveződik a nehéz helyzetben élő népzeneészek megsegítésére. „Nagyon sok olyan kárpát-medencei, hagyományőrző mesterről tudunk, aki nehéz szociális körülmények között él, sokaknak nyugdíja, de még betegbiztosítása sincsen. S azt gondoljuk, hogy nemcsak a tudást szállt ránk általuk, hanem a felelőség is sorsukkal kapcsolatban. Segítenünk kell nekik, hogy az öregkorukat rendezett körülmények között tölthessék. Most az erdélyi Mezőség három mestere javára szerveztük a koncertet, amelyen Majorosi Marianna, Szalóki Ági, Agócs Gergely, a Tükrös Zenekar és a Téka együttes mellett fiatal művészek lépnek pódiumra; az est házigazdája Sebő Ferenc lesz. A Maneszes Marci bácsi emlékére szerveződő emlékműsort arra használjuk fel, hogy a még élő hagyományőrző népzeneészeknek segítsünk. Az adventi időszakban a vásár után is tartogatunk meglepetéseket: december második hétvégéjén a Háromszék Táncegyüttest látjuk vendégül. December 11-én, pénteken este az Erdélyi menyegző című műsorukat adják elő, másnap délelőtt pedig az egész család ellátogathat Az én mesém című előadásukra. Remélem, jól sikerül ennek a határon túli együttesnek a vendégszereplése – azért is, mert az Erdélyi menyegzőben én is közreműködtem, zeneszerzőként” – teszi hozzá Kelemen László. A 2016-os évet is különleges

koncerttel kezdik a Hagyományok Házában. „Vízkereszt napján rendezzük meg ismét évköszöntőnket a Műpában. Berecz András lesz a program szerkesztője, műsorvezetője, ahol sok kárpát-medencei hagyományőrző lép majd pódiumra a nagyteremben, de a szereplők között van a Magyar Állami Népi Együttes, Herczku Ágnes, Pál István Szalonna, valamint erdélyi és magyarországi idős zenészek is. A nagyszerű, gyerekeknek kiírt Fölszállott a páva vetélkedő győztesei is velünk lesznek ezen az estén.”

Az idei évet összegezve és a tervekről szólva a főigazgató úgy vélekedik: bár fiatal a ház – jövőre ünnepeket 15 éves jubileumukat –, nehéz esztendőket élnek, hiszen hatalmas feladatot vállaltak. „Most jött el az a pillanat, amikor a hagyományos kultúra végképp eltűnik a falvakból. S ezt a házat éppen azért hozták létre, hogy mindezt megőrizzük és visszavigyük az eredeti közegébe, szervezett formában. A vadvirágos rétből házi kertet csináltunk, hogy ezek a szép virágok megmaradjanak... Sok szeretetet és segítséget kapunk – például a televíziós Páva-sorozattól –, s ez ösztönöz, hogy a küzdelmes feladatot folytassuk. Két lábon állunk: a művészeti tevékenység mellett közművelődési feladataink is vannak. Fontos a Magyar Állami Népi Együttes szerepe, de sokan jönnek a tanfolyamainkra is. Szeretnénk mindezt bővíteni, s a népzene, a kézművesség mellett a népi gyógyászzal is foglalkozni, hiszen az utolsó füvesasszonyok és -emberek még élnek. Temérdek tehát a munka, s jövőre felújítás is vár székházunkra, a Budai Vigadóra. Páratlan lehetőséget kaptunk: ezt a budai ingatlant teljesen rendbe tehetjük, hogy végre ne öntsön el bennünket tavaszunként a Duna, hogy modernizáljuk a gépészetét, hogy 65 év után legyen próbaterme az Állami Népi Együttesnek, hogy be legyen fedve a belső udvar, hogy a színháztermet bálteremmé alakíthassuk, s hogy végre újrafelhasználható technológiákat alkalmazhassunk. Ehhez 2016 szeptember végén ki kell költöznünk, a munkát azonban folytatjuk, más játszóhelyeken, bérelt ingatlanokban. Reményeink szerint 2018 első hónapjaiban térhetünk vissza a Corvin téri megújult épületbe.”

Az intézmény honlapja: www.hagyomanyokhaza.hu

„Teszünk bele cifrát!” – Ünnepel a húszéves Fonó

Az idén 20 éves, Prima Prémium díjra jelölt Fonó izgalmas őszt tudhat maga mögött. Helyszínként ismét a nép- és világzene legjavát látták és látják vendégül szeptembertől az év végéig, kiadóként pedig a WOMEX nemzetközi szakemberekből álló zsűrije szerint Kelet-Közép Európában az elsők. Persze az elismerés egy kiadó esetében mindig a művészeknek és a zenéknek szól, de elmondhatjuk: jól válogatnak. A nemzetközi világzenei toplistára ismét kerültek fel a lemezeik közül: a Cimbalibandtól a Moldva még a nyáron, a fiatal Zűrös Banda első lemeze pedig novemberben jutott a legjobb 20 közé.

Fonó / Gramofon

Pár hete látott napvilágot Majorosi Marianna második szólólemeze, amely az érett asszony dalait vonultatja fel. Elmélyült és hosszú időn át dédelgetett munka gyümölcse ez a lemez, amelyet a Kossuth-díjas Csík zenekar kiváló énekesnője zenekari pályafutása mellett örömmel és odaadással alkotott meg, hiszen ez róla, az asszonyról szól, saját, személyes lemez. A Buda Folk Band Saját gyűjtés című harmadik albuma a WOMEX showcase koncertre jelent meg: a nemzetközi piacon egyre ismertebb zenekar előző albuma is szép sikert futott be.

Bár számos európai rádióban szólnak Fonós lemezek, az igazi mégis az a koncertélmény, amivel a FONÓ20 sorozatában is találkozhatunk. A Fonó nemcsak a Sztregova utcai zeneházban, hanem külső helyszíneken is remek év végi és ünnepi koncertekkel készül. A szervezők „tettek bele cifrát”: az Erkel Színházban december 15-én fellép Lajkó Félix és a Dohnányi Szimfonikus Zenekar; a Műpában hagyományosan a Muzsikás ad karácsonyi koncertet; a Csík zenekar a Syma Csarnokban búcsúztatja az évet, míg Boban Markovic a Műpában köszönti, és persze Lajkó Félix is elhúzza szőlóban a „nótáját” január 3-án, a Zeneakadémián.

A Sztregova utcai bázison már december 5-én elkezdődnek az ünnephez kapcsolódó esték: a Pásztornapon ma élő nagy tudású pástorok énekes, táncos és hangszerjátékát ismerhetjük meg. A karácsony előtti két kiemelt világzenei napon a gyimesi és moldvai csángó zenét anyanyelvének tekintő Csángálló és nemzetközi hírví Besh o drom lép fel,

Bognár Szilvia és Herczku Ágnes – két kiváló énekesnő a Fonóban

valamint egy csodálatos ünnepi koncertet kapunk Bognár Szilviától. A két ünnep között mindennap több zenekar muzikája tölti be a házat, vendégeskedik itt Herczku Ágnes az új Bandázom című nagysikerű produkcióval; Harcsa Veronika és Gyémánt Bálint, a Dresch Quartet, az Oláh Gipsy Beats, vagy a Nigériából származó Sena Dagadu. Végül az év a Fonó Folk Szilveszterrel zárul, ahová a legendás Szászcsávási zenekart és a Tékát hívták meg. ■

Bővebb információ és teljes programkínálat: www.fono.hu

Fonó Budai Zeneház

MEGJELENT!

webbolt.fono.hu
www.fono.hu

Buda Folk Band
Saját gyűjtés

Majorosi Marianna
Szerelmesnek
nehéz lenni

Zűrös Banda
Zűrös Banda

A Magyar Rádió 6-os stúdiója – nyolcvan év a magyar zenekultúra szolgálatában (3. rész)

Hangmérnökként a Hatost tiszteltük és becsültük, ám eközben már egy nagyobb, a kor hangzási igényeinek jobban megfelelő nagyzenekari stúdióról álmadoztunk. Az alábbiakban felvázoljuk ennek akusztikai indokait, valamint arra is visszatekintünk, hogy az álmok – bár néha közel voltak a megvalósuláshoz – miért maradtak máig is csupán beteljesületlen vágyak. Írásunkkal egyben a december 1-jén 90 éves Magyar Rádiót is köszöntjük.

➤ Ujházy László

A második világháború előtt épült zenekari stúdiók – így a Hatos is – néhány ezer köbméteresek voltak, ám a hatvanas években a külföldi rádióknál már megjelentek a tízezer köbmétert is meghaladó „igazi” nagyzenekari stúdiók. (Csak tájékoztatásul: ebbe a nagyságrendbe sorolható a Zeneakadémia nagyterme és a kitűnő akusztikájú pécsi Kodály Központ terme.) Felmerülhet a kérdés, egyáltalán miért volt szükség a nagyobb méretekre, hiszen a szimfonikus zenekarok már néhány évtizede a régi építésű stúdiókban is elfértek. Egyrészt megjelent egy olyan akusztikai felfogás, amely a stúdió nagyságát a szereplőszámmal hozta összefüggésbe, s ennek értelmében a 6-osba maximumán csak 25 fő előadót ajánlottak. A nagyobb stúdiók megjelenését emellett hangzásésztétikai változások is sürgették, ugyanis – nagyrészt az induló sztereózáshoz kötődve – megjelent a levegősebb, zengőbb hangzás igénye, felértékelődött a hallástávlat, tehát a távolabbi hangszerek, (pl. fafúvók vagy kürtök) esztétikus, oldott megszólalása. Mindez művi beavatkozások nélkül csak a nagyobb stúdiókban teljesülhetett. Éppen mivel a korábbi csillapított, szárazabb hangzásideált lassan felváltotta a térbeli oldottság igénye, ebben az időben a mesterséges zengetés is egyre általánosabbá vált.

Megjegyzendő, hogy a mai felvételestétika a szereplőszám és a légtér közötti fent említett kapcsolatot már messze túlhaladta, hiszen annak jegyében pl. egy szóló csellószvit akár egy fürdőszobában is felvehető lenne. Ezzel szemben ma már a hangszerszólókat (pl. Bach-szvitet) is sokszor templomban rögzítik.

De mit is jelenthet ez a kissé elvontnak tűnő „levegős hangzás”? Milyen kapcsolatban áll a hangzás a méretekkel? Gondolatban hasonlítsuk össze egy nagy zengésű, pl. csempeburkolatos, de kis méretű helyiség és egy ezzel közel azonos utözengésű nagy tér, pl. templom lecsengését. Az előbbiben – a kis távolságok, s ebből eredően a rövidebb hangutak következtében – a hang megszólalása után azonnal beindulnak a falakról történő első visszaverődések, s a lecsengési folyamat is nagyon korán kezdetét veszi. A templomban a nagy távolságok következtében a megszólaló hangot csak meghatározott késéssel követik az első visszaverődések, s a lecsengési folyamat is később indul be. Ez a „később” csupán néhány száz tíz milliszekundum (ms),

ám érzékelésünknek bőségesen elegendő ahhoz, hogy itt a hangzást „levegősebbnek” ítélje, szemben a kis teremnek a zengés ellenére is bezárt, „nyomott” hangbenyomásával. (Az akusztikában ez a kis késés az úgynevezett időkéscésés-rités, optimális értéke 30-40 ms, amely még nem hoz létre visszahangjelenséget.) Ebből is látható, hogy nem csak a zengés mértéke, hanem időbeli lefolyása is fontos a teremérzet kialakulásánál. Van azonban még egy különbség: a kis helyiségek teremrezonancia-frekvenciái bőven beleesnek a legfontosabb zenei frekvenciatartományba, míg a nagy termeknél ezek annyira mélyen vannak, hogy a hasznos tartományban besűrűsödve már nem okoznak elszíneződést. Ebből is következik, hogy egy nagy stúdióban nagyobb mikrofontávolságok engedhetők meg a hang elszíneződése, kellemetlen elmosódottsága nélkül, ami megint csak segíti az említett hallástávlat esztétikus megteremtését. Érthető tehát, hogy a Magyar Rádióban a hatvanas évektől egyre aktuálisabb feladatot jelentett egy új nagyzenekari stúdió építése, ám ennek sajnálatos meghiúsulása a rádiótörténet egyik szomorú fejezete.

Az új zenekari stúdió tervei

Még a hatvanas évek derekán, fiatal hangmérnök koromban az akkori műszaki igazgató a szobájában egy makettet mutatva így szólt: „Ujházy elvtárs, maga már ebben az épületben fog dolgozni”. Mondanom sem kell, hogy életemben először és utoljára akkor láttam az épületet, akkor is csupán makett formájában. Pedig ez a terv a Rádió jelenlegi telephelyén már tartalmazott egy nagyzenekari stúdiót, hiszen erre a célra rendelkezett beépítetlen, illetve bontásokkal felszabadítható területtel, sőt udvarának erre szánt területe még ma is szabad. A kérdésfelvetés folytatásaként 1985-ben két tervezőintézet is megbízást kapott, hogy ugyancsak a Múzeum utcai üres telekre hangversenystúdiót tervezzen. (Lakóterv: Finta József és MATERV: Dr. Baráth Etele, Gulyás Zoltán, Dobai János). Ennek nyomán két, figyelemre méltóan szép terv született, mindkettőben egy kb. 13 ezer légméteres, valóban korszerű és impozáns hangversenystúdióval. Mindkét terv számolt a szomszédos műemlék palota közönségfogadó szerepével, és az

Foto: Lukács Miklós

A 6-os stúdió a zenekari pódium felől

együttesekhez kapcsolódó próbatermek, hangolók, irodák ottani elhelyezhetőségével.

Melyik európai rádió dicsekedhetne azzal, hogy egy gyönyörű műemlék átrium vezeti át a közönséget az impozáns, modern hangversenystúdiójába? Sajnos mi sem, mert a terv csupán terv maradt: a Rádió még a két változat közötti döntés fázisáig sem jutott el. Milyen tényezők játszottak ebben szerepet?

- A Rádió műsorstruktúrája időközben módosult (nyugati irányból megjelentek a kereskedelmiek okozta viharfelhők), beindult a műsor „magazinosodása”. Egy új döntés értelmében inkább magazinműhelyek építését tervezték, ezzel pedig a hangversenystúdió ügye későbbi ütemre toldott el.
- A hangversenystúdió megnevezésben szereplő „hangverseny” megjelölés ellenérdekeltséget váltott ki a hangversenyek szervezésére szakosodott és akkor még egyeduralgató (egyébként feladatát kitűnően ellátó) országos intézmény részéről, így az bármilyen partneriségtől mereven elzárkózott, holott az együttműködés sok tekintetben mindkét fél számára előnyös lett volna.
- A kilencvenes években a kérdést hangmérnöki oldalról ismét felmelegítettük ugyan, ám próbálkozásunknak most a tervezett Világkiállítás ürügyén az illetékes államtitkári szervek vetettek gátat, mondván, ahhoz kapcsolódóan úgyis épül egy kulturális központ, s ott lesz hangversenyerem. Ez az indoklás egyébként komoly szakmai tévedés volt, hiszen nem tett különbséget egy hangversenyerem (melyben időnként felvételek is készülhetnek) és egy nagy pódiumtérrel rendelkező nagyzenekari stúdió között, amelynek fő feladata a hangfelvétel, s amellyel erősen korlátozott közönségszámmal nyilvános koncerteket is rendeznek benne. Vagyis a hangversenyerem és a hangversenystúdió fogalmak „összemosása” rendkívül hibás döntés volt, no de mit várhatunk attól, ha szakmai kérdésekben nem a szakma, hanem a politika dönt, a szakmáé „csupán” a felelősség...

- Szintén a kilencvenes években a Rádió hivatalos megkeresése nélkül elkészült egy olyan rendezési terv, amely a Rádiót jelenlegi helyéről teljes egészében ki akarta telepíteni. (A készítőnek nyilván fogalmuk sem volt arról, hogy a Bródy Sándor utca 5-7. olykor leomló vakolatú falai mögött az ország máig is első rádiószervezete üzemel, számos értékes stúdióval, hatalmas archívummal, felbecsülhetetlen szellemi értékekkel.) A tervezett kitelepítés árnyékában – érthetően – nem a hangversenystúdió volt a legfőbb kérdés. Egyébként az ilyen kitelepítési, bontási tervek már a nyolcvanas évektől fel-felbukkantak; mögöttes szándékaikat most ne kutassuk, csupán – stílusosan – lelkivilágukat szemléltessük egy rádiójáték-idezettel. 1939-ben Orson Welles így jellemezte a Földet megtámadó marslakókat: „...a roppant éteri szakadékon keresztül hatalmas, hűvös és részvétlen intellektusok figyelték Földünket irigy szemmel, és elméjük lassan és biztosan szötte ellenünk terveit...”
- A nagyzenekari stúdió elleni szimbolikus „fúrások” mellett még egy valóságos fúrás is meg kell említenünk. Időközben arról kaptunk értesítést, hogy a 4-es metró Kálvin tér–Rákóczi tér közötti szakasza érinti a stúdiókat, ám a Rádió akusztikusai és a tervezők közötti jó munkakapcsolat, illetve a gondos tervezés nyomán a zavarás veszélye teljesen elhárult, amit a földszinti stúdiókban végzett zavartalan napi tevékenység máig is igazol.

Próbaterem–hangversenyerem

Az elmúlt évtizedek akusztikai szemlélete e kettőt már egyre markánsabban megkülönbözteti. A próbaterem az aprólékos műhelymunka helyszíne, ennek megfelelően inkább analitikus akusztikai környezetet igényel. Erre az egymás minél jobb hallásának elősegítése, a művészekhez közeli határoló-felületek és egy viszonylag szárazabb akusztika a jellemző, melyben tehát az „ápol s eltakar” elv megtévesztő olvadékonysága kifejezetten káros lenne. Az

Foto: Lukács Miklós

A 6-os stúdió technikai helyiségének részlete

ideális hangversenyterem ezzel ellentétben reprezentatív, inspiráló hangzású, s zengése jól segíti a szövegek szükséges egybeolvadását, illetve természetesen mind az előadó, mind a hallgatóság akusztikai élményét. Ez már elsősorban nem az aprólékos műhelymunka, hanem az akusztikai környezet birtokbavételének (és természetesen az előadásnak) a helyszíne. (Ez a megkülönböztetés egyébként némiképp vitatható: éppen Békésy György mutatta ki egyik vizsgálatában, hogy a terem utóhangsík ideje és az előadó által – automatikusan – beállított dinamika között összefüggés áll fenn, továbbá egy újabb vizsgálat szerint a kis teremben az előadó által megvalósítható dinamika lényegesen nagyobb, mint a húszézer köbméteres nagy hangversenytermekben. Továbbá egy kis próbaterem nem ad felvilágosítást a művészeknek arra vonatkozóan, hogy hangszere hogyan tölt be egy nagy hangversenytermet. Tehát a próbatermi előadás nem lehet teljesen azonos a hangversenytermi előadással, persze a tapasztalat, a jó értelemben vett rutin itt sokat segít.)

Az említett megkülönböztetés szerint a 6-os stúdió a visszafogott méreteiből, rövidebb utóhangsík idejéből eredően inkább a próbaterem követelményeit teljesíti, miközben az ott készült felvételek is intímabb hangzást képviselnek. Ennek megfelelően egyes kamarazenei produkciók céljára ideálisnak mondható. Viszonylagos csilláptottsága olyan zenekari produkciók számára is megfelel, melyeknél fontos az egyes hangszerek, hangszercsoportok akusztikai leválasztása, sőt – mint már korábban említettük – prózai felvételek készítésére is alkalmas. Számos ott készült felvétel bizonyítja, hogy a 6-os egyben a Rádió legnagyobb hangtisztaságú hangjáték-stúdiója.

Bár az eltelt évtizedek alatt megváltozott a hangfelvételtésztika, a 6-os még mindig a Rádió legértékesebb stúdiója. Békésy talán nem is sejtette, hogy annak idején nem csupán korszerű, hanem *maradandó* építményt is alkotott, mely 80 év után is nélkülözhetetlen stúdiója a Rádióknak. Az eltelt nyolcvan évben ezért is mindenkor különleges rangja volt, amikor a bemondó bekonferálta: „Kedves hallgatóink, most kapcsoljuk a 6-os stúdiót!”

A 6-os stúdió mint „akusztikai és kulturális műemlék”

A 6-os stúdió számára – Nobel-díjas akusztikai tervezője, építésének időpontja és a korabeli stúdiótervezésben betöltött kimagasló értéke okán – indokolt az akusztikai jellegű védettség. Egy kimagasló akusztikai megoldás ugyanis ugyanolyan mérnöki alkotómunka, mint pl. egy épület vagy híd megtervezése. Ez a védettség nem magára az épületre, hanem az általa körbezárt „hangtérre” vonatkozik. Látszólag „ingoványosabb” terepre lépünk a kulturális műemlék jelleg indoklásakor. Hívjuk segítségül Hamvas Bélát, aki így ír: „A helyet nem szabad összetéveszteni a térrel. A tér és a hely között az a különbség, hogy a térnek száma, a helynek arca van. A tér, ha csak nem kivételes, minden esetben pontos vonalakkal határolható, területe négyzetmilliméterre kiszámítható és alakja körzővel és vonalzóval megrajzolható. A tér mindig geometriai ábra. A térnek képlete, a helynek génusza van.” Ez a *genius loci* a 6-os másik hatalmas értéke, ám hogy ez a fogalom mennyire egyértelmű, arra álljon itt két példa:

Milos Forman az *Amadeus* című film forgatására visszaemlékezve elmondta, hogy amikor a forgatás előtt Prágában keresték a megfelelő helyszíneket, Peter Schaffer (a film forgatókönyvírója) társaságában megtekintették Prága híres műemlék színházát. „Peter Schaffer egyszer csak eltűnt. A folyosó egyik zugában sírva találtunk rá. Elérzékenyült, mert megtudta, hogy Mozart itt vezényelte a *Don Giovanni* ősbemutatóját.” Egy művészember így képes átérezni a hely szellemét, amikor az a lelket megérinti. A 6-osban ugyan Mozart nem vezényelhetett, ám ha meggondoljuk, hogy nyolcvan év alatt kik fordultak meg falai között, s adták művészetük legjavát, többek között a mi gyönyörűségünkre is, akkor e stúdióknak ugyanígy megvan a „szelleme”, csak rá kell hangolódniuk. De vajon mindenki képes erre? Egyik kulturális „megmondó” személyiségünk – nevét a sajtóper elkerülése érdekében inkább hallgassuk el – ez év áprilisában ezt nyilatkozta: „a Rádió volt épülete borzalmas fekély a város testén”. Íme, így lehet kilencven év rádiósainak összes küzdelmét egy mondatban bemocskolni és semmissé tenni, ha csupán a „körzővel, vonalzóval megrajzolható” tekintjük, de nem érint meg bennünket a „hely génusza”!

Végül a 6-os akusztikai tervezőjére is emlékezve, sorozatunkat zárjuk Békésy György mindenkor aktuális gondolataival: „Sokan kérdezik tőlem: mit tennék, ha az életet újra kellene kezdenem? Azt hiszem, akkor is tudománnyal szeretnék foglalkozni. Iskolatársaim közül egyesek milliomosok lettek, és igen kellemesen éltek. Alig kellett küzdeniük az életben, mindent meg tudtak vásárolni, ami megvásárolható. Én mégis azt gondolom, hogy az életben szükségünk van a harcra, az akadályok leküzdésére. Életemben háromszor elvesztettem mindenemet, mégis mindig engem irigyeltek, és én sohasem irigyeltem másokat. Mindennek vannak előnyei és hátrányai, és az egyensúly a kettő között igen kevésen múlik. Minden attól függ, hogyan használjuk fel lehetőségeinket. Nem az a fontos, hogy mink van, hanem az, hogyan használjuk.” És tegyük hozzá: hogyan becsüljük meg! ■

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

THE SOUL OF LADY HARMSWORTH

**Baráti Kristóf – hegedű,
Farkas Gábor – zongora
Hungaroton**

HCD 32760

Korábbi felvételeik és hangversenyprogramjaik ismeretében afféle „ujjgyakorlatoknak” számítanak a két korongon szereplő művek. De milyen ujjak – és milyen gyakorlatok! Végigtekintve a műsoron, a hegedű-CD 13, a gordonka-CD 19 trackje miniatűröket sejtet, s többségük valóban az. Rövid lélegzetű önálló darabok, ciklusokból kiragadott tételek, valamint ciklikus művek egyaránt szerepelnek a kínálatban. Mert igazi kínálat ez: olyan hallgatnivalók, amelyekre szinte bármi-bármikor szívesen szakít időt. „A két fiatal tehetség első Hungaroton-korongjai afféle jutalomjátékok” – így nyilatkozott e lemezekről Hollós Máté, a Hungaroton vezérigazgatója. A kiadó megújult profilja lehetővé teszi ilyesfajta műsorok rögzítését – olyan előadók tolmácsolásában, akik több nemzetközi megmérettetésen is kiválóan szerepeltek. Jutalomjáték a művészek számára – akik részt vehettek a program kialakításában –, s persze jutalomjáték a zenekedvelők számára, hiszen mind Baráti Kristóf, mind Várdai István népszerű a koncertlátogatók sorában. Várhatóan hamar gazdára találnak tehát a korongok – még akkor is, ha a hallgatnivalók (részben vagy egészben) ingyenes-letöltős úton-módon is hozzáférhetőek. Mert a hangfelvételek birtoklási vágya időnként csökkenhet, de korántsem szűnik meg – elég egy-egy nagyszerű hangverseny szünetében megfigyelni, milyen kelendőek az élmény hatása alatt akár a szereplők felvételei, akár pedig a hallott műsorszámoké.

Nagy érdeklődésre tarthat számot a népszerű műsor, amely – s ezt hangsúlyozni kell – korántsem afféle ráadás-szám-gyűjtemény. Baráti Kristóf műsorán a Sarasate, Wieniawski és Ernst darabokat követően Csajkovszkij 42. opusa szerepel (Egy kedves hely emléke), amelynek három tétele (Méditation, Scherzo, Mélodie) különböző mértékben ismert; s a finálét Paganini bravúrdarabjai adják. Mint a felvétel sajtó-bemutatóján Baráti elmondta, kísérőjével, Farkas Gáborral a stúdió-léggörben is olyan előadásra törekedtek, amellyel a könnyedebb darabok ráadás-szám atmoszféráját felidézik a felvétel hallgatójában. Tehát korántsem makulátlan-steril minőségre törekedtek – szerencsére, felkészültségükből adódóan, ez szinte „önjáróan” megvalósult. A virtuóz darabok „nehézségét” így korántsem az előadói igyekezet példázza

– épp a lendületes-magabiztosság kápráztatja el a hallgatókat.

Ilyesfajta albumokat régi korok nagy előadói is készítették – öröm tehát, hogy az a két vonós-művész, akinek a neve már fiatalon bekerült a magyar előadóművészet-történet kiválóságai közé, olyan hallgatnivalót örökít meg, amely iránt – miként az a hangrögzítés kezdete óta dokumentált – mindig is volt (s vélhetőleg lesz is) igény. Várdai István válogatása sajtóosan hívja fel a figyelmet hangszerének (köztudottan) éneklő jellegére: úgy transzformálja a „dalok szöveg nélkül” műfajtipust, hogy hangszerén szólaltat meg (értelemszerűen szöveg nélkül) dalokat. Ha valaki nem ismerné a Schumann-dalokat (Mondnacht, Zwielicht), akkor is megszólitva érzi magát e megihitt-személyes kezdet által. Mendelssohn és Sukon át vezet az út Mahler Vándorlegény-dalai közzül kettőhöz. A jól felépített dramaturgia Rahmanyinov méltatlanul ritkán játszott, hatásos tételpárjába (Két darab), s a többféle átiratban népszerű de Falla-műbe (itt a hattedéles Suite Populaire Espagnole hallható) torkollik. A zongorakíséretes, hegedű, brácsa vagy gordonka által egyaránt megszólaltatható késői Liszt-mű (Romance oubliée) és a Fauré-gyöngyszem (Álom után) ívét két további Schumann-dal kerekíti le, hogy – afféle tényleges ráadás-számként – Kreisler Szerelmi bánatával búcsúzzon az időtlenítő zenei folyamattól a hallgató.

Komolyzene – másképp. Így is jellemezhetnének ezeket a mindenki érdeklődésére számot tartó összeállításokat. Végigkövetésük során néha azzal szembe-sül a rendszeres zenehallgató, hogy egy némely fül-bemászó dallamot akár együtt is dúdol az előadóval, de nem tudja szerzőjét-előadóját. (Miként a hangversenyek ráadás-számjai is, konferálás híján, gyakran hozzák zavarba még a szakmai közönséget is.) Most van mód „hozzátanulni” az adatokat az élményekhez – és felfedezni, hogy az oldott környezetben közös nevezőre hozhatóak a ráadás-számként közismertnek tekinthető, s a ritka játszottóság okán szinte ismeretlennek ható darabok. S aki e felvételek alapján ismerné meg a két kivételes tehetséget, vélhetőleg más felvételeik iránti érdeklődésével erősíti lemezgyűjtői hajlandóságát.

Fittler Katalin

SINGING CELLO

**Várdai István – gordonka,
Julien Quentin – zongora
Hungaroton**

HCD 32741

JELMAGYARÁZAT A KRITIKAI ROVATHOZ

★ ★ ★ ★ ★

● ● ● ● ●

● ● ● ● ○

● ● ● ○ ○

● ● ○ ○ ○

● ○ ○ ○ ○

Remekmű

Kiváló

Jó

Átlagos

Elfogadható

Gyenge

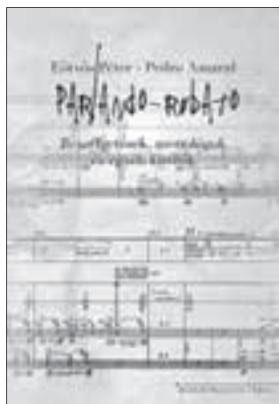
KOMLÓS KATALIN:
TANULMÁNYOK A 18. SZÁZADI ZENE TÖRTÉNETÉBŐL

A *Tanulmányok a 18. századi zene történetéből* című kiadvány Komlós Katalin zenetörténész 70. születésnapjának tiszteletére jelent meg. A kötet közel harminc esztendő tudományos munkásságából ad válogatást a szerző főbb kutatási területeiről: Carl Philipp Emanuel Bach, Joseph Haydn és Mozart életművének különböző aspektusokból való vizsgálatával. Ahogy az előszóban is olvasható: „Stílustörténeti, műfaj történeti, elemző munkák éppúgy találhatók köztük, mint interpretációval, előadói kérdésekkel foglalkozók; zeneelméleti tárgyúak éppúgy, mint általános histográfiái áttekintést célzó.” Olyan tanulmányok gyűjteményét tarthatja kezében az olvasó, melyek eddig jobbára rangos, angol nyelvű tudományos kiadványokban láttak napvilágot, így a hazai érdeklődők csak nehezen férhettek hozzá. Az írások csaknem fele a szerzői fordításoknak köszönhetően most olvasható először magyar nyelven is.

A kötet sokszínűsége egyfelől Komlós Katalin színes tudós-személyiségéből fakad, másrészt – amellett, hogy kutatási területének nemzetközileg elismert szaktekintélye –, jeles fortepiano-művész is. Ezért írhat hitelesen és meggyőzően interpretációs kérdésekről, hiszen az elemzett művek nagy részét saját előadói praxisából ismeri. Ahogy a gyakorló muzikus tapasztalatai világosan tetten érhetők a lapokon, úgy életművének harmadik nagy területe, a pedagógia is hangsúlyosan megjelenik írásaiban. Sokat tanulhatunk a doktori disszertációja forrásanyagából táplálkozó dolgozatból, mely az 1780 körüli bécsi zongoratrióról ad alapvető műfaj történeti áttekintést. Hasonlóan izgalmas olvasmány a Mozart és Clementi közti versengés tanulságainak levonása. Bár a kiadó az ünnepeltnek szánta ajándékol a kötetet, azt mégis mi, az olvasók kaptuk meg Komlós Katalintól.

Kovács Ilona

Rózsavölgyi és Társa
512 oldal

EÖTVÖS PÉTER – PEDRO AMARAL:
PARLANDO RUBATO
Beszélgetések, monológok és egyéb kitérők

Sokszor és sokan jóstolták az opera műfajának halálát; ismerjük a híres-hírhedt boulezi megfogalmazást: „Robbantuk fel az operaházakat”. De azt is tudjuk, hogy a misztikus műfaj él – születnek kortárs operák, nem utolsósorban Eötvös Péter tollából. A zeneszerző a legjelentősebbek közé tartozik: egy-egy operájának bemutatóját mindig nagy várakozás előzi meg. A *Parlando rubato* című kötet Eötvös kilenc operáját veszi górcső alá: a 2010-ig írt zenés színházi darabokat. A kölni években született, nagyon kis apparátust foglalkoztató *Harakiritó* és a két évvel későbbi *Radamestől* kezdve a tizenkét képből álló *Az ördög tragédiájáig* – ennek az operának a „másik verziója” az eredeti szövegből kiinduló *Paradise Reloaded* (*Lilith*). A leghitelesebbtől, magától a zeneszerzőtől kapjuk az elemzéseket, reflexiókat – egészen más megvilágításban fogjuk hallgatni ezeket a műveket. Már az Előhang is rendkívüli, de minden egyes fejezet tartalmaz, olvasmányos, tele érdekességgel. Eötvös és a beszélgetőpartner, Pedro Amaral nem esik abba a hibába, hogy csak vegytiszta, száraz elemzéseket adjon; szóba kerül a(z Eötvösre jellemző) hangszerelés, a szerepek, kollégák, énekesek. A zenetörténész-karmester-zeneszerző Amaral beszélgetőpartnerként nem csak remek kérdéseivel, de rövid írásokkal segíti elő a művek tágabb kontextusát. A kötet javát két nap budapesti beszélgetései adták, melyet számos levélváltás, más találkozás követett. A beszélgetések, monológok és egyéb kitérők alcímű könyv nyelvezete a mai szóhasználatot, az élő nyelvi fordulatokat követi, ezzel is személyesebbé téve, az olvasóhoz közelebb hozva a műveket. Lebilincselő olvasmány zeneész és nem zeneész számára. Az utóbbi évek egyik legizgalmasabb, magyar nyelven olvasható, zenéről szóló kötete.

Lehotka Ildikó

Rózsavölgyi és Társa
320 oldal

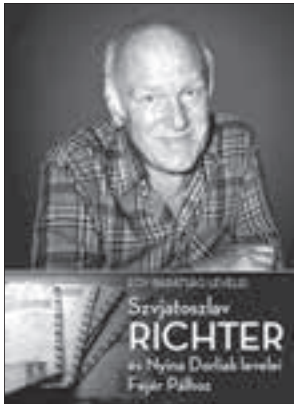
KUSZ VERONIKA:
DOHNÁNYI AMERIKAI ÉVEI

A *musica scientia* sorozatban megjelent kötet alapján a szerzőnek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen 2010-ben megvédett doktori értekezése szolgált. Két nagy részből áll: az első az amerikai évekkal foglalkozik (*Dohnányi Amerikában*, A tanár, Az előadóművész, A zeneszerző); a második pedig az Amerikában komponált művekkel (*Reprezentatív darabok: a Stabat Mater és az Amerikai rapszódia*, Független kompozíciók zongorára és fuvolára, Két versenymű – két történet). Zárszava tartalmaz összefoglaló, a függelék négy listája megannyi hasznos adatot tartalmaz. A tiszteletet parancsoló bibliográfia alapos anyagismeret bizonyítéka, a név- és tárgymutató viszont korántsem teljes.

Az életrajzi rész rendkívül olvasmányos – csak azt sajnálhatjuk, hogy sok az olyan lapalji jegyzet, amely az olvasó számára korántsem könnyen elérhető forrást jelöl, így gyakran meg kell elégednünk kiragadott rövid idézetekkel. A többnyire angol nyelvű forrásoknál rendszeresen ismétlődő „angol eredetiből” megjegyzés nyilván a szerző saját fordítása. A 127. oldalon névelírás gyanítható: zongorakiséretes nagybőgődarabot feltehetően Montag Lajos (nem pedig Imre!) kért Dohnányitól. Az amerikai műveket tárgyaló rész számos terjedelmes kottapéldát tartalmaz, ami nem kell, hogy riasztólag hason a partitúraolvasásban járatlanok számára. Az elemzésekben részletezett hasonlóságok, megfelelések szemléltetésénél hasznosak még akkor is, ha valaki nem olvassa el hangról-hangra, hanem csupán a felrakást veti össze. A formai táblázatok szemléletesek, áttekinthetőek. Hangzó anyag nélkül is tanulságos Kusz Veronika értő elemzése, mivel végeredményben messzemenő következtetéseket von le a kései opusokból. Eléri: az olvasó késztetést érez a tárgyalt művek meghallgatására.

Fittler Katalin

Rózsavölgyi és Társa
360 oldal

EGY BARÁTSÁG LEVELEI

Svjatoszlav Richter és Nyina Dvorliak levelei Fejér Pálhoz

100 éve született Svjatoszlav Richter, a 20. század egyik legnagyobb hatású zongoristája. Közismert, hogy nagyon szeretett Magyarországon koncertet adni. Richter, az ember nagyon ragaszkodott Fejér Pálhoz, aki a zongorista útját segítette, szervezte a koncertjeit akkor, mikor még a nyugati világban nem indult be szédületes karrierje. Egy barátság leveleit olvashatjuk, Richter és Nyina Dorliak, a zongorista társa, kamarapartnere, ápolója tollából a rendkívüli szeretettel, odafigyeléssel gondozott, szép kiállítású kötetben. Kiegészítve a magyarországi koncertek dátumával, műsorával, ráadásokkal, képekkel.

Az 1954–1997 közt írt levelek vagy inkább a borítékban küldött lapok, üdvözlőkártyák egy része csak a koncertekkel kapcsolatos információkat tartalmazza, de az írások nagy része bőségesen említ személyes dolgokat: legyen az betegség, a gyakorlástól való húzódozás, a pillanatnyi lelkiállapot leírása. Richter zenészekről való véleményét sem rejti véka alá. Volt. Nagyon izgalmasak a Richter franciaországi fesztiváljának szervezéséről szóló levelek; a fiatal Kocsis Zoltán (aki a kötet nyitó fejezetét írta) meghívása, Richter véleménye az ifjú titánról. Szívszorítóak Szláva utolsó levelei Páléval – ahogy nevezte Fejér Pált, illetve Nyina híradásai a zongorista állapotáról, a művész halála utáni írás Dorliaktól. A bennünk élő Richter-képet talán a zongorista szép kézírása is segíti. Richter minden helyet kihasznál az írásra, ez látható a faksimile-összeállításból. Talán az sem a véletlen műve, milyen képeket látunk a lapokon, és az sem, hogy Richter nem egy levelében kottapéldával illusztrálta mondanivalóját. A kötet kiváló adalék Richter életéhez, s így megkerülhetetlen kordokumentum.

Lehotka Ildikó

Rózsavölgyi és Társa
240 oldal

PÁVAI ISTVÁN:

MAGYARÓZD NÉPZENÉJE HORVÁTH ISTVÁN GYŰJTÉSEI TÜKRÉBEN

Nem falumonográfia a szó hagyományos értelmében – több is, kevesebb is annál. Az 1909-ben, Magyarózdon született Horváth Istvánnak „írói falurajzként” meghatározott monográfiája a kiindulópont (Magyarózdai toronyalj), s ehhez jön a – többek között – Jagamas János biztatására megörökített hangfelvételek gazdag anyaga, immár népzene-kutatói szempontok szerint kiegészítve. Szembenítve, ütköztetve mások gyűjtéseivel. Horváth István annak a környezetnek a megörökítésére vállalkozott, amelybe ő beleszületett. Évtizedek személyes emlékei alapján énekelte meg faluja öregjeit, s emlékezetére támaszkodva eredt dallamok nyomába, megmenteni próbálva őket a feledéstől.

Pávai jó érzékkel villantja fel a személyesség mozzanatait kétnyelvű (magyar-angol) könyvében, amely ily módon értő kalauz a melléklet gazdag anyagában való tájékozódáshoz. Megint megtapasztaljuk a technika áldásait: a DVD-ROM elképesztően sok adatot-információt kínál (kis helyen, ugyanakkor eleget téve a tallózó keresgélés megannyi lehetőség szempontjának). A legnagyobb haszna a hangzó anyag közlése – ettől válik sokdimenzióssá a könyv olvasása során kialakuló kép. A fonográf-felvételeken edződött népzene-hallgatók ezúttal többszörösen átjárt zongoristámatőr-felvételeket hallhatnak, amelyek között terepen készült tánc-felvételek is vannak. A dalolás többnyire mentes minden elfogódottságtól, hiszen ismerős személy, az előadók között énekesként és táncdallam fűtytős megszólaltatójaként is szereplő „Náci Pista” kérésére vállalkoztak rá. A kötet az elkötelezett ügyesírtet szép példája – a népdalok iránti szeretetet utódaiba (így unokájába, Panek Katiba) is beoltó Horváth István és a népzene továbbéltetésén elhivatott munkálkodó Pávai István részéről.

Fittler Katalin

Hagyományok Háza – MTA BTK Zenetudományi Intézet, 216 oldal + DVD-ROM

BRAHMS: 4. SZIMFÓNIA,

MAGYAR TÁNCOK (NO. 3, 7, 11)

Budapesti Fesztiválzenekar, Fischer Iván

Manapság aligha léphet fel karmester és zenekar azal az igénnyel, hogy újraértelmezze Johannes Brahms szimfóniáit – a standard koncertrepertoár ezen agyonjátszott, s az elmúlt másfélszáz évben feleslegesen elkoptatott darabjait. Az e-moll szimfóniának is legalább 200 hanglemezfelvétele elérhető; csakis a vásárló dönti el, hogy az Arturo Toscaninótól Simone Youngig húzódozó, meglehetősen változatos névsorból kiket preferál. Fischer Iván és a Fesztiválzenekar új lemeze sem célozza egy sosem hallott, új értelmezésben elővezetni a 4. szimfóniát. Ezzel szemben egy friss és megfontolt, ugyanakkor mégis poétikus szemlélettel fűszerezett interpretációban kínálja a darabot, három fűtytős magyar tánc és egy széki népi „encore” társaságában. Tagadhatatlan: korszerű és a jelenre vetítve releváns Brahms-olvasás a Fischeré, hasonlóan az elmúlt években rögzített 1. és 2. szimfónia felvételeihez. Valamennyire igaz, hogy sem a régi titánok emocionálisan túlfűtött előadásait, sem az újmódi necessinálók deromantizáló, objektivistá módra négyesözögesített trendjeit nem kívánja magáévá tenni. Fischer és a BfZ rendkívül precíz játékot nyújt, sosem szem elől tévesztve a műben oldott szenvedélyek elemi sodrását. Mindenekelőtt mívesen és kifejezően formál, s kreatívan nyúl a karakter- és tempóváltásokhoz is. Fischer így az arany középutat járja: a váteszi túlzásoknak nem enged teret, ahogyan a szenttelen tárgyilagosság csapdáját is elkerüli. Előadásának alaphangja a műben megbúvó higgadt, ám folyton kételkedő emberi bölcsesség hangsúlyozása, mely a brahmsi esztétikát éltető polgári megfontoltságot és a művészi közlés, a hatni akarás egyszerre lobogó vágyát tereli a jó ízléssel párhuzamos irányba.

Balázs Miklós

Channel Classics – Karsay és Társa
CCSSA 35315

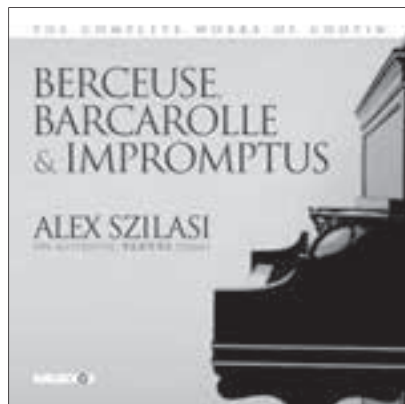

BARTÓK & FOLK
Szent Efrém Férfikar,
Szokolay Dongó Balázs

A szerző halála 70. évfordulójának sajátos jelentősége van a jubileumi alkalmak sorában, ugyanis ekkor szűnik meg a jogdíjfizetési kötelezettség. Tehát az évforduló elmúltával „felszabadul” az életmű, a darabok gyakoribb műsorra tűzése várható. A hangfelvétel-készítés és a hangversenytermi megszólaltatás lehetősége kölcsönösen erősíti egymást – így örömmel fogadjuk a Szent Efrém Férfikar legújabb felvételét. Ez egyúttal a BMC remek műsorpolitikáját is dicséri: ebben az évben kiadásában már megjelent Bartók összes kórusműve (az ELTE-LFZE Kórusossal, Dobszay László vezényletével), most pedig a ritkábban repertoárra kerülő férfikarok ismét rögzítésre kerültek. A világzene iránti érdeklődés megnövekedése minden bizonnyal hozzájárult ahhoz, hogy olyan vegyes műsorok szülessenek, amelyekben együtt szerepelnek a műzenei alkotásokkal az azokat inspiráló népzenei anyagok. Kezdetben az autentikus ősfórrás és a mű egymásutánja adott lehetőséget különleges zenehallgatásra, később mindinkább megkomponált műsorok születtek. A mostanikabb az érdekessége, hogy a férfikarhoz társuló Szokolay Dongó Balázs több hangszeren is játszik (fúlyán, dudán és tárogatón), egy alkalommal Bubnó Márk gardonjátékával. Rádadásul most az autentikus paraszttzenén kívül annak „továbbgondolása” is megszólal, tehát többlépcsős kölcsönhatás-viszonylatok tanúi lehetünk. Ezek immár a népzeneben járatos hangszeresnek a gyűjtői tapasztalatairól is tanuskodnak, s bizonyítékai a kompozíció-improvizáció feldolgozásokban megmutatózó többletének. A felvétel további „többlete”: a Bartók-férfikarokat megszólaltató énekegyüttes ezek megszólaltatásában is részt vesz. Jól megtervezett műsört tartalmaz a korong, amely nemcsak bele –, hanem végighallgatásra való. *Fittler Katalin*

BMC Records – MG Records
BMC CD 220

CHOPIN: BERCEUSE, BARCAROLLE & IMPROMPTUS
Szilasi Alex – zongora

1843 késő nyarán Frédéric Chopin két műves pianinót vásárolt egyszerre: az egyiket Natalja Obrezkova hercegné megbízásából, a másikat a saját maga számára. A párizsi Pleyel zongoragyár két remekműve volt e két hangszer; Chopiné az idők során elkallódott, ám a hercegi páré kiváló állapotban maradt az utókorra. Szilasi Alex gyarapodó Chopin-összkiadásának most ez a különlegesen finom csengésű és szerfelett nemes hangzású instrumentum bemutatása adja a legfontosabb apropóját. Ez a páratlan szépséggel megszólaló pianinó egészen különleges, új fényben mutatja be Chopin pár jól ismert és néhány ritkábban játszott szerzeményét. A hangszer sajátossága, hogy – bár nehezen bírkózik meg a fortékkel – a pianissimókban egyedülállóan lágy megszólalást biztosít a zongorajátékos számára. E körülmények ismeretében logikus műsorválasztásnak tetszik az impromptk, valamint a Berceuse és a Barcarolle rögzítése – olyan kevéssé közismert miniatűrökkel csokorba szedve, mint az Esz-dúr Largo, a c-moll Marche funèbre, vagy a B-dúr Cantabile. Szilasi Alex, ahogyan eddigi lemezein is tette, minden egyéni ambíciót alárendel a gondjaira bízott, felhangdús Pleyel zongora saját, egyedi hangkarakterének, a muzsika „antik” dinamikájának és színiskálája kidomborításának. Az előadó ezúttal is tudatosan vonul a háttérbe, s átadja a színpadot a chopini, ezúttal inkább jámbor és szelid, kevésbé szilaj vagy vadregényes romanticizmus elfojtott, mégis rendre ki-kitörő érzelmi viharainak és a színpompás dúr-akkordok háborítatlan napfényének. A rövid, de velős programból érdemes kiemelni a cisz-moll Fantaisie-impromptu egyszerre józan és választékos előadását, valamint a bölcsődal elomlóan lágy, csaknem éteri tisztaságú olvasatát. *Balázs Miklós*

Hungaroton
HCD 32473

SCHUMANN: ZONGORAVERSENY, BEETHOVEN: B-DÚR ZONGORAVERSENY
Fischer Annie, Leon Fleischer, Carlo Maria Giulini, Széll György

„Hogyan zongorázik egy férfi?” – teszi fel a meglehetősen provokatív kérdést Wolfgang Stähr a Luzerni Fesztivál két, immár történelmi hangversenyt megörökítő CD-jének kísérőfüzetében. „Erős kezekkel, világosan, egyszerűen, érzélgősség-mentesen, figyelmesen, kontrolláltan, szabadon, mértéktelenen és céltudatosan. És egy nő? Finoman érinti a billentyűket, szereti a lágy hangzást, a díszítéseket és hűséges a zenei szöveghez.” „Ha igaz lenne ez a klisé” – folytatja – „Fischer Annie lenne az úr a zongoránál, míg Leon Fleischert tekinthetnénk a nőies zongorázás megtestesítőjének.” Stähr általánosító válaszával nehezen érthetünk egyet. Az ilyesfajta összehasonlításnak csak akkor lenne értelme, ha a 20. század két nagyszerű zongoraművésze ugyanazt a művet adná elő, ily módon lehetőség nyílna játékok összehasonlítására. Az Audite lemezcég CD-jén azonban a zongorairodalom két merőben különböző versenyművét halljuk. Schumann a-moll zongoraversenye – Fischer Annie tolmácsolásában, 1960-ból, Carlo Maria Giulini vezényletével – tele van szenvedéllyel, hevesen kitörő érzelmekkel, míg Leon Fleischer – Széll György pálcája alatt 1962-ben – Beethoven B-dúr zongoraversenyének szólistájaként fegyelmezetten valósítja meg a bécsi klasszika ismérveit felsorakoztató paradigmákat. Az ő előadása azért is emléket állító, mert néhány hónappal e koncertje után jobb keze 4-5. ujjja megbénult. Így lett Fleischer a balkezes zongorarepertoár specialistája. E felvételen persze még sejtetni sem lehetett a hamarosan bekövetkező tragédiát: előadása fenomenális és mintáértékű. Fischer Annie játéka pedig tagadja a kliséket. Muzsikálása mint Schumann lelkének költészete: egyszerre ösztönös és tudatos, és ott rejtőzik benne Florestan és Eusebius kézfogása. *Kovács Ilona*

Audite
95643

BRAHMS: ZONGORAVERSENYEK

Daniel Barenboim, Berliini Állami Zenekar, Gustavo Dudamel

Barenboim többször felvette már Brahms zongora-versenyeit – először Barbirolli, aztán Mehta vezény-letével, továbbá élő felvétel örzi játékát Celibidache kíséretével is. Új élő felvétele logikus folytatás a sor-ban. Barenboim a Liszt két zongoraversenyét tartal-mazó lemezhez hasonlóan lassabb, meditatívabb, mint korábban. Ifjúkorától kezdve kimagasló elő-adója volt ezeknek a műveknek. Barbirollival jobbara tartotta magát általános megközelítésükhöz; gördü-lékeny játékkal közelítve e grandiózus versenymű-vekhez. Mehtával készített bejátszásán már érezhe-tő volt a nyugodtabb strukturálás, az egyenletesebb folyam. Játéka most a korábbiaknál is mélyebb. Kor-ábbi otthonossága biztos stílusérzék és biztos kéz párosára épült – most viszont kifejezetten instru-spektív. Ehhez alkalmazkodik a keze alatt kiválóvá lett zenekar és a figyelmes Dudamel is, aki a zene-kart a szokottnál finomabban, lassabban, halkabban vezet. Amit az első versenymű bevezetésében szét-esőnek vélhetnénk, valójában helyes és érdekes, hi-szen visszavesz a hangzás tömörségéből és töpreng-őbb, csendesebb. Barenboim a lassú tételekben különösen megragadó, sejtelmes hangzást nyújt. A második concerto I. tételében meglep a kamarazenés egyensúly a résztvevők között, ami jelentős fegyver-tény Brahms esetében. Nyugodt egyenletesség járja át Barenboim játékát, billentés terén nemigen él erős fortékkal, másrésztől tiszta és jól átlátható. Ez a le-mez egyáltalán nem felesleges ismétlés, hanem to-vábbfejlesztése évtizedek során érelődött felfogásá-nak, amit korábbi lemezei alapján – még az említett Liszt-lemezt figyelembe véve sem – lehetett volna épp így elképzelni. Brahms zongoraversenyei terén is sok az egymáshoz meglehetősen közeli interpretá-ció, ez azonban egészen egyéni. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
479 4899

GOLDMARK: HEGEDŰVERSENY, SARASATE: CIGÁNYDALOK

Itzhak Perlman, Pittsburghi Szimfonikus Zenekar, André Previn

Itzhak Perlman 70 éves az idén, s a Warner az ösz-szes hozzájuk került felvételét díszdobozban adta ki (ld. Gramofon, 2015 ősz, 66. oldal), melyek egyenként is kaphatók. Köztük találjuk 1977-es le-mezét a száz éve elhunyt Goldmark Károly I. Hegedűversenyéről. Perlman véleményem szerint egy-értelműen a legnagyobb élő hegedűs. Játékának szinte minden pillanata inspirált. Azok közé tarto-zik, akik a bevett utakon haladnak inkább, azaz stíl-susuk nem alternatív, hanem reprezentatív, ám szo-katlanul tökéletes és megindító. Meleg, intenzív hang, testes és éneklő. Emellett kiváló érzeke van a forma tartásához. A Goldmark-műről is van lemez igazán remek másik hegedűssel, mely egyszerűen nem áll össze igazán. A karmester is fontos, jelen esetben Previn, aki méltó, odafigyelő, igényes part-ner, a legjobb fajta all-round muzsikuss. Goldmark darabja igazán szép mű; nincs inferior oldala, kifeje-zetten szép példája annak, amit a festészetben job-ban tisztel az ember: csodálatos lehet a kevésbé úttörő is. Milstein óta néhányan játszószák, de nem elegendő. III. tétele érdekesen nyúlik vissza Beetho-ven koncertjének zárótételére. A lemez második da-rabja – Sarasate: Cigánydalok – váratlanul sokat mond Perlmanról. Felettlőbb virtuóz persze, de nemcsak az, hanem a jó ízlés és a finom művészi lelemény példája is, ugyanis csendes, visszafogott sokhelyütt. Nem óvatosságból, hanem a tiszta for-ma és a megfelelő kifejezés iránti igényből kifolyó-lag. Azt mutatja, ilyen show-darab is megformálha-tó megragadó művészi módon. Perlman játéka úgy nagyon intenzív, hogy sohasem túlzó. Őszintén kí-vánom, hogy Perlman készítsen még újabb felvéte-leket, bár diszkográfiája igen átfogó és jelentékeny. *Zay Balázs*

Warner Classics – Magneoton
0825646130146

BERG: LÍRIKUS SZVIT, WELLESZ: SZONETTEK

Renée Fleming, Emerson Vonósnégyes

Nem tudjuk, hogy Alban Berg eredetileg szándéko-zott-e a Lírikus szvit zárótételét a vokális-alternatív változattal is előadni. A Largo risolutót a teljes da-rab mellett ezzel a verzióval és A romlás virágjaiból való szöveggel hallgathatjuk meg a lemezen, nem kisebb előadóval, mint Renée Fleming és az Emerson Quartet. Az 1927-es, hattételes Lírikus szvit rendkívül érdekes mű – „rejtőzködő ope-rának” nevezte Adorno, és az érzelmi töltetet, a drámai zenei szövetet tekintve értjük is a zenetörté-nész megfogalmazását. Berg is jelezte egy növen-déke által később felfedezett partitúrában a mű programját. A vonósnégyesre komponált darab té-teli rendkívül izgalmasak, akár csak részeket is ér-demes meghallgatni. A tizenkétfokúság nem min-den tételben van jelen a rendkívül feszes műben, találunk Wagner és Zemlini-idezetet is. A mű máig nagy hatása. Az élete nagy részét Angliában töltött, bécsi születésű Egon Wellesz neve sokunk-nak mond újat. Elizabeth Barrett Wellesz neve sokunk-nej című darabja azonban készíti a hallgatót újabb művek felfedezésére. Az öttételes fűzér nyelvzete követi az új bécsi iskolát, a mahleri-wagneri, Richard Strauss-i utat. Az Emerson Vonósnégyes játéka jó, helyenként kiváló, de érezhetően más utat jártak eddig. Néha hiányzik a mindent elsöprő ex-presszivitás, a jó szólamarányok ellenére a hangzás nem mindig tükrözi teljesen a művek főfokát. A csodálatos hangú Renée Fleming ötvözi a kortárs-zenei előadásmódot az operaénekesi megoldásokkal, egy-egy hang indítása nem szép. A lemez utol-só darabja egy átirat: Eric Zeisl Komm, süsser Tod című műve. Kellemes hangzású, átél előadást hal-lunk – kár, hogy sem a szerzőről, sem a rövid műről nincs információ a kísérőfüzetben. *Lehotka Ildikó*

Decca – Universal
478 8399

BRAHMS: I. ÉS III. VONÓSNÉGYES
Artemis Quartet

★★★★★

Az 1870-es években komponált I. és III. vonósnégyes nem is lehetne különbözőbb. Brahms két világa tárul fel a lemezen; a belső vívódásokkal teli és a légiesen könnyed, bájos karakterekhez vonzó. Rendkívül izgalmas figyelni, ahogy ez megjelenik a darabokban, az előadásban. Mindkét mű a hagyományos négyteteles szerkezetet mutatja, mindkettőben van olyan tétel, melynek formája ha nem is rúgja fel a klasszikus szabályokat, de egyedi. A c-moll nyitótételének előadása bámulatos, belső sürgetéssel teli (nagyszerű a vonókezelés, a hangok hossza), vehemens, ahol kell, ott azonban lágy. A III. vonósnégyes első tétele egyfajta vidámságot, könnyedséget, szinte mozarti játékoságot jelez, melyet az együttes ki is aknáz. Érdemes a két második tételt is összevetni: a Romanze csellósólama rendkívül jól emelkedik ki, az első hegedű énekel, szívszorító pillanatok és az a szünet... Ha ez a románc, akkor a másik vonósnégyes lassú tétele maga a vágyakozás. Különleges hangulatú a két tétel az együttes előadásában. Régi emlékeket idéző, nosztalgikus az I. vonósnégyes harmadik tétele, könnyed a B-dúr zárótétele. A legintimebb hangzástól a zenekarszerűig mindent előhív az Artemis Vonósnégyes, rendkívüli hangulatteremtő képességgel varázsolják elő a két művet. Részletgazdag az előadás, zeneileg nagyon átgondolt, a szólamarányok minden esetben a lehető legjobbak. Brahms kamarazeneje sajnos árnyékban marad a szimfóniák, a Hegedűverseny mögött. Éppen ezért öröm, ha vonósnégyest jelentet meg egy-egy kiadó, és csak remélni lehet, hogy többekhez eljut a lemez. Nem utolsó sorban a hihetetlenül szuggesztív előadás miatt. A lemezt a vonósnégyes brácsása, a nyáron elhunyt Friedemann Weigle emlékének szentelik.

Lelohka Ildikó

Erato/Warner – Magneoton
082566461 26637

RAHMANYINOV: 3. SZIMFÓNIA ÉS MÁS ZENEKARI DARABOK
Orchestre de Paris, Paavo Järvi

●●●○○

Alig néhány esztendő alatt az észtt dirigens, Paavo Järvi, a „maga képére” tudta formálni a kontinens egyik legrakoncátlanabb zenekaraként számon tartott Orchestre de Paris-t. 2010-ben vette át az együttest, és – ahogyan Frankfurtban vagy Cincinnati-ben – ellentmondást nem tűrve vitte végbe az akaratát a nem annyira nagy múltú, de szemérmetlenül ambiciózus párizsiakon. 2011-es és 2013-as hangversenyek alkalmával rögzített Rahmanyinov-olvasatai azt igazolják, az Orchestre de Paris képes a legmagasabb technikai színvonalon teljesíteni, ha ehhez megvan a magabiztos szervezőképesség és a dirigensi vasakarat. Persze kérdés, érdemes volt-e ezért „kilúgozni” a zenekar egykori, már-már bájosan szertelen és dús hangzásvilágát, s poroszos fegyelmességbe fésülni a hajdani frankofón fesztelenséggel szerteágazó hangokat? E dupla lemezt hallgatva a válasz inkább: nem. Legalábbis nem akkor, ha a műsoron kendőzetlenül dagályos, a pánszláv pátoszt és a hollywoodi giccsot egyaránt invokáló Rahmanyinov-darabok kerülnek műsorra. Järvi itt is önmaga marad, hiszen nem tud, nem akar más lenni; ellene mond az érzelmek önfelelt hullámzásának, a zenekart egyszerűen túlfegyelmezi. Végig érezni az ellentmondást nem ismerő karmesteri szándékot, s szinte kihallatszanak az előadásokból az izzadságszagú próbák gyötrelmei. Järvi interpretációja a gazdagon és díszesen harmonizáló 3. szimfóniából szinte végig erőszakoltan feszés; a Caprice bohémienből éppen a zabolátlan kedélyesség marad el; a Szimfonikus táncok annyira el akarják a kerülni a mesterkéeltséget vagy az édeskes hangütést, hogy végül szikárnak, szinte már ridegnek hatnak. A Szikla előadása is tükés, kemény, bár lenne inkább spontánul vaskos, semmint ennyire kimódolt és eminensen szabálykövető!

Balázs Miklós

Erato/Warner – Magneoton
082566461 95794

RAHMANYINOV: VARIÁCIÓK (PAGANINI, CORELLI, CHOPIN) + TRIFONOV: RACHMANIANA

Daniil Trifonov, Philadelphiai Zenekar,
Yannick Nézet-Séguin

●●●●○

Daniil Trifonov vitathatatlanul kiugró tehetségű pianista. Új lemezére Rahmanyinov három variációk művét vette fel, melyek ritkán csendülnek fel együtt, s közülük rejtette saját, Rachmaniana című variációit. Utóbbiak nem túl nagy, de tetszetős darabok, lényegében a romantikus mintakészletből merítenek, erősen koncentráva a megszólaltatás keltette hatásokra, melyeknek Trifonov kétségkívül mestere. Jól hangzik, emléke azonban hamar lecseng. Trifonov játékanak az összhangzása is szép, ez hamar kiderül a lemezt indító Paganini-variációk esetében; de még érdekesebb a párhuzamos színkeverés, különböző hangzások szimultán megvalósítása. A Paganini-variációkban igen finom a Nézet-Séguin vezette Philadelphiai Zenekar. Viszont a mű vége felé, például az Andante cantabileben kicsit hűvösek, visszafogottak. Trifonov felvétele méltó párja Lazar Bermanének a Corelli-variációkban, aki a másikat sajnos nem vette fel. Berman tömörebb – ha a festészet világába visszük át, szélesebbek az ecsetvonásai, kevesebb részletből tevődök össze a nagyon karakteres kép, míg Trifonov quasi „debussysen” sok finom színt kreál. Játéka tudatosnak tetszhet, bár alighanem ösztönösen jön ennek a fiatal virtuóznak, aki ennyire uralja ezt a hangszert, hogy ilyen magas fokon kontrollálja a játszott zenét. Egyrészt horizontálisan, a zene menetét illetően, másrészt vertikálisan, a szóban forgó hangzás tengelyén. Anniban biztos méltó utódja Rahmanyinovnak, hogy erre kivételes módon képes. A nagy érzelmek terén kevesebbet fejez ki, bár ez kifejezetten tetszhet azoknak, akik tartózkodók Rahmanyinov nagyorosz érzelmességével szemben.

Zay Balázs

Deutsche Grammophon – Universal
479 4970

MONTEVERDI: L'ORFEO

Figueras, Zanasi, A. Savall, La Capella Reial de Catalunya, Le Concert des Nations, Jordi Savall ●●●●○

„Mi teszi a modern művészt?” – idéz Jordi Savall egy Harry Halbreich nevű, belga zenetudóst, aki ekként válaszolja meg saját kérdését: „Modern az a művész, aki szenvedélyesen eggyé forr századával, amelyet állandóan előbbre visz azáltal, hogy utakat nyit önnön érzékenységének és kifejezőképességének meghódítására. Az ilyen művész örökké fiatal. Claudio Monteverdi is épp ilyen: zenész, aki örökké kortársunk marad.” Savall pedig így folytatja: „Több mint 400 évvel keletkezése után az Orfeo és Monteverdi másik két fennmaradt operája olyan, eleven műveknek bizonyulnak, amelyek képesek minket a legbensőnkben megérinteni. Ezt bizonyítja egyre növekvő, világméretű sikerük és az irántuk tanúsított mind nagyobb érdeklődés. Az Orfeo lehetővé teszi, hogy a zene hatalmát az egyik legkoncentráltabb és legtisztább formájában ismerjük meg.” Bár nem láttam azt a korábban megjelent DVD-t (Opus Arte), amely ugyanezt a 2002-es barcelonai előadást örökíti meg, csak a fotókból és magából a hangfelvételtől is kitűnik, hogy a barokk színházat földéző rendezés (Gilbert Deflo munkája) elég statikus lehetett. Ám mintha Savall számára is fontosabb volna az önmagáért való zenei szépség s az emberi hangok szinte instrumentális kizengetése, mint a felkavaró drámaiság. Akkor mégis kiknek ajánlom ezt a dupla CD-t? Azoknak, akik szeretik a képzőművészeti igényű, fotókkal és reprodukciókkal gazdagított kiadványokat; akik gyűjtik az Alia Vox gyönyörű kiállítású, tematikus Savall-albumait; és persze azoknak is, akik szeretnék az operatörténet első ma is játszott remekének szöveggönyvét, Alessandro Striggio kitűnő librettóját nemcsak olaszul, angolul, franciául vagy németül, hanem hollandul, spanyolul, sőt katalánul is követni... *Mesterházi Máté*

Alia Vox – Karsay és Társa
AVSA 9911 (2 CD)

CAVALLI: L'AMORE INNAMORATO

Rial, Blažiková, L'Arpeggiata, Christina Pluhar ●●●●●

A megfelelő időben volt a megfelelő helyen: Francesco Cavalli (1602–1676) operaszerzői karrierje röviddel a zenetörténet első polgári operaházának megnyitását (Velece, Teatro San Cassiano, 1637) követően indult. Nemzetközi sikerét is a velecei opera nem kis részben a neki tulajdonított harminckét színpadi műnek köszönhetette (öt elvesztett). Nem más, mint maga Monteverdi alkalmazta a San Marco karénekeseiként a tizennégy esztendő Cavallit, aki négy évvel később már a San Giovanni e Paolo templom orgonistája lett. Bámulatos, hogy élete mennyire visszatükröződik művészetében – jegyzi meg a könyv igényű booklet egyik eszében Olivier Lexa, az első teljes Cavallibiográfia szerzője. Szerinte ott lappang a komponista minden áriájában a nélkülözésekkel teli, boldogtalan gyermekkor, a szerencsejáték, az adósságok, a gyanúba keveredés szeretője férjének lehetséges gyilkosaként, a hatalmas örökség, a jó üzleti érzék, a velecei karnevál homlokterében aratott sikerek; a Monteverdihez fűződő viszony és a nehéz munkával kiküzdött pozíció a Szent Márk-székesegyházban, a Mazarin és XIV. Lajos szolgálatában kifejtett tevékenység, a francia opera megszületésében való részesség, és végül a közvetlenül a saját halálát megelőzően írott Rekviem... „Mindez azt bizonyítja, hogy a történelmi regények és a krimik szerzői még nem találtak rá a legjobb témára, s hogy korunk muzsikusi sem olvastak még ki mindent Cavalli szűkszavú kéziratának sorai közül” – írja Lexa, majd így kiált fel (joggal): „Köszönet Néktek, kedves zenészei Arpeggiata együttesnek, köszönet, amiért e kottasorokat új étellel töltöttétek meg, s amiért olyan Cavalli-zenét tártok elénk, amely minden eddiginél elbűvölőbb!” *Mesterházi Máté*

Erato/Warner – Magneoton
0 825646 166435

VINCI: CATONE IN UTICA

Cencic, Fagioli, Sancho, Sabadus, Il pomo d'oro, Riccardo Minasi ●●●●●

Íme, újabb bizonyíték a barokk zene szerelmeseinek. Hogy amiként nemcsak Bach volt, hanem Telemann is, és nemcsak Händel volt, hanem Hasse is, ugyanúgy – nemcsak Vivaldi, meg Pergolesi létezett, hanem példának okáért Leonardo Vinci (?1696–1730) is. Méghozzá olyan zenét szerzett e nápolyi mester, amely több mint figyelemre méltó – legalábbis az Il pomo d'oro virtuóz muzsikusaikn sistergő előadásában. Hogy Vinci 1728-ban, Rómában bemutatott operájának címszereplője, a republikánus Cato a kis olasz városállamokat akarta jelképezni ellenlábásával, az egyeduralomra törő, s ekként a Habsburgok itáliai terjeszkedésére célzó Caesarral szemben (mint azt a kísérfőzet esszéje föltételezi), az legalábbis kérdéses. Biztos csak az, hogy V. Sixtus pápa 1588-ban leparancsolta a nőket az örök város színpadairól, így ott ezután a női szerepeket is kasztráltaknak kellett énekelniük. Ami viszont manapság vezet még inkább megoldáshoz. Ahhoz tudniillik, hogy csupa ivarérett férfi hallható e felvétel. Két tenor: Juan Sancho (Catone) és Martin Mittermutter (Fulvio, Cesare híve); két kontratenor: Franco Fagioli (Cesare) és Max Emanuel Cencic (Arbace, Catone barátja, aki szereti annak lányát, Marziát); valamint a két női szerepben két férfiszoprán: Valer Sabadus (Marzia, Cesare titkos szeretője) és Vince Yi (Emilia, Pompeo özvegye). És ők mindannyian oly ragyogóan énekelnek, hogy e majd négyórányi barokk stilizáció alatt sem támad hiányérzetünk a női hangok után... A mű megbukott az ősbemutatón: a rómaiak éppenséggel túl realitának érezték a tragikus befejezést, amely accompagnato recitativóval ér véget, hirtelen. Nem kárpótolta őket érte az ezt megelőző, kiterjedt, drámai kvartett sem. Minket viszont kárpótol, Vincit pedig rehabilitálja e felvétel. *Mesterházi Máté*

Decca – Universal
478 8194 (3 CD)

PUCCINI ÉS KORA

Jonas Kaufmann – tenor, Szimfonikus zenekarok (Prága, Milano, Róma); karmester: Marco Armiliato, Antonio Pappano

●●●○○

Csalóka ez a lemez: tulajdonképpen Kaufmann korábbi Verismo című albuma teljesebb változatának újrakiadása, némi kiegészítéssel: két Puccini-áriával az énekes Romantikus áriák című albumáról, s egy Puccini-duettel Fleming ugyancsak Verismo címet viselő lemezéről. A Puccini és kora cím eléggé félrevezető, hiszen keveset hallunk Puccinitől. Alapjában véve természetesen értékes verista gyűjtemény. Kaufmann kétségtelenül jeles énekes, aki jelenleg az olasz repertoárban is buzog. Igazi terepe azonban nem ez. Visszatekintve az olasz operaéneklés történetére, aligha tehető annak élvonalába, noha mind hangilag, mind technikailag kiváló. A lemezen meg lehetőségen sűrűn váltakozik két alapvető élmény. Egyrészt szépen érvényesül Kaufmann drámai tehetsége, hangjának ehhez szükséges ereje, ami bizonyos részek megszólaltatását kifejezetten érdekessé teszi. Előadása mások azonban eléggé mesterkéltnek tűnik, még a lemez nagy részén vezénylő Pappano igazán adekvát irányítása mellett is eltűnik az itáliai hangulat. Észlelhető olykor egy harmadik jelenség is: mikor Kaufmann megközelítése ugyan elszakad a hagyományostól, de érdekesen alternatív. Ha úgy nézzük, hogy egy igazi német baritonális tenor kirándul olasz terepre, azt mondhatjuk: derék. De a repertoár hagyományát szemlélve, egy-egy ária fel-lelhető, illetve lehetséges előadásait tekintve véve bizony nem lehet nem észrevenni, hogy a kidolgozottság és igényesség mellett sem kifejezetten meggyőző. Ennek oka elsősorban nem a hang – az kifejezetten jó –, nem is a technika, mely szintén az, hanem az alapvető stílus. Némi túlzással: sok hüho semmiért. Érezhető formálási igény, mégsem érvényesül a zene inherens hatása. *Zay Balázs*

Decca – Universal
478 8746

FIANÇAILLES POUR RIRE – FRANCIA MELÓDIÁK

Natalie Dessay, Philippe Cassard

★★★★★

Fiançailles pour rire – Eljegyzés viccből. Ez nemcsak a lemez címe, hanem Louise de Vilmorin verseskötetéé is, amelyből Francis Poulenc válogatott magának költeményeket. Őm e dalok éppoly kevésbé viccesek, mint a lemez többi száma: az egész műsort elbűvölő melankólia lengi be. „Könnyekig megható, vagy legalábbis annak kellene lennie” – írta egyik daláról Poulenc, hozzátéve, hogy „alázatosan kell énekelni, mert a líra a bensőnkől fakad”. És Natalie Dessay alázattal énekel, s a legbensőjéből. Nemcsak Poulencet, hanem Faurét, Chabrier-t, Chassont, Duparcot is. És nemcsak Vilmorin verseire írott dalokat, hanem Romain Bussine, Paul Verlaine, Catulle Mendès, Paul Valéry, Charles Cros, Leconte de Lisle, Maurice Bouchor, Théophile Gautier, Sully Prudhomme, Jean Labor költeményeire szerettekett is. Vagyis e lemez a francia nyelv és költészet szerelmeseinek is örömet okoz. De legalább annyira kedvüket lelhetik benne azok, akik szeretnek fölfedezni számukra addig ismeretlen zenei gyöngyszemeket. És persze leginkább ajánlható e pompás kiadvány Dessay tisztelőinek (e sorok írója köztük tartozik), akik sohasem hitték el, hogy kedvencük ne tudna többé énekelni. Tud ő, csak talán már nem barokk koloratúrákat, hanem olyan sűrűn hömpölygő, bensőséges pianókat, amelyenyekre csakis ő képes. Egyik dal szebb, mint a másik, ezért csak különlegessége okán emelem ki Poulenc Párbeszédét (Dessay érzékeny partnere itt a bariton Laurent Naouri), valamint Chausson Örök dalát (Dessay-t itt nemcsak a zongorista Philippe Cassard kíséri ragyogón, hanem az Ebène vonósnyegy is). A lemez nyitódalát, Fauré örökzöld Álom utánját Dessay picit alulintonálja... Sebay, így is csodálatos ez a lemez! *Mesterházi Máté*

Erato/Warner – Magneoton
08256461 14405

VERDI: AIDA

Harteros, Szemencsuk, Kaufmann, Schrott, Tézier, a Santa Cecilia Akadémia Ének- és Zenekara, Antonio Pappano

●●●●●

Hosszú idő után végre egy rendesen elkészített operalemez jelent meg. Stúdiófelvétel kellő ráfordítással. S ennek megvan az eredménye. Pappano a várt magas fokú kidolgozottsággal irányít. Még az ünnepi indulóban is képes megörvendtetni, ahogy kerül a banalitást is, a slampossgót is. A szereposztás tipikusan mai, s erre figyelemmel jónak mondható. Ludovic Tézier bariton mindig megbízható. Amonasro-megközelítése ideálisan ötvözi az adekvát hangra, illetve a mélyebb szerepfarmálásra koncentráló hagyományokat. Erwin Schrott szépen helytáll Ramfis szerepében, kerül a túlzásokat, a szólam precíz megoldására koncentráll. Ez alapvetően nem bassz-bariton szerep, de Schrott bírja a mélységeket. Persze a hangok eleve adott kontrasztja a férfiak körében nemigen érvényesül. Kiváltképp érződik ez a Nume, custode e vindice... kezdetű résznél. Schrott énekelhetné Amonasrót is, Radames pedig igencsak baritonális tenor: Jonas Kaufmann. Ő is szépen és kidolgozottan énekel, az általa nyújtott összkép is megfelelő, bár messze nem annyira, mint Domingónál, aki erre a szerepre született. Kaufmanné a korábbiak közül Vickers alakításához áll közel, mely viszont markánsabb. A nőknél megmaradt a kontraszt, hiszen Jekatyerina Szemencsuk igazi szlávós, altha hajló mezzoszoprán, akárcsak hajdan Jelena Obrascova. Éneklésének színvonala is hasonló. Aidát Anja Harteros, napjaink egyik tényleg kiemelkedő szopránja éneklé, akinek a hangja eléggé finom, ugyanakkor kellőképp testes is, továbbá kidolgozottság terén is abszolút jeleskedik. Igazán hozza a szereplő személyiségének összetettségét. Ez a lemez mindenképpen ott van a mű jelentős felvételei közt.

Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
0825 6461 06639

VERDI: MACBETH

Lučić, Netrebko, Pape, Calleja, The Metropolitan Opera Orchestra, Chorus & Ballet Fabio Luisi ★★★★★

„Itt van hát Macbeth, amelyet minden operám közül a legjobban szeretek, és amely ezért mindegyiknél méltóbb arra, hogy Önnek ajánljam” – írta apósának és jötevőjének, Antonio Barezzinnek 1847-ben Verdi. S a zeneszerző nem túlzott, mivel valóban kijelenthető: a Macbeth a Rigoletto előtti Verdi-operák legjobbika. Ellenállhatatlanul friss, vadromantikus zenéjét az 1865-ös párizsi átdolgozás ráadásul helyenként már-már a Don Carlos magasságaiba emeli. A rendezők mindazonáltal nem nagyon tudnak vele mit kezdeni. Nem úgy Adrien Noble, a Royal Shakespeare Company egykori művészeti vezetője, akinek 2007-es (majd 2014-ben felújított) Metropolitanbeli színre állítása nemcsak szellemesen okos, hanem – színházi rendezőtől nem várt módon – hibátlanul muzikális is. Hogy a boszorkányok Noble-nál 1950-es évekbeli, kisvárosi, retikulós „úriasszonyok”, az például háborzongatóan mulatságos ötlet. A címszerepben Željko Lučić remekel: kezdetben árnyalatnyit ugyan alulintonál, ám szuggesztivitása feledtől velünk az apró szépséghibát. Főlényes bizottsággal énekel ezzel szemben Anna Netrebko, akinél szexisebb Lady Macbethet elképzelni sem lehet. Áttetsző szatén hátlóingében Netrebko nagyjából azt a hatást fejt ki a közönség erre fogékony részére, mint amelyet Marilyn Monroe fellibbenő szoknyája produkálhatott ama bizonyos szellőzőnyílás fölött... És szinte már várjuk, hogy halljunk tőle egy gyöngébben sikerült hangot ebben az elvileg nem neki való, mert izzón drámai szerepben, de hiába: az isteni Anna mindvégig tökéletes! S ahogy a Methez illik: René Papének (Banco) és Joseph Callejának (Macduff) köszönhetően a kisebb szerepek is luxus színvonalon szólalnak meg. Referenciaértékű a Fabio Luisi vezényelte előadás felvétele. *Mesterházi Máté*

Deutsche Grammophon – Universal
0735222 (2 DVD)

VERDI: TRAVIATA

Damrau, Demuro, Tézier, Opéra National de Paris, Francesco Ivan Ciampa ●●●●●

Diana Damrau neve manapság szinte egyet jelent Violettaival. A közelmúltban a világ vezető operaházaiban énekelt a szerepet New Yorktól Zürichig, Milánótól Londonig, és mindenhol szuperlatívuszokban írtak a kritikák alakításáról. Jelen DVD élő előadás, a Párizsi Nemzeti Opera 2014 júliusában felvett produkciója. A filmet Benoît Jacquot jegyzi rendezőként, aki ezúttal a hagyományos operarendezés mellett tette le a voksát. A rendező tudatja a nézővel, hogy Violetta beteg – először orvosi vizsgálat közben pillantjuk meg, Jacquot a részletekre is ügyel: a Francesco Demuro által megformált Alfredo nyakkendője és Violetta ruhája ugyanabból az anyagból készült; kifejezve a két főszereplő közötti harmóniát. Az előadásból sok momentumot ki lehetne emelni, mely igazolja, hogy érdemes vele a korábbi Traviata-felvételek sorát gyarapítani. *KI*

Erato/Warner – Magneoton
08256461 66503

VERDI. FALSTAFF

Maestri, Meade, Blythe, Oropesa, Metropolitan Opera, James Levine ●●●●●

A brit Gramophone úgy aposztrofálta Ambrogio Maestrit, mint Itália választását Bryn Terfelre. Maestri, aki robusztus alkatában, „rinocéroz-szerű” megjelenésében csakugyan emlékeztet a walesi óriásra, ma mindenképp Verdi Falstaffjának címszerepében arat babérokat, s jóllehet repertoárja számos fontos bariton szerepet őriz, mégis a jelenkor emblematisz Falstaffjaként vonul majd be az operajátszás Pantheonjába. Milánó, Parma, Zürich és Salzburg produkciói után most New York-i alakítása is megjelent DVD-n, melyet 2013 decemberében rögzítettek – Maestri ekkor már túl volt a 300. Falstaff-megformálásán. A Met színrevitelében azonban mégsem ő a legemlékezetesebb, hanem a rendező, Robert Carsen ritkán láthatóan szellemes, színes, vidám és étellel teli rendezése, s nem mellesleg két remek komika-énekesnő: Stephanie Blythe és Angela Meade. *BM*

Decca – Universal
0743891

VERDI: OTELLO

Botha, Fleming, Struckmann, Metropolitan Opera, Szemjon Bicskov ●●●●●

2012. október 27-én, a MET élő közvetítései sorában a Műpa közönsége is részese lehetett Elijah Moshinsky produkciójának – ez került most megörökítésre. A színpadraállítás elsősorban a MET közönségének szól – hogy a nézőtér minden pontján hatásos legyen, felfokozott gesztusok szükségesek. A térben-időben távoli publikumot a felvételkedzítőkre sok közelképpel próbálják kárpótolni – így néha Őz birodalmában érzi magát a műhelytitkokba beavatott néző-hallgató. Viszont ilyenkor érhető tetten a szerepek látványként is minuciózus kidolgozása. Flemingnek 18 éve parádés szerepe Desdemona – korántsem passzív elszenvetője sorának, hanem indulatot mer vinni a szerepbe. Néhány remek beállításban remekül érződik Jago irányító szerepe, a gonosz intellektuális fölény. Botha Otellója inkább a féltékenységnek, semmint jóhiszeműségének áldozata. *FK*

Decca – Universal
0743862

DVOŘÁK: RUSALKA

Fleming, Beczala, Zajick, Relyea, Metropolitan Opera, Yannick Nézet-Seguin ●●●●●

René Fleming Rusalka-alakításának méltó keretet biztosít az 1998-ban készült prágai stúdiófelvétellel és a most megjelent, a Metropolitan Opera színrevitelében hozzáférhető produkció. Előbbi egy akkor még nem eléggé ismert, ám avatott kezek között kivételesen szépnek, hallgatásra érdemesnek bizonyuló dalmű újrafelfedezését, valamint egy korszakos énekesnő addigi pályájának csillagóráját jelentette. Tizenhét munkás év után Fleming szerepfelfogása alapjaiban nem, árnyalataiban változott; hangja teltebb, gesztusai mesterkétebbek lettek. Noha Otto Schenk rendezése igencsak elavult és dohos, a Piotr Beczálával és Dolora Zajickal felálló énekes gárda, valamint a karmesteri pálcával jó barátságot ápoló Yannick Nézet-Séguin képes életet vinni ebbe az ómódi és álmosító kiállításba. *BM*

Decca – Universal
0743873

**MAX EMANUEL CENCIC –
ARIE NAPOLETANE**
Il Pomo d'Oro, Maxim
Emelyanychev
Decca – Universal
4788422

★★★★★

A nápolyi iskola szerzőinek operáiból válogatta Max Emanuel Cencic legújabb árialemezének anyagát: Porpora, Leonardo Leo, Leonardo Vinci, Alessandro Scarlatti, Pergolesi kompozícióiból. A szerzők névsora alighanem lázba hozza a barokk zene, az operák iránt rajongókat, az előadó neve nemkülönben. Cencic lemeze ismét átütő: hihetetlen virtuozitással, az érzelmek maximális ábrázolásával szólalnak meg az áriák, köztük kilenc olyan, mely először szerepel lemezen. Mindegyik részlet nagyszerű; Cencic nem véletlenül sok éve a legkeresettebb kontratenorok egyike, aki képes visszaadni a barokk operák hangulatát, megszerettetni a vokális műfajt. A lemez zárásaként különös módon egy csembalóversenyt hallunk, Domenico Auletta darabját. Itt a zenekar és a karmester-csembalista erősségét is megfigyelhetjük. Remek ismeretével jelent meg az árialemez. LI

**GLUCK: ORFEUSZ
ÉS EURIDIKÉ (2 CD)**
Fagioli, Hartelius, de Negri,
Accentus, Insula Orchestra,
Laurence Equilbey
Archiv Produktion – Universal
479 5314

●●●○○

Az első lemez indokolatlan: rövid egyveleg a bécsi és a párizsi változatból. Az utána következő komplett fel-

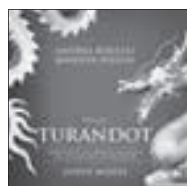
vétel bizony elég átlagos. Fagioli kétségkívül kvalitásos énekes, főképp involváltsága, dinamizmusa, eleven előadása miatt. Hangja persze erősen törik, ami érthető, de szépnek nem mondható. Kidolgozottság terén az egész előadás kétséges. Mind Equilbey irányítása, mind a zenekar játéka átlagos. Megfelel a historizmus alapelveinek, dinamikus, de részletek szépsége ritkán mutatkozik meg. Míg egészében rendben van, részleteiben nem túl meggyőző. Karajan előadása húzott, nagyromantikus élő felvételen néhány másodperc alatt több érzelmet mutat, mint ez a lemez jó ideig összesen. Gardiner Berlioz hangszereléséről készült bejátszásának finomsága sem köszön vissza. A két női szereplő jó, bár nem emelkednek ki. ZB

**VIVICA GENAUX –
ÁRIÁK (3 CD)**
Erato/Warner – Magneoton
08256460 98309

●●●●●

A háromlemezes kiadványt az ember tátott szájjal hallgatja; Vivica Genaux felvételei minden igényt kielégítenek. Az első lemezt a bel cantónak szentelte a szerkesztő: Donizetti- és Rossini-áriákat hallunk, a második Händel és Hasse áriáiból válogat, míg a harmadik Vivaldi „tűzijátékkal” kápráztatja el a hallgatót. Az alaszki születésű mezzó hangszíne, ha nem is teljesen sötét, de a hang nagyon rugalmas, egyaránt szépen szól a mély és magas tartományban, nem érzünk törést sehol. A virtuóz szakaszokat legato éneklí – ahol úgy kell, és ami jóval nehezebb a staccato előadásmódnál. Hihetetlen biztonság, mi több, természetességgel pe-regnek a futamok. A lassú szakaszok érzéssel szólalnak meg – nem csak a virtuozitás, de a zenei ízlés, megformálás is az énekesnő sajátja. A három lemez újrakiadása kiváló ötlet. LI

PUCCINI: TURANDOT
Andrea Bocelli, Jennifer Wilson,
Zubin Mehta
Decca – Universal
478 8293

●●●○○

Az új Puccini-lemez egyik húzóneve Andrea Bocelli. Tudvalevő, hogy az olasz énekes otthonosan mozog a könnyedebb műfajokban is, ám igazi szerelme mindig is az opera volt: eddig tizenegy teljes operát vett fel. Széles rajongótáborából e CD birtokában bizonyára mindenki az opera slágerszámát, a Nessun dorma szeretné először meghallgatni – vele. Pedig a többi szereplő is megérdemli a figyelmet. A fenti ária után már nem is kell tekerni a lejátszón, csak gyönyörködni a kicsi Liü önfeláldozását megformáló Jessica Nuccio áriájában és a főleg Wagner-hősnőket megformáló címszereplő, az amerikai Jennifer Wilson alakításában. Wilson számos közös produkciót jegyez Zubin Mehtával, aki a másik nagy név. Pál-cája alatt az Orquestra de la Comunitat Valenciana a Kelet ragyogó színeit, ezernyi zenei árnyalatát mutatja meg Puccini hattyúdalában. KI

A BEL CANTO KINCSEI
Rolando Villazón, a Firenzei
Maggio Musicale Zenekara,
Marco Armiliato
Deutsche Grammophon –
Universal
479 4959

●●●○○

Kétarcú lemez. Bel canto szerzők eredetileg zongorakíséretes dalai valóban kibomlanak zenekari kísérettel. A hangszerelések alapvetően jók. Villazón kitűnő énekes, hangja ugyanak-

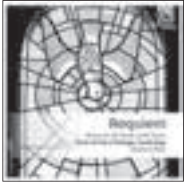
kor sajnálatos módon erősen megkopott, ami Mozart esetében például nem probléma, de e jobbára napfényes itáliai daloknál sajnos az – s ez különösen azért szomorú, mert Villazón még igen fiatal. Hol van már az a remek hang, melyet 2008-ban megjelent Cielo e mar című lemezéről hallhatunk? E korongra Bellini, Verdi, Donizetti és Rossini négy-négy dala került. Armiliato és a Firenzei Maggio Musicale Zenekarának kísérlete kidolgozott, de elég vértelen. Sajnos ez a repertoár fényes, erős hangot igényel, mindazonáltal örülnénk, ha Villazónnal továbbra is készülne lemezek. ZB

**JOYCE AND TONY – LIVE AT
WIGMORE HALL**
Joyce DiDonato, Antonio
Pappano
Erato/Warner – Magneoton
08256461 07896

●●●●○

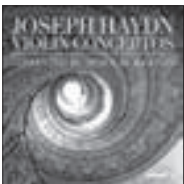
Joyce and Tony – viseli az informális címet a dupla CD. Joyce DiDonato és Antonio Pappano koncertfelvételt hallgathatja meg az érdeklődő. A két művész kirándult a könnyedebb műfaj felé is, ami lehetett volna kudarc, de nem az. Az első lemezen Haydn Ariadné Naxosban című kantátája szólal meg (Mozart Figarójából ismerős dallammal), majd dalokat hallunk; némelyiket Frank Sinatra vagy Elvis Presley is énekelt. A második lemez egyértelműen a szórakoztatást szolgálja, benne az ismert Over the Rainbow-val. DiDonato itt meggyőzőbb, a gyors vibrato nem zavaró, a hangulatokat jól érzékelteti, jutalomjátéknak érezzük éneklését. Már megteheti, hogy ilyen műsorral álljon a közönség elé. Partnere a karmester-zeneigazgató Antonio Pappano, aki kiváló zongorista, vérbeli szalonzenész is a lemezek alapján. Szívből zenélnék, a közönség nem kis öröme. LI

REQUIEM

Choir of Clare College (Cambridge), Graham Ross
Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMU 907617 ●●●●○

Angol és spanyol szerzők műveit tartalmazza a Harmonia Mundi kiadványa. Zene Mindenszentek ünnepére és Halottak napjára alcímmel. A nagyrészt reneszánsz kórusművek-motetták ellentételezéseként Kenneth Leighton víziószerzőművét érdemes meghallgatni. Izgalmas az alig vagy egyáltalán nem ismert szerzők spirituális kompozícióiba is belemélyedni. A lemez zárásaként-csúcspontjaként Tomás Luis de Victoria utolsó írt műve, a nagylegényű, hatszólamú Requiem szólal meg. A kiadvány gondosan összeválogatott, lélekemelő, a fülnek kellemes. A kórus hangzása gyönyörű, telt, kiegyensúlyozott, a szövegek nem lógnak ki – nem hiába van több évszázados hagyománya az angol templomi kórusoknak. Graham Ross elképzelései a művekhez illőek, a két orgonista szép hangszínekkel támasztja alá a darabokat. LI

JOSEPH HAYDN: HEGEDŰVERSENYEK
Kalló Zsolt, Capella Savaria, Nicholas McGegan
Hungaroton
 HCD 32771 ●●●●○

A Hoboken-jegyzék még négyről számol be, az utókorra azonban csak három hegedűverseny maradt, melyet Joseph Haydn eredeti munkájaként azonosítunk. Valamennyiről elmondható, hogy relatíve korai darabok, s

címzettjük a komponista jó barátja, s egyben az Esterházyak szolgálatában dolgozó zenekar koncertmestere. Luigi Tomasini – a kiváló talján hegedűművész mutatta be mindahányat a fényes hercegi udvarban. E C-dúr, A-dúr és G-dúr hangnemben született koncertek hitelesen őrzik a korai klasszikus és az érett rokokó, a gáláns stílus versenymű-mintázatának szokásos allűrjeit. Kalló Zsolt és a Nicholas McGegan vezényelte Capella Savaria is a stílusismeretre épít, a darabokat visszafogottan virtuóz, mégis kecsesen kanyargó, mértékletesen virulens muzsikaként mutatja be. Kalló szólója talán éppen ezért nem kér a későbbi korok öncélú, szónokias magamutogatásából. BM

RAHMANJINOV, SCSEDRIIN ÉS STRAVINSKY MŰVEI
Gyenyisz Macujev – zongora, Mariinsky Orchestra, Valerij Gergiev
Mariinsky – Mevex
 MAR 0587 ●●●●○

Felejthetetlen Rahmanyinov-koncertet adott Gyenyisz Macujev 2015 áprilisában, Budapesten. A most megjelent lemezen is hallunk tőle Rahmanyinovot: ezúttal az I. zongoraverseny 1917-es változatát; de halljuk Stravinsky kevéssé ismert Capriccióját (az 1949-es verziót) és Scsedrin szinte ismeretlen, feleségének dedikált II. zongoraversenyét. Rendkívüli energia, robbanékonyosság, a szó jó értelmében vett zabolátlanság, de lírai pillanatok sokasága is jellemzi Macujev játékát a Rahmanyinov-versenyműben. A Capricciót mérész, szinte szemérmetlen hangsúlyokkal tolmácsolja, a zárótélt némi könyörtelenséggel helyenként. A zenekar talán ezért kissé félénk helyenként. Az élő felvétel minősége nem elégíti ki minden igényt, de Macujev szenzációs interpretációja mindent felülír. LI

STEVE REICH: MUSIC FOR 18 MUSICIANS
Ensemble Signal, Brad Lubman
Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMU 907608 ●●●●○

Reich korszakos jelentőségűművét a magyar hallgató elsősorban a nemzetközileg is elismert Reich-interpretátor Amadinda Űtöegyüttes felvételéről ismeri. A zeneszerző-karmester Brad Lubman együttese is a szerző által jóváhagyott verziót rögzített, debütálás-ként a Harmonia Mundinál. Tovább erősödik a meggyőződés: ez az egykori újdonság az idő múlásával is megőrzi frissességét, újdonság-erejét. Ennek az előadásnak a sajátossága a – kortárs zenével kapcsolatban ritkán felemlített – érzelmi gazdagság. Tehát, miközben mindvégig meghatározó elem a lüktetés (a szívverés) és a levegővetelek által szabályozott időtartamok sorjázása, a ritmikus-metrikus komponens mellett kidolgozott a hangszínvilág. Ez pedig felerősíti a széles dinamikai keretek között megjelenített dallamok közvetlenségét, illetve intenzitását. FK

P. MAXWELL DAVIES: 10. SZIMFÓNIA, A. PANUFNIK: 10. SZIMFÓNIA
London Symphony Orchestra, Antonio Pappano
LSO – Mevex
 LSO 0767 ●●●●○

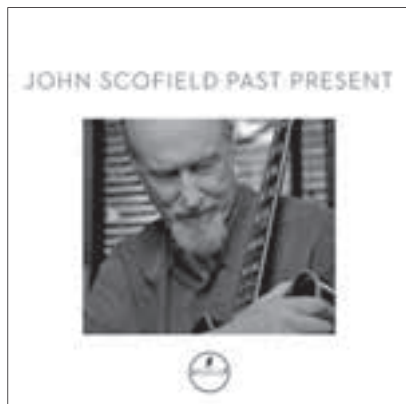
Két lovaggá ütött komponista 10. szimfóniája, mindkettő felkérésre készült – ez közös a két kései műben. És mindkét esetben praktikus, ha az érdeklődő némi ismeretanyagra tesz

szert a kísérőszövegből. Az évtizedekig az avantgárd jelentős alakjának számító brit zeneszerző nagylegényű kompozíciójával az olasz barokk építész, Francesco Borromini életének és művének állít emléket. A 30 éves korában Lengyelországból Angliába emigrált Panufnik életművének áttekintő értékelése még várat magára – a Chicagói Szimfonikus Zenekar fennállásának 100. évfordulójára komponált egytételű kompozíció felépítése az aranyetszész szabályait követi. Sajátossága, hogy ima-jellegű, lassú szakkasszal zárul. A két partitúra hangszín-gazdagsága erőteljesen érvényre jut az élő előadás kidolgozott interpretációjában. FK

SÁRY LÁSZLÓ: HYPERION SORSDALA
BMC Records – MG Records
 BMC CD 218 ●●●●○

Sáry László: Hyperion sorsdala című lemezének valamivel több, mint felét egy 2010-ben rendezett szerzői est adja. A hangversenyt a komponista 70. születésnapja tiszteletére rendezték, így magától értődő, hogy a koncertből kinövő lemez is visszatekintés az eddig elvégzett munkákra. Ám csupán mintavétel és nem adhat teljes képet az oeuvre-ről, még akkor sem, ha az 1980–2013 között keletkezett művek hűen reprezentálják Sáry zeneszerzői gondolkodásmódját. Például e darabok többségében is felfedezhető, hogy egyszerű elemekből épít fel összetett formákat. Zeneje sűrű szövésű, sötét, olykor szinte földönkívüli. A korong anyagából három szubjektív kiemelés: az említett koncerten ősbemutatóként elhangzott Ludus choralis az abszolút értelemben vett szép zene reprezentánsa; Csordás Klára eszményi énekes szólistája az El viaje definitivo-nak, míg a CD címadó műve a szerző egyik lehetséges magnum opusa. KI

**JOHN SCOFIELD:
PAST PRESENT**

John Scofield gitáros, zenekarvezető hosszú pályafutása során számos műfajban bizonyította tehetségét a blues-tól a funkon keresztül a modern jazz-ig. Mégis ez utóbbi az, amiben talán egészen egyedülállót alkotott. Számos formációja közül számomra a legkiemelkedőbb az a kvartett, amelyben Joe Lovano szaxofonos és Bill Stewart dobos voltak állandó társai. A bőgő poszton az évek során többször is volt változás, Larry Grenadier először a Plays Live című 1993-as albumon játszott velük. A kvartett újraélesztésére utal a Past Present lemez cím. Összevetve Scofield másik jól ismert kvartettjével, ahol Medeski, Martin és Wood a zenésztársai, itt sohasem érzem, hogy egy trió kíséri a zenekarvezetőt. A négyesfogat ebben a formációban egymásból építkező kamarajazzt játszik. Scofield és Lovano néhány hangból felismerhető, elképesztő szólísták. A ritmusszekció is egy emberként lélegzik, ami nem meglepő, hiszen hosszú évek óta játszanak együtt Brad Mehldau triójában. Minden adott lenne hát egy átütő lemezhez, és valóban öröm hallgatni a profizmust – beleértve a felvétel minőségét –, mégis marad hiányérzetem. Talán a jól megszokott zenei környezet biztonságot inkább jelent, mint inspirációt. Az sem túl szerencsés, hogy a zenekarvezető kilenc, az albumra került bluesos vagy épp gyors tempójú kompozíciója – amely hangulatában erősen idézi a Meant To Be, a Time on My Hands és a What We Do korongokat – ezúttal nem szól olyan frissen. Így a zenekar számára sem annyira izgalmasok e darabok, mint amilyenek a kilencvenes években voltak. A retrospektív CD szomorú apropója Scofield fiának, Evannek két évvel ezelőtti elvesztése, akinek az emlékére született többek között a Mr Puffy című ballada.

Párniczky András

Impulse! – Universal
2375202

**CHARLIE HADEN / GONZALO
RUBALCABA: TOKYO ADAGIO**

A címben is azonosított városban adott koncertet a kubai származású zongorista és az amerikai nagybőgős duója ezelőtt tíz évvel. A címben megjelölt tempó és hangulat pedig olyan erős, hogy eszünkbe sem jut, vajon hogyan fogadta a meditatív, lassú részeket a Blue Note jazzklub közönsége. Tény, hogy olykor tányér- vagy pohárzörgés is behallatszik, de a tapsok őszinte tetszéséről és figyelemről tesznek tanúbizonyságot. A lemez történetéhez hozzátartozik, hogy bár posztumusz jelent meg, hiszen Haden 2014-ben elhunyt, de maga kezdeményezte az anyag kiadását régi felvételei közül, sőt, a számkiválogatását is ő végezte. Sok mindent újra kell gondolni zongora és bőgő viszonyáról a kis jazzegyüttesekben ezt a lemezt hallgatva. A nyitószám egy periódusa, 1'40 után szólal csak meg a bőgő: mintha ő vinné kézen fogva a szertelen gyereket, aki rángatja a szülő kezét, szaladna erre-arra. Hogy kíséret és szóló (melódia) szerepeit többször felcserélik, az sem újdonság. Ennek a metafizikai síkon együtt mozgó duónak a története is érdekes. Rubalcaba Kubában élő siheder volt még, amikor a Liberation Music Orchestra 1986-ban Havannában játszott, és történetesen a zongorista együttese volt az előzenekar. Haden ekkor figyelt fel rá, majd végül olyan mértékben segített neki, hogy a Montreali Jazzfesztiválon együtt léptek fel. A Kuba elleni amerikai embargó miatt végül Japánban készítették lemezeiket. Az ezért is ihletett tokiói helyszínen Haden játékában semmi sem árulja el, hogy már betegeskedett. Az ereje teljében lévő Rubalcabának köszönhető az anyag változatosága, érzelmi mélysége pedig Hadennek. A lemezt egyedül vagy romantikus duóban hallgatva is rengeteg szépség tárul fel.

Zipernouszky Kornél

Impulse! – Universal
0602547299260

**MESSAGE TO ATTILA
THE MUSIC OF ATTILA ZOLLER**

Tizenhat évvel a nagy gitáros halála után, akit a munkásságát belülről ismerő pályatárs, Dudás Lajos minden idők legkreatívabb magyar jazz-zenészeként tart, az Enja kiadó felkérte David Becker gitárost, Zoller egyik kései zenei partnerét, állítson össze emléklemezt a muzsikusz szerzeményeiből, melyeket művészetének hű követői tolmácsolnának. Mint ismeretes, Zoller a szólójátéktól a kvintettig terjedő kizsenekari formációkban gondolkodó zenész volt, aki több értelemben is hídszerepet játszott a jazz-történetben. Egyrészt a műfaj amerikai és európai hagyományait kapcsolta össze kettős művészi kötődésével, másrészt a mainstream és a free előadás között egyensúlyozott. Nos, ideálisabb esetben a hű követők döntően a Zollerére emlékeztető stílusokat választottak volna, ezen a gyűjteményen azonban dominálnak a fusiondarabok (Mike Stern, John Abercrombie, Peter Bernstein), melyek nem annyira Zoller, inkább Becker ízlését tükrözik. Közélebb állnak Zollerhez a lemez kamarajazz-felvételei, különös tekintettel Jim Hall és Pat Metheny duójára, akik a gitáros egyik ismert számát (The Birds and the Bees) játsszák. Kevésbé meggyőző Becker és Aniela Perry csellós duettje vagy Eugene Uman és Draa Hobbs zongora-gitár kettőse. A CD egyik fénypontja az Oscar Pettifordhoz szóló Hommage to O.P. című darab, melyben a lemez egyetlen magyar résztvevője, Dudás Lajos klarinétos szólózik. Itt virtuóz, energikus és invenciózus az előadás, egyszerűen „zolleres”. Szellemes megoldás, hogy a lemez elején és végén egykori kollégák emlékeznek Zoller Attilára. Előbb Ron Carter szavait halljuk saját bőgőkíséretével, majd a tizenkét zenei felvételt követően öt kolléga beszél röviden a gitárosról.

Máté J. György

Enja – Varga
ENJ-9620 2

ELSA VALLE:
VIDA Y COLORES

Vidám, érzelmes, életingelő, hatalmas sodrású, táncolható, dúdolható anyag, nem kell jártasnak lenni sem a jazzben, sem az afro-kubai zene mély bugyaiban ahhoz, hogy az ember azonnal ráhangolódjon és élvezhesse. Minden idők legjobb szving-zenekarának vezetője, a néhai Count Basie mondta egyszer: „ha játszol egy számot és észreveszed, hogy az emberek lába nem veri a taktust rá, akkor azt ne játszd tovább”. Hát ilyen veszély nem fenyegeti Elsát és társait ezen az albumon. De a társak sem akármilyenek. Ez alkalommal – Elsa férje, Winand Gábor kivételével – nem a hazai csapat játszik. Zongorán Elsa fivére, a Kubából szintén Európába szakadt Ramón Valle játszik, aki a kubai nagymesterek, Chucho Valdes, Bebo és Gonzalo Rubalcaba nyomdokaiban halad, roppant melodikus, teljesen tiszta, perkusszív játékkal. Valóságos énekel a zongora az ujjai alatt. Erre csak ráerősít a német születésű, de Hollandiában játszó ütős, Nils Fischer szédületes ritmikája. Amennyiben Ramón Valle perkusszívan zongorázik, Fischer melodikusan perkázik. A bőgős is kubai, a szintén Hollandiában honos Pedro Luis Pardo Cosme személyében. A két főszereplő azonban számomra Elsa és Gábor. Az énekesnő kirobbanó formában van, ráadásul minden számot ő komponált, de olyan szinten, hogy szerintem ezek akár latin standardekké is válhatnak. A hangszerelés mindkettőjük érdeme. Gábor, aki elsősorban világszintű énekes, ezt a tehetségét itt inkább kellő szakmai alázattal a háttérbe rendeli, viszont a fuvólát, a tenor- és szopránszaxofont olyan autentikusan szólaltatja meg, mintha egyenesen Kubából repült volna be a felvételre. Ez a pár stúdióban képes olyan hangulatot kelteni, mintha élőben hallaná őket az ember.

Pallai Péter

GR 1993 Records
GR-119

1705: ZONE

Egyszerre könnyű és nehéz hallgatnivaló az 1705 második albuma, amely a 2012-ben megjelent azonos című debütáló lemez szerves folytatása. A Zone (amely egyben a legkompaktabb darab címe) kilenc Kaltenecker Zsolt-szerzeményt vonultat fel, egy pedig Dés Andrásé – így kerekedik ki pontosan 60 percnyi zene. Vannak köztük régebbi, újraértelmezett számok is (pl. a Time Flies és a Nocturne Revisited). Azért könnyű az anyag befogadása, mert Kaltenecker mindig ügyel rá, hogy világos szerkezetet alkosson, jól értelmezhető (ha távolról sem könnyen dúdolható) a témák, megragadhatók az alapérzetek, a történeteknek van bevezetése, tárgyalása, befejezése, és kristálytiszta Kaltenecker motívumvezetése még a legvirtuózabb szólóban is. Jól követhetők a zenei párbeszédok a billentyűs és bőgőse, Piri Béla, illetve Dés között is. Amikor élőben hallgatja őket az ember, még élvezetesebb megfigyelni, ahogyan Kaltenecker adja és kapja a labdát társaitól: sok rizikót vállalnak, de elképesztően összeszokottak, és hallhatóan igen kemény és aprólékos munka áll mögöttük, így egy percig sem aggódunk, hogy elejthetik a játékszeret. A rögzített anyag hallgatása is jórészt képes visszaadni ezt az érzetet. Ami miatt mégis nehéz hallgatni a Zone-t, és szükség lehet a többszöri nekifutásra, az a polimetriák zsongító kavalkádja, amely sokhelyütt visszaköszön. Nem öncélú technikai-intellektuális bravúrról van szó, érezhetően szinte lételeme Kalteneckernek ez a szimultán több rendszerben való gondolkodás, ő így működik, és kész. Ha talán a befogadó vágya is rá, hogy néhol több levegővel, több csend lopakodjon a hangok közé, azt nem tagadhatja, hogy a maga nemében nehezen felülmúlható alkotás a Zone.

Bércesi Barbara

BMC Records – MG Records
BMC CD 221

LIZZ WRIGHT:
FREEDOM & SURRENDER

Soul, R&B, folk, blues, gospel, jazz – van-e még „könnyű”, zenei műfaj, amely ne bukkant volna fel az amerikai énekes eddigi lemezein? A kapcsolódások különbözőképpen hatottak irányultságára, míg nem (magánéleti problémák és szakmai elbizonytalanodás miatt bekövetkezett) öt év hallgatás után a Concordhoz átnyergelt dalszerző-előadó új producer (Larry Klein) és új alkotótársak segédelmével új programmal és új CD-vel jelentkezett. Soul, R&B, folk, blues, gospel, jazz – nincs olyan „könnyű”, zenei műfaj, amely ne jelenne meg ezen a lemezen is, olykor egy számon belül. Mi hát az új a nap alatt? Korábbi kiadója, a Verve jazzstandardeket akart volna hallani Lizz Wright következő opusán, ő azonban a legcsekélyebb indítást sem érezte ehhez. A nagyváros zajából a Dél tágas rónaságaira költözött előadó az urbánus környezettel szemben a természetben talált inspirációra saját zenéjéhez. Két (pop)feldolgozás (Bee Gees: To Love Somebody, Nick Drake: River Man) ugyan ezen a lemezen is felhangzik, a többi tizenegy számot azonban ő maga (esetenként partnerek közreműködésével) írta. Szerzői és produceri csapatmunka tehát a Freedom & Surrender, amelynek eredője és végpontja mégis a dalokat érdes, erőteljes alt hangján tolmácsoló énekes. Érzelmes, de nem érzélgős előadó Lizz Wright; szenvedélye túlnó saját világán, képes távoli égtájak hallgatóit is megérinteni. A hangszerpark minimális (gitárok, billentyűsök, ütőhangszerek), a hangzás mégis intenzív, a hangszerelés mesterien él a hatásokkal. A lemez második felében túlsúlyba kerülnek a lassú, merengő, olykor himnikus hangvételi dalok (ilyen a kettőse Gregory Porterrel), amelyek mögött felsélik a tempólok fekete gyűlekezeteinek kórusa.

Turi Gábor

Concord – Universal
0888072372207

**BALÁZS ELEMÉR GROUP:
THE NEW BEGINNING**
Pannonia Records

●●●●○

Újjászervezett, hétfagú csapatának első lemezével jelentkezett Balázs Elemér. A forma nem változott, a személyek többsége azonban kicserélődött. Billentyűs hangszerek, gitár, bőgő, ütősök – a jazz fúvós hangszerei (trombita, szaxofon) hiányoznak. A frontvonalban továbbra is két énekes áll: a Kurt Ellingre hajazó Szakonyi Milán és a melodikus improvizációkra vállalkozó Szőke Nikolettta. A dallamnak kitüntetett szerepet szánó, populáris hangvételű, zsongító zene meghatározója a változatos funkciót betöltő – olykor érzélgősségbe hajó – ének. Négy számat Balázs József jegyez, a szerzők között Pat Metheny, Oláh Kálmán, és a szaxofonon három alkalommal közreműködő Tim Ries neve is feltűnik. Az egységes hangzásba Bach megidézése és egy népdalfeldolgozás (Herczku Ágnes énekével) is befér. Visszafozott, artisztikus előadásmód, gördülékeny szólók: az új BEG sikerre van ítélve.

TG

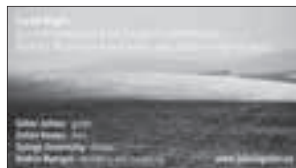

**GRENCSÓ OPEN COLLECTIVE
WITH RUDI MAHALL: RÉTEG-ZENE**
BMC Records – MG Records

●●●●●

Grencsó István számára véget ért a hét szűk esztendő, vagyis az a túl hosszúra nyúlt időszak, amikor túl ritkán tudott stúdiólemezt kiadni. Művészete kiteljesedett, koncepciója beérett, és kreatív fiatal csapat veszi kö-

rül. Hál' istennek erről a korszakáról most szaporán készülnek a dokumentumok, mire erről írunk, itt a következő. Grencsó az Open Collective élén felújította régi barátságát Rudi Mahall német klarinétossal, akivel rokon lelkek, és egymást folyamatosan inspirálják. Az állandó ritmusszekció (Pozsár Máté, Benkő Róbert, Miklós Szilveszter) kiegészül, amolyan Ornette-esen, Hock Ernő bőgőssel. Grencsó és Mahall erős, csapongó, rövid dallamokkal és fragmentumokkal adnak irányt az improvizációknak, és végig jelen van az a bölcs, fanyar mosolyú önirónia, amellyel sokjelentésű számaikat így ajánlják mindenki figyelmébe: rétegzene. ZK

**JUHÁSZ GÁBOR TRIÓ:
GOOD NIGHT**
Szerzői kiadás (csak interneten elérhető)

●●●●●

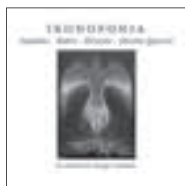
Az érzékeny és innovatív gitáros, Juhász Gábor 2006-ban alapította meg saját trióját, amely változó felállásban – olykor kvartetté vagy kvintetté kiegészülve – máig működik. Új lemezanyaguk – amelyen Kovács Zoltán bőgőzik és Jeszenszky György dobol – a 2014-es pannonhalmi Arcus Temporum fesztivál felkérésére készült. Juhász a romantikus dalirodalom alapművét, Schubert Téli utazását ültette jazzes kontextusba; kiegészítve Bartók Béla Román népi táncainak újraértelmezésével, valamint két saját hommage-tétellel (Charlie Haden, Kenny Wheeler). Nagyon szép, bensőséges kamara-jazz született. Nyerges András kiváló hangmérnöki munkájával. A lemez fizikai hordozón meg sem jelent – ezt kereskedelmi szempontból érteni vélem, de a matéria artisztikus jellegét tekintve kifejezetten sajnálom. Nem beszélve a booklet-lapozgatás örömeiről. ReA

**EUROPEAN MANTRA: THE
Hunnia Records**
HRCD1415

●●●●●

Az újralakult European Mantra 2014-es lemezének ajánlóját szinte csak amiatt érezzük helyén itt a jazz rovatban, mert a rajta játszó zenészek, a dobos Borlai Gergő, a gitáros Lukács Péter, a basszer Papesch Péter és a zongorista Nagy János mindnyájan jelentős jazzhátterrel rendelkeznek. A műfajt tekintve úgy egyébként máshol járunk: a THE egy csaknem végig magas fordulatszámon pörgő-zúzó progresszív metal-rock album, elektro-fúziós és romantikus felhangokkal, free sodrással, kaósszal, humorral. A szerző Borlai 2001-ben hozta létre ezt a csapatot, és még mindig lázad minden konvencióval szemben, viszont mindig végig kompozíciókban és hangszerelésekben gondolkodik. Mindez együtt pedig erősen és izgalmasan dinamizálja a tételket. Szuperhősként pörgeti a dobverőket, és társai is szuperhősök, komolyan és eltökélten, egyenrangúan zenélnék. Tömör és feszes anyag. Laczkó Krisztián

**ÚJ DIMENZIÓ MŰHELY:
IKONOFONIA**
Logos
LCD 10

●●●●○

A hűséges muzsikustárs, Babits Antal basszusklarinetos – főhivatása szerint a középkori zsidó bölcsélet avatott kutatója, a Rabbiképző tanára – újabb szép emléket állított Szabados Györgynek (1939–2011), a magyar avantgárd jazz korszakos jelen-

tőségű személyiségének. 2004. június 24-én, Miskolcon adott közös koncertjüket jelentette meg CD-n – egy másik jeles klarinétos, Klenyán Csaba és a brácsás Jávorka Ádám közreműködésével. Szabados posztumusz kísérszövege szerint társai „nagyszerű adottságú és képzettségű zenészek, akik mélyen átéltek művészetük lényegét, s egyben sors-vállaló alkotók, akiknek nem egyetlen céljuk a szórakoztatás. Komoly kezelték, a szó időtlen értelmében.” Nyolc tétel került a CD-re, de valójában egyetlen egység, méltósággal hőmpolygó zenefolyam. Amiért csak négy pont: nehezen engedi közel a hallgatót – „beavatottság” kell hozzá. ReA

**OSCAR HANSSON:
THE SECOND ONE**
Szerzői kiadás

●●●○○

Ahogy előző lapszámomban, az Oscar Hansson Trió Snowball Stores című albumáról szóló recenzióknak végén lelkesülten írtuk: kíváncsian vártuk a második opust, amely a főhős, Honnécy Zoltán basszusgitáros, hangmérnök kiadásában jelent meg, és amely immár egy szólóalbum. A The Second One számomra csalódás, mert ez alkalommal oly mértékben feloldódtak a kontúrok, olyannyira átcúsztunk a noise birodalmába, hogy szinte inkább beszélhetünk hangkollázsról, mint zenei megnyilatkozásról. A hanghullámok már nem emlékeznek rá, hogy egy basszusgitárból születtek, modulációik során otthontalanná váltak. A nagy track bármelyikét könnyen el tudnám képzelni kísérleti animációs műhely filmje vagy modern mozgás-színház előadása mögé, önmagában hallgatva azonban olyan, mintha egy fekete lyuk peremére érve a semmiben való fölloldódás kapujában állnánk. BB

ZOLBERT: ONE

Tom-Tom Records

TTCD225

A smooth jazz jeles hazai képviselője saját szerzeményeivel mutatkozik be jól sikerült albumán. A kitűnő tenor- és szopránszaxofonos zenéjéből energia és életöröm árad, vérpezsdítő funky-nótai és kellemes balladája is a színvonalas szórakoztatás iskolapéldái. Zolbert (Albert Zoltán) következetesen, makacs elszántsággal halad a maga választotta úton, és ennek meggyőző eredménye a lemez. Társai is ennek az irányzatnak legjobb itthoni művelői, mindenekelőtt Peet (Ferencz Péter), aki nemcsak különféle hangszereken működik közre, de társszerzője is a tizenegy számnak, sőt még a kitűnő hangfelvétel is neki köszönhető. Riskó Tibor gitáron, Tóth Marcell billentyűs hangszereken, Nyíró Áron pedig a doboknál tűnik ki. A dalok és azok „kivitelezése” is minden vonatkozásban megállja az összehasonlítást az ebben a stílusban született bármelyik külföldi zenekar produkcióival.

Márton Attila

STAN GETZ & JOAO

GILBERTO: GETZ/GILBERTO

Verve – Universal

0602537827718

Igazi sztárparádé a hatvanas évek elejéről, amikor a jazztörténet egyik legnagyobb alakját is elcsábította a kommersziális siker csillogása. A felvételek 50. évfordulójára megjelentetett album még ma is sikerre számíthat, persze ebből a távlatból már másképpen látják a szigorú ítések a

bossa nova hullámot. A nagy tenorosan kívül a muzikusok mindegyike brazil: a Gilberto házaspár és Antonio Carlos Jobim, aki nem is rossz zongorista volt, de szerzőként lett igazán világhírű. A bőgős és a dobos neve és játéka felelhető, mint ahogyan Astrud és Joao énekhangja sem mérhető a jazzvokál legnagyobbjaihoz. Jobim kompozíciói a mai napig népszerűek: itt sem hiányozhat a Desafinado, a Corcovado és az Ipanemai lány. Kellemes hallgatnivaló, de Stan Getz évtizedeken átívelő pályája szempontjából aligha képviseli életműve csúcását – csodaszép lírai szövei ellenére sem.

Márton Attila

TWIN DANGER

Decca – Universal

0602547119575

A Twin Danger név mögött egy duó rejtőzik: nem is akármilyen. Az énekes-gitáros Vanessa Bley Paul Bley zongorista lánya; Stuart Matthewman szaxofonos pedig Sade lemezéről lehet ismerős, mivel ő írta az énekesnő több slágerét. A hangszerelés nem sokat változott a No Ordinary Love óta: diszkrét fúvós- és vokál-arrangement-okkal dúsított popos cocktail jazznek mondhatjuk, amit hallunk. Élő fellépéseiken állítólag punkosra veszik a figurát; Matthewman azt nyilatkozta, hogy imidzsüket és koncertjeiket úgy komponálják meg, hogy a néző/hallgató azt érezze: Frank Sinatra belépett a The Clash együttesbe. Ha innen indulunk ki, a lemez kudarcnak minősíthető. Se Sinatrához, se a The Clashhez nincs sok köze. Lágy, kicsit blazírt popjazznek viszont jól beválik, a maga műfajában a kellemes kategóriába tartozik. A korrekt kíséret megvalósítói közül megemlíthetjük Larry Grenadier bőgőst.

MJGy

LIA PALE: MY POET'S LOVE

EmArcy – Universal

0602547134400

A Vienna Art Orchestra egykori vezetője, Mathias Rüegg a bécsi Zenei és Képzőművészeti Egyetemen ismerkedett meg (Ju)lia Pale énekesnővel, aki akkoriban egy elektropop együttesben szerepelt. Későbbi közös tevékenységük során például jazzdiómába ültették át Franz Schubert dalciklusát, a Winterreisét. Azóta is megmaradtak az artisztikus, s nemcsak a műfajokon, de a művészeti ágakon is átívelő ötleteknél. Ezúttal Heinrich Heine- és Rainer Maria Rilke-verseket zenésítenek meg. A ritmusszekciót néhány számban szordinós trombita, illetve az énekesnő fuvalója egészíti ki. Rüegg hangszereléseiben azonban érdekelemek ebben a kontextusban, és Lia Pale sem képes új életet lehelni a 19., illetve 20. századi szövegekbe. Az angol nyelvű jazzheine és jazzrilke vértelen és unalmas; a három pont a két nagy költőnek szól, akik jobb bánásmódot érdemeltek volna feldolgozóiktól.

MJGy

DUSKO GOYKOVICH & BIG

BAND RTS: LATIN HAZE

Enja – Varga

ENJ-9622 2

A Boszniaiból származó, Amerikában világhíre szert tett trombitás fél évszázada él Németországban. Nyolcvanon túl is aktív: rendszeresen koncertezik és készíti felvételeit. A Belgrádi Rádió és Televízió húsztagú nagyzenekara ki mást hívott volna meg alapításának 65. évfordu-

lójára, ha nem őt, aki már az első években is játszott a zenekarban, és hosszú pályája során is számtalanszor volt vendégszólista otthon. Ismeretes Goykovichnak a latin zene iránti vonzalma, az utóbbi időben több ilyen albuma is napvilágot látott. Ezúttal pedig még a kubai származású, Münchenben ütős iskolát vezető César Granadost is megnyerték, Martin Gjakonovski macedón bőgőssel együtt. A tíz Goykovich-szám között van, amelyet már többször rögzített különböző formációkkal, de akadnak újak is. A kitűnő hangszerelések is sokoldalú művészetét dicsérik, trombitajátéka pedig mit sem fakult az évek során. *MÁ*

BONEY JAMES: FUTURESOUL

Concord – Karsay és Társa

CRE-36831-02

Hogy milyen lesz a soul zene jövője, azt Boney James sem tudhatja: az album egyszerűen az egyik szám után kapta a címét, amelyben a nyolcvanas évekre utaló retrohangulat érhető tetten. Itáiba, Grover Washington Jr. hatása alól a smooth jazz sztárszaxofonos sem vonhatja ki magát... Négy Grammy-jelöléssel és több mint 3 millió eladott lemezzel a háta mögött, 15. albumával ismét elkápráztatja rajongótáborát. A maga nemében kitűnő produkció R&B-, pop- és soulelemekkel. Profi munka: fülbemászó dallamok (mind saját szerzemény), szépen felépített alt-, tenor- és szopránszaxofon-szólók, még egy vokális ballada is Stokley Williams közreműködésével, no meg az albumot indító Drumline (amellyel kislemezen már sikerült fel-tűzelné az érdeklődést) és a záró szám: Marquis Hill szordinós trombitájával. Lendületes, modern „contemporary jazz” – tény, hogy nem az ortodox jazzhívők álma...

MÁ

ZÜRÖS BANDA:
ZÖLD ERDŐBEN DE MAGOS

A Zűrös Banda első lemeze nem véletlenül került be a World Music Charts Europe listáján az első 20 legjobb lemez közé. Ez ugyanis egy tudatosan felépített formáció professzionális hozzáállással készített sikeralbuma, slágernek írt dalokkal. A zenekar a hazai világzenei élet legismertebb együtteseinek tagjaiból alakult, akiket a balkáni és a modern zene hozott közös pontra. Básis Branka a balkáni zenét játszó Pravo énekesnője; Varga Kornél és Kertész Ákos a Fianna és a Fabula Rasa zenekarból érkezett; Boros Attilát a Makámból ismerhetjük; Bede Péter szaxofonos olyan formációkban játszik, mint a Balogh Kálmán Gypsy Cimbalom Band vagy a Fanfara Complexa; Lang János a Fianna alapítója, aki jelenleg Skóciában él és a Dallahannek is tagja, de bemutatkozó lemezükön Balogh Kálmán cimbalmos is közreműködik. A balkáni zene népszerűségét sikeresen és nem kevés virtuozitással meglovagló Zűrös Banda egy szerethető, tánchoz, szórakozáshoz is alkalmas, pörgős „bulizenét” hozott össze. Napvilág, holdvilág című videóklipet is készítették. A professzionális hozzáállással összeállított album sikerének egyik titka az örömezené – mindannyian végtelenül élvezik ugyanis, amit csinálnak, a másik titka pedig a szakmai tapasztalat. Egyikük sem kezdő, és bár különböző zenekarokból jöttek, hosszú ideje ismerik egymást. A Zűrös Banda az igényes popularitást képviseli: azt a világzenei műfajt, amely még vállalható, de már annyira követi a közizlést, hogy biztosan nem marad rétegzene. Ez érezhetően tudatos választás, amely a román, magyar, makedón, cigány, szerb zenék nemzetközi szinten is közkedvelt rétegeit hozza közös nevezőre a szintén populáris modern tánczenékkel.

Kiss Eszter Veronika

Fonó Budai Zeneház
FA 367-2

BUDA FOLK BAND:
SAJÁT GYŰJTÉS

Hosszú ideje vártam arra a zenekarra, amelyik annyira magas fokon űzi az autentikus népzénet, hogy teljesen természetes úton képes megszülni azt a feldolgozási formát, amely igazodik is a mai kor ízléséhez, mégsem vesz el semmit az eredeti, több évszázados dallamkincséből. Valamikor a Muzsikás sikeréhez is sokat tettek hozzá ifjabb Csoóri Sándor hasonló próbálkozásai. Eltelt néhány évtized (érdemi eredmény nélkül), és most, mint a búvópatak tört elő a következő generáció. Nem a semmiből jöttek, jól tudjuk: egy részük kisdiedként már ott csücsült azoknak a bizonyos Csoóri-féle világzenei próbálkozásoknak a születésénél. Most itt a Buda Folk Band és a „magyar világi népzeneje”, amely nemcsak a szójáték miatt nem világzene. Ez a zenekar nem kever népeket és stílusokat, s nem nagyolja el az egyes vidékekre jellemző technikai megoldásokat. Nem akar kényszeresen zenét szerezni – anélkül, hogy ehhez különösebben értene. És nem próbál egyfajta népzenei rockerként gitárral a kezében, a sztárokkal kibélelt színpad biztonságában a népzene népszerűsítésének missziójával takarózni. A Buda Folk Band nem csinál mást, mint a stílus, a dallam, a kíséret és a hangszertechnika magas szintű tudásának birtokában átveszti a dalokat a saját szűrőjén, és természetes egyszerűséggel hagyja, hogy ami a szűrőn keresztül hoztátpad, az rajta is maradjon. Legyen az egy ritmus, egy dallam, egy harmóniafordulat vagy adott esetben egy Radnóti-vers. Van még egy nagy erénye ennek az együttesnek: nem sztárok és nem is akarnak annak látszani. Nincsenek ráakodott manírok, felvett allűrök. Megmaradtak hagyományos népzenei bandának, pusztán annyit tettek, hogy nem tagadták meg azt a kort, amibe születtek.

Kiss Eszter Veronika

Fonó Budai Zeneház
FA 370-2

MAJOROSI MARIANNA:
SZERELMESNEK NEHÉZ LENNI

Több mint húsz éve lépett énekesi pályára Majorosi Marianna, aki – ha a Csik zenekar nem bútorozik össze a celebvilág krémjével – talán ma is csak a szűk népzenei szakma előtt énekel. Csakhogy az együttes az elmúlt évtized során alaposan zenei és marketingstílust váltott, és így Majorosi Marianna ma már Kossuth-díjas énekesnő. Azt gondolnánk, hogy ez azért feltételez egy alapoktól felépített szakmai tudást vagy – mondjuk, mint Sebestyén Márta esetében – egy veleszületett, minden műfaj területén utat törő istenadta tehetséget. Majorosi Marianna esetében azonban sokkal inkább szívós munkáról beszélhetünk, amely hosszú ideig nem hallatszott meg az énekhangján, mostanra azonban már észrevehető változásokat mutat ezen a téren is. Eltűnt a tipikus asszonykórusos torokhang, és megjelent egy populárisabb stílusokhoz illő hangképzés. A kettő közötti váltás sajnos most sincs meg: amíg korábban jellegzetesen népdalénekesként énekelte mindent, most az autentikus népdalok is populárisabban hangzanak. Az Asszony-szerelmem, asszonyorsók témakörében készített második lemeze ott folytatja, ahol az előző lemez tíz éve abbahagyta. Az esküvő után a megesezt leánytól kezdve az elhagyott, özvegyen maradt asszonyokról is énekel, egy szokatlan, ugyanakkor éppen ezért különleges első világháborús bevezetővel – megemlékezve a háborúban egyedül maradt nőkről is. A lemez vége felé a népzene néhány feldolgozáson keresztül fokozatosan átcsap a populáris műfajok területére. Ezek a számok – túl azon, hogy egyáltalán nem kimagasló szerzemények – semmilyen szempontból nem illeszkednek sem a lemez első feléhez, sem a népzenei múltéhoz. Ahogy haladnak előre a számok, úgy laposodik el zeneileg az egyébként tematikusan jól felépített album. *Kiss Eszter Veronika*

Fonó Budai Zeneház
FA 369-2

**GÖNCÖLSZEKÉR:
IZRAEL FÖLDJÉN**

Pontosan egy évvel ezelőtt (Gramofon 2014/2015. tél, 72. oldal) írtunk a Göncölszekér együttes Szép Don Juan című lemezéről, amely tíz kortárs magyar vers – Jónás Tamás, Kemény István, Kiss Judit Ágnes, Pollágh Péter, Szabó T. Anna, Székely Szabolcs, Szlukovényi Katalin, Tóth Krisztina, Varró Dániel alkotásai – megzenésítését tartalmazta, s csak az interneten jelent meg. Most itt az új CD, és a hangfelvétel visszafordíthatatlan hanyatlása ellenére örvendek, hogy fizikai hordozón is kézbe vehető, mert szép anyag. Maga a téma nagyon komoly, és nehéz is róla újat, értékeset mondani: a holokauszt utáni gyászról, az újrakezdés nehézségéről és lehetőségeiről, a zsidóság (és általában az emberiség) 20-21. századi traumáiról szól. Mindehhez három zsidó költő: a sztálini lágerben elpusztult Oszip Mandelstam (1891–1938); a csernovici gettóból kiszabaduló, de szüleit elvesztő Paul Celan (1920–1970) és a németországi deportálástól megmenekülő Nelly Sachs (1891–1970) versei szolgálnak ihlető forrásul; többek között Gergely Ágnes, Lator László és Vas István gyönyörű fordításában. És még egy vers a magyar Szenes Hannától (1921–1944) – az Izraelben nemzeti hősként tisztelt mártír ejtőernyőstől, aki naiv szeretettel írt Cézára tengerpartjáról, Izrael földjéről. Szerencsésnek tartom, hogy a muzsikusok – Baló András Márton, Balog Péter, Erdősi Péter és Fekete Dániel – nem akartak zsidó koloritot vinni a dalokba; ehhez aligha lett volna képzettségük, munióciójuk. Sokkal inkább a Kaláka-, Székiáltó-, Misztrál-féle modern magyar vers-megzenésítés biztonságos útján haladnak; interpretációjuk mindvégig kulturált, kiegyensúlyozott. Hogy mégis vannak egyedi színek, az főleg a mértékletesen, de azért hatásosan alkalmazott ritka hangszereknek (mandolin, harmonika, harangjáték, ukulele) köszönhető. *Retkes Áttila*

Gryllus Kiadó
GCD 151

**MAKÁM:
HOLDFÉNYT VETETTEM**

Kalandos utat járt be a Makám legújabb lemezének az anyaga: bár négy éve kezdték felvenni, három éve – mire a teljes anyag összeállt – megsemmisült; legalábbis úgy tűnt, hogy a számítógép, amin tárolták, tönkrement. Nemrég mégis sikerült lementeni a felvételek döntő többségét, és így néhány hónap alatt elkészülhetett a lemez, amely a Rongyszőnyeg verseiből válogat. Azokból, amelyekből a Sebő együttes és a Kaláka is sokat megzenésített, a Makám azonban tudatosan kerülte a már köztudatban lévő dalokat, és mivel bőven akadtak kevésbé ismert versek, ezekből válogatott. Egyetlen kivétel van csupán: a Ha vihar jó kezdetű, és itt mindjárt érzünk némi rokonságot a Sebők által feldolgozott változattal, holott konkrét megfelelés nincs. Az oka valószínűleg az, hogy a Weöres Sándor-versek szövegükben annyira zenélnek, hogy szinte maguk diktálják a ritmust és a melódia ívét. A Holdfényt vettem című album tulajdonképpen egy összefüggő szvit, nagyon hasonló karakterű dalokból összeválogatva; a Weöres Sándorra jellemző filozófiai mélységbe és egy elmosódott, szürrealis és sajátos világba kalauzolja a hallgatót. Eleinte pusztán két énekhangra, a sajátjára és Korzenszky Klárára, valamint egy szál gitárra és zongorára készítette a dalokat Krulik Zoltán, később bővítette a hangszerezést. Ez az alap és Korzenszky Klára hangja érezhetően meghatározza a dallamokat; szinte testre szabva neki készültek a dalok, az ő énekhangjának sajátosságaira. A Makám egy ideje egyre erőteljesebben távolodik a népzenei hatásoktól, és a népzeneből indult énekesnő is jól követi ezt az utat. Ezen az albumon egy különlegesen letisztult stílusban énekel, amelyvel kiemeli a versek földön túli bölcsességet sugárzó üzenetét. *Kiss Eszter Veronika*

Z Paraván
ZP CD016

**KOVÁCS FERENC – CSIZMADIA ANNA:
ANNA DALOK**

Erős jazzes beütés, sok improvizáción nyugvó, instrumentális részt tartalmazó kortárs komolyzenei hangzás, magyar népzenei alapokon. Nagyjából ez a Magony trió – a lemezt zeneszerzőként jegyző Kovács Ferenc hegedűs-trombitás, Balogh Kálmán cimbalmos és Gayer Ferenc bőgős –, valamint a Fölszállott a páva felfedezettje, a kupuszinai Csizmadia Anna közös műsora, az Anna-dalok. A fiatal bácskai énekesnő népdalénekesként közelít a kortárszenei világhoz, és még sokat kell oldódnia ebben a zenei közegben, hogy igazán egy síkra kerüljön a több műfajban is otthonosan mozgó nagy muzsikuspartnereivel, de érezhetően jó úton halad. Két autentikus népzenei összeállítás is helyet kapott lemezen, amelyekben stílusbeli ismereteiről ad tanúbizonyságot Csizmadia Anna. Az egyik ráadásul szűkebb hazája, Kupuszina dalaiból válogat. A címadó Anna-dalok Somogyból valók, illetve a Szegénylegényekre is utalnak. Az egyik szám Szabados Györgyre, a másik Budai Györgyre emlékezik. Egy népzeneből kölcsönzött törvényserzésre, de ugyanakkor kortárszenei nyelvezetre készült siratót komponált Kovács Ferenc Jancsó Miklós temetésére, de van olyan szerzemény is, amelyben saját szülei emlékét vagy lánya esküvőjét eleveníti fel. Maga a lemez is a zeneszerző édesanyjának állít emléket – ahogy az első Magony lemez is az ő, Magony Ida 70. születésnapjára készült. Ezek a személyes kötődések intim szférát varázsolnak a dalok köré, és sokat megmutatnak a muzsikusok belső világából. Igazán nagy kár, hogy ehhez a kiváló lemezhez meglehetősen szegényes lemezborító készült. Egy igényesebb, több információt tartalmazó füzet sokat segíthetne a számok értelmezésében, és az egyes művészekhez kapcsolódó zenék tudatosításában. *Kiss Eszter Veronika*

GR 1993 Records
GR-118

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Fonó Budai Zeneház – 1116 Budapest, Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – 1061 Budapest, Andrásy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – 1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája / Rózsavölgyi CD Bolt – 1095 Budapest, Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – 1052 Budapest, Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay – 1011 Budapest, Batthyány tér – metrő
- Inmedio – 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio – 1052 Budapest, Váci utca 10.
- Inmedio – 1052 Budapest, Városház utca 3-5.
- Relay – 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay – 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay – 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio – 1087 Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio – 1106 Budapest, Örs vezér tere 25/A – Árkád
- Inmedio – 1122 Budapest, Déli pályaudvar
- Inmedio – 1123 Budapest, Alkotás utca 53. – MOM Park
- Inmedio – 1124 Budapest, Apor Vilmos tér 11-12. – Hegyvidék Bevásárlóközpont
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B érkezés
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B indulás
- HUB – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Skycourt
- Relay – 1191 Budapest, Vak Bottyán utca 75. – Köki Terminál

LAPKER VIDÉK

- Inmedio – 2100 Gödöllő, Szabadság tér
- Városi Könyvtár – 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio – 2120 Dunakeszi, Főti út 120. – Tesco
- Relay – 2700 Cegléd, Kölcsey tér 3.
- Inmedio – 2600 Vác, Deres utca 2. – Tesco
- Relay – 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán
- Inmedio – 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 5.
- Inmedio – 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio – 3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 101.
- Inmedio – 3527 Miskolc, József Attila utca 87. – Auchan
- Inmedio – 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio – 4027 Debrecen, Bibic utca 2.

- Inmedio – 4700 Mátészalka, Alkotmány utca 1/A
- Relay – 5000 Szolnok, Jubileum tér – Vasútállomás
- Inmedio – 5430 Tiszaföldvár, Malom utca 3/6
- Inmedio – 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/A – Tesco
- Inmedio – 6000 Kecskemét, Petőfi Sándor utca 2.
- Inmedio – 6722 Szeged, Dugonics tér 1. – Kárász
- Inmedio – 6722 Szeged, Mars tér 20/B – Nagycsarnok
- Inmedio – 7400 Kaposvár, Berzsényi utca 1-3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio – 7600 Pécs, Széchenyi tér, keleti oldal
- Inmedio – 7621 Pécs, Bajcsy út 11. – Árkád
- Inmedio – 7631 Kécskes út 1. – Tesco
- Inmedio – 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio – 8200 Veszprém, Kossuth utca 1.
- Inmedio – 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Relay – 8900 Zalaegerszeg, Bajcsy Zsilinszky tér 1. – MÁV Pályaudvar
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 32.
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Sport utca 1. – Tesco
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 1. – Kórház
- Inmedio – 9001 Győr, Csókás utca 4.
- Inmedio – 9001 Győr, Hermann Ottó utca 25.
- Inmedio – 9200 Mosonmagyaróvár, Kormos ltp. 2-4.
- Inmedio – 9400 Sopron, Magyar út 5.
- Inmedio – 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay – 9700 Szombathely, Ady tér – Volán pályaudvar

VIDÉKI KÖNYVESBOLTOK, HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Cédus Könyvkereskedés és Antikvárium – 9400 Sopron, Bunker köz 2.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.

Folyamatosan frissül a Gramofon internetes oldala:

www.gramofon.hu

Gazdag tartalom, áttekinthető rovatstruktúra

Minden, amit a folyóiratról, a Gramofon Könyvekről, a Gramofon-díjkiosztóról és az ICMA díjkiosztóról tudni érdemes

Gramofon Zenekritikai Műhely (online kiadás)

A folyóirat tartalmától eltérő, aktuális írások

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

*A sorozat 2001 és 2014 közötti kiadványait megismerheti a **www.gramofon.hu** oldalon. 2015 novemberében megjelent két új kiadványunk hirdetése lapunk 11. oldalán található.*

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

ZENEAKADÉMIA
KONCERTKÖZPONT

ZENEAKADEMIA.HU

BÉRLETEK 2016

ZENE KARNYÚJTÁSNYIRA

reddot award 2015
winner

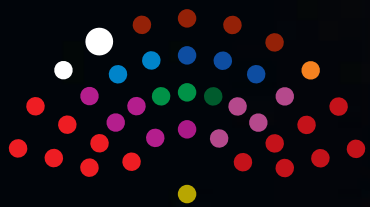
NYOLC ÚJ BÉRLET KARÁCSONYIG
KÜLÖNLEGES KEDVEZMÉNNYEL

ZENEAKADÉMIA 140 - AHOGY TETSIK:
TOVÁBBI 14 KONCERT À LA CARTE
VÁLOGATÁSBAN

ZENEAKADÉMIA
ALAPÍTVÁ 1875

ZENEAKADEMIA.HU/BERLETEK

össze- jövünk

FISCHER IVÁN
BUDAPESTI
FESZTIVÁLZENEKAR
WWW.BFZ.HU

